

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ναυτική Επιθεώρηση

Τεύχος 630

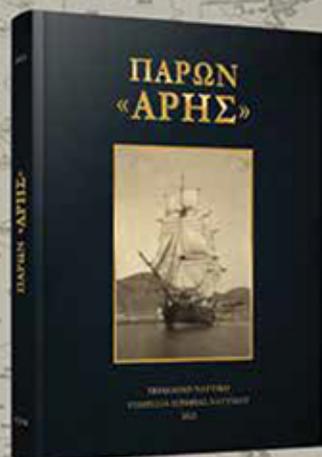
Τόμος 185^{ος}

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Δεκέμβριος 2024 - Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2025

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Επικοινωνία για δυνατότητα αγορών / παραγγελιών των εκδόσεων ΥΙΝ
210-3484367, 210-3484136, 210-3484244

Ναυτική Επιθεώρηση

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σχέδιο Πλου 2025 Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Ναυτικού Αντιναύαρχος Δ. Ε Κατάρας ΠΝ	4
ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ Εκδηλώσεις - φωτογραφίες.....	16
Βλάσιος Οικονόμου Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ΠΝ, Ιστορικός - Επιτελής ΥΙΝ Ναύαγιο Οχηματαγωγού Υποπλοίαρχος «ΜΕΡΛΙΝ» (L166) 15 Νοεμβρίου 1972	34
Άγγελος Γιακουμής Αντισμήναρχος (ΜΑ) Η Συνεργασία Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας στον Χειρισμό Κρίσεων: Τα Διδάγματα - οι Προσδοκίες των Πολιτικών - τα Όρια και οι Αρμοδιότητες των Στρατιωτικών»	46
Αλέξανδρος Λάνς Σημαιοφόρος (Ε) ΠΝ Τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης ως πολλαπλασιαστής ισχύος: Η περίπτωση HELIOS-II.....	58
Ναυτικές Ιστορίες Απώλειες ελληνικών πολεμικών πλοίων στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Η περίπτωση του αντιτορπιλικού ΨΑΡΑ.....	82
SHAPE J6 FMN FLOROS, Marios Ioannis OF-4, SCL article Sharing Professional experience by socializing. The case of Naval Dinner	90
Ναυτικά Ξένων Χωρών Αντιπλοίαρχος Εμμανουήλ Μουρτζάκης ΠΝ.....	94
Το Πολεμικό Ναυτικό με Άλλη Ματιά Μαραθώνιος Κελευστής (Τ/ΗΝ) Αθανασία Κοκκορού.....	98
Δελτίο Ενημέρωσης.....	102

ΕΤΟΣ 103° - ΤΕΥΧΟΣ 630 - ΤΟΜΟΣ 185^{ος}
Δεκέμβριος 2024 - Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2025

Διεύθυνση Περιοδικού:
Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού
Μαρκόνι 20 Βοτανικός - Αθήνα 10447
Τηλ: 210 3484233
e-mail: yin_naftep@navy.mil.gr

Ιδιοκτήτης
ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Εκδότης
Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού

Διευθυντής σύνταξης
Υποναύαρχος Ιωάννης Καμπόλης ΠΝ

Επιτροπή έκδοσης
Υποναύαρχος Ιωάννης Καμπόλης ΠΝ
Αρχιπλοίαρχος Χρήστος Αθανασίου ΠΝ
Αρχιπλοίαρχος Αλκιβιάδης Ιωάννου ΠΝ

Επιμέλεια ύλης
Πλωτάρχης (ΕΕ) Αθανάσιος Παπαδημητρόπουλος ΠΝ
Πλωτάρχης (ΕΕ) Παναγιώτης Γέροντας ΠΝ
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Βλάσιος Οικονόμου ΠΝ
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Μιχαήλ Κατσιακρέλης ΠΝ
ΜΠΥ Α' Αγγελική Αθανασακοπούλου

Εικαστική επιμέλεια - ηλεκτρονική σελιδοποίηση
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Ιωάννης Κορακάκης ΠΝ

Γραφείο Ναυτικής Επιθεώρησης
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Βλάσιος Οικονόμου ΠΝ
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Ιωάννης Κορακάκης ΠΝ
Τηλ: 210 3484233 - 243

Γραφείο Συνδρομητών
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Ιωάννης Κορακάκης ΠΝ
Τηλ: 210 3484233

Οικονομική Διεκπεραίωση Συνδρομητών
Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Φωτεινή Κωτσιοπούλου ΠΝ
Τηλ: 210 3484136

Συνδρομές Περιοδικού
Ετήσια Στρατ. Προσωπικού (Ε.Ε. και Ε.Α. και
Πολιτικού Προσωπικού (Πολεμικού Ναυτικού).... 10€
Ετήσια Συνδρομή Ιδιωτών, Νομικών Προσώπων... 12€
Ετήσια Συνδρομή Εξωτερικού..... 30€
Τιμή Τεύχους..... 3€

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Οι απόψεις που εκφράζονται στη «Ν.Ε.», είναι προσωπικές και δεν δεσμεύουν το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, ούτε και ερμηνεύουν την πολιτική ή τις αποφάσεις του.

Εξώφυλλο
Φωτογραφικό αρχείο ΥΙΝ από τον Αντιπλοίαρχο (Μ)
Κωνσταντίνο Χρυσάνθη, κατά την παρέλαση μπροστά από το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη στις 25 Μαρτίου 1940.

Αγαπτοι-ες συνάδελφοι και αναγνώστες,

Με ιδιαίτερη χαρά και τιμή σας καλωσορίζουμε στο νέο τεύχος της «Ναυτικής Επιθεώρησης», της τριμηνιαίας έκδοσης του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού, που από το 1917 στέκεται αδιάλειπτα ως φάρος γνώσης, ενημέρωσης και στρατηγικής σκέψης για το Πολεμικό Ναυτικό και τη ναυτική κοινότητα ευρύτερα.

Σε έναν κόσμο που αλλάζει ραγδαία, το Πολεμικό Ναυτικό της Ελλάδας συνεχίζει να προσαρμόζεται στις νέες γεωπολιτικές και τεχνολογικές προκλήσεις, παραμένοντας προσηλωμένο στην αποστολή του. Από τις ιστορικές ναυτικές μας παραδόσεις μέχρι τις σύγχρονες στρατηγικές επιτήρησης και ασφάλειας, κάθε σελίδα του παρόντος τεύχους αντικατοπτρίζει την πορεία μας μέσα στον χρόνο: τη μάχη μεταξύ της παράδοσης και της καινοτομίας, τον διαρκή αγώνα για τη διατήρηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας, αλλά και τη βαθιά σχέση του Πολεμικού Ναυτικού με το ελληνικό έθνος και τον λαό του.

Μέσα από τις σελίδες αυτού του τεύχους, ρίχνουμε φως σε γεγονότα που στιγμάτισαν τη ναυτική ιστορία μας, όπως το ναυάγιο του Οχηματαγωγού «ΜΕΡΛΙΝ» το 1972, μια τραγική στιγμή που ανέδειξε την ανάγκη για διαρκή εγρήγορση και εκπαίδευση. Παράλληλα, αναλύουμε τις απώλειες ελληνικών πολεμικών πλοίων κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, υπενθυμίζοντάς μας ότι το τίμημα της ελευθερίας και της ασφάλειας στη θάλασσα είναι συχνά βαρύ.

Η ανάγκη για διαρκή αναβάθμιση του ναυτικού μας εξοπλισμού και των επιχειρησιακών μας δυνατοτήτων είναι σήμερα πιο επιτακτική από ποτέ. Στο τεύχος αυτό, εξετάζουμε τη σημασία των δορυφορικών συστημάτων επιτήρησης, όπως το πρόγραμμα HELIOS-II, τα οποία λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές ισχύος στην ελληνική ναυτική παρουσία. Παράλληλα, αναλύουμε τη συνεργασία στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας στον χειρισμό κρίσεων, μια θεμελιώδη συνιστώσα της εθνικής άμυνας που καθορίζει τη στρατηγική μας στα ανατολικά σύνορα της Ευρώπης.

Το Πολεμικό Ναυτικό δεν είναι μόνο πλοία και επιχειρήσεις· είναι και οι άνθρωποί του, οι οποίοι αποτελούν την ψυχή του. Σε αυτή την έκδοση, προβάλλουμε στιγμές της ναυτικής μας οικογένειας, από τις αθλητικές δραστηριότητες, όπως ο Μαραθώνιος των στελεχών μας, μέχρι τις ετήσιες εκδηλώσεις μνήμης και τιμής για τους πεσόντες. Ο ετήσιος διαγωνισμός επιστημονικών μελετών ναυτικού ενδιαφέροντος με τις συνακόλουθες βραβεύσεις και δημοσιεύσεις αυτών στο περιοδικό μας αποδεικνύει ότι η αριστεία και η διά βίου μάθηση είναι αναπόσπαστα στοιχεία του Πολεμικού Ναυτικού.

Αυτό το τεύχος, όπως και κάθε άλλο, αποσκοπεί στο να προσφέρει γνώση, ιστορική αναδρομή και προβληματισμό για το μέλλον. Σας προσκαλούμε να πλοηγηθείτε μαζί μας στις επόμενες σελίδες, καθώς συνεχίζουμε την αποστολή μας: να διαφυλάττουμε τις θάλασσές μας και να εξελίσσουμε την ελληνική ναυτική ισχύ, πάντα με γνώμονα την παράδοση, τη στρατηγική και την τεχνολογία.

Η Επιτροπή Σύνταξης

Ακολουθείστε μας στο facebook, στο YouTube και στη σελίδα μας στο διαδίκτυο για να ενημερώνεστε έγκαιρα για τις δραστηριότητες και τις εκδηλώσεις της YIN

Αρχηγός
Γενικό Επιτελείο Ναυτικού

Αντιναύαρχος Δ.Ε Κατάρας ΠΝ

Αθήνα, Φεβρουάριος 2025

ΣΧΕΔΙΟ ΠΛΟΥ 2025

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ

Την 19 Ιαν, στην Πλατεία Ελευθερίας της ΣΝΔ, κατά την ανάληψη των καθηκόντων μου, σήμανα την έναρξη του Πλου, ανακοίνωσα **“Εις τάξιν απάρσεως”** και σας παρότρυνα να **“ακολουθήσετε κινήσεις πρωτόπλου”**.

Που είμαστε; Σε κάθε μακροσκελή πλου, ως Ναυτίλοι οφείλουμε να εξάγουμε ένα στίγμα ακριβείας, για επίγνωση θέσεως, ώστε να διαπιστώσουμε ότι παραμένουμε επί της πορείας. Η εν λόγω απαίτηση καθίσταται ακόμη περισσότερο απαραίτητη όταν ο πλους εκτελείται σε **“περιορισμένα ύδατα”**, ή / και **“υπό δυσμενείς συνθήκες”**.

Το σύγχρονο ασταθές περιφερειακό περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από εύθραυστες ισορροπίες στον εγγύς γεωπολιτικό χώρο, σε συνδυασμό με τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει το **“σκάφος”**, αλλά και τις προκλήσεις που δοκιμάζουν το **“πλήρωμα”**, έχουν ως αποτέλεσμα τη συνεχή μεταβολή των συνθηκών πλου. Συναφώς, είναι επιτακτική η συχνή ανάληψη καθηκόντων από την **“Ομάδα Διευθύνσεως Πλοίου”**.

Το παρόν Σχέδιο Πλου συνιστά τις κατευθύνσεις μου προς τα στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού, τις οδηγίες πλου, στοχευμένες επιλογές των **“Ιθυνητήριων σημείων”** και κατάλληλη ρύθμιση των **“στροφών μηχανών”**, με σκοπό την **τήρηση ορθής πορείας** που θα μας φέρει έγκαιρα, αποτελεσματικά και ασφαλώς στον προορισμό μας, στο **“Λιμένα Κατάπλου”** μας.

ΛΙΜΕΝΑΣ ΚΑΤΑΠΛΟΥ - ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

Που θέλουμε να πάμε; Τελικός προορισμός, Λιμένας κατάπλου: ένα ισχυρό και σύγχρονο ΠΝ, ικανό να προβάλλει αξιόπιστη Ναυτική Ισχύ και Αποτροπή στις περιοχές γεωπολιτικού ενδιαφέροντος της Ελλάδος, προστατεύοντας τα κυριαρχικά δικαιώματα και υπερασπίζοντας τα εθνικά συμφέροντα της Χώρας μας, σε ευθυγράμμιση με τους στόχους της ΠΕΑ¹ και τις επιδιώξεις της ΕΘΣΣ².

¹ Πολιτική Εθνικής Άμυνας

² Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΝ

ΔΝ – Άρθρο 0202: Η Αποστολή του ΠΝ

“Το Πολεμικό Ναυτικό έχει ως αποστολή τη διεξαγωγή των αναγκαίων αεροναυτικών επιχειρήσεων και έργων εν ειρήνη και εν πολέμω δια την εξασφάλιση Εθνικών αντικειμενικών σκοπών της αρμοδιότητάς του και σε συνεργασία με τους άλλους Κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων

ΕΠΙ ΤΟ ΣΚΟΠΩ

της συμβολής στην αποτροπή εχθρικής επίθεσης, στην διατήρηση της ακεραιότητας της χώρας, στην προάσπιση των Εθνικών συμφερόντων και στην επίτευξη των επιδιώξεων της εν ισχύ Πολιτικής Εθνικής Αμύνης γενικότερα.”

ΙΘΥΝΤΗΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ

Το Σχέδιο Πλου έχει ως θεμέλιο το όραμά μου, ως αυτό κοινοποιήθηκε την 8 Φεβ 2024 και εξυπηρετεί τις προτεραιότητες που έχουν προσδιοριστεί. Ειδικότερα, το Σχέδιο βασίζεται σε **9 Ιθυνητήρια σημεία**, τα οποία ανήκουν σε **3 σκέλη πλου**:

Ισχύς
&
Αποτύπωμα

Μετεξέλιξη
&
Δομή Δυνάμεων

Προσωπικό
&
Κοινωνία

Σκέλος 1: Ισχύς & Αποτύπωμα

Αποστολές & Επιχειρήσεις:

Το σύγχρονο ευρύ φάσμα προκλήσεων ασφαλείας, η αστάθεια στο περιφερειακό περιβάλλον και οι εύθραυστες ισορροπίες στον εγγύς γεωπολιτικό χώρο, προβληματίζουν και δεν επιτρέπουν εφησυχασμό. Ως εκ τούτου, υφίσταται ισχυρή σκοπιμότητα για ανάδειξη του ρόλου της Ελλάδας ως πυλώνα σταθερότητας, παρόχου και όχι καταναλωτή ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Συναφώς, αναδεικνύεται ως προτεραιότητα η προβολή του ΠΝ ως παράγοντα ναυτικής ισχύος και αποτροπής, το οποίο θα επιτρέψει την ενίσχυση του αποτυπώματος της χώρας στις περιοχές εθνικών συμφερόντων.

Στο πλαίσιο αυτό, το ΠΝ οφείλει να συνεχίσει να τιμά τις δεσμεύσεις του και να σέβεται τις υποχρεώσεις του απέναντι στον ΟΗΕ, το NATO και την ΕΕ, συμμετέχοντας ενεργά σε πρωτοβουλίες που προάγουν την ειρήνη και την ασφάλεια, σε συγχорδία με φίλους και συμμάχους.

Εξορθολογισμός Αποστολών & Λειτουργίας:

Ο εκσυγχρονισμός της Δομής Δυνάμεων του ΠΝ και η αξιοποίηση καινοτόμων προϊόντων, συνεκτιμώντας τόσο τους δημοσιονομικούς περιορισμούς, όσο και τις ελλείψεις στο ανθρώπινο δυναμικό, επιτάσσουν τον εξορθολογισμό των Αποστολών που έχει αναλάβει το ΠΝ την παρούσα χρονική περίοδο.

Οφείλουμε να ισορροπήσουμε κατάλληλα πόρους μεταξύ διαθεσιμότητας, ετοιμότητας, ανάπτυξης δυνατοτήτων, επιχειρησιακών υποχρεώσεων και προβολής ναυτικής ισχύος. Ειδικότερα, απαιτείται επικαιροποίηση οργάνωσης & λειτουργίας, επαναπροσδιορισμός των διαδικασιών, αναθεώρηση της Επιχειρησιακής Σχεδίασης, καθώς και προαγωγή της Διακλαδικότητας, ως μοναδική συνταγή επιτυχίας στο σύγχρονο Θέατρο Επιχειρήσεων.

Ενεργός Στρατιωτική Διπλωματία:

Ανάληψη από το ΠΝ, ενός ρόλου κλειδί στην προώθηση πρωτοβουλιών ασφαλείας και την προαγωγή πολυμερών αμυντικών συνεργειών (π.χ ΜΕΔΟΥΣΑ, ΝΗΡΗΙΣ, ΕΥΝΟΜΙΑ).

Πρόθεση να λειτουργήσουμε ως «αγωγός επικοινωνίας» μεταξύ χωρών στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη περιοχή του Κόλπου, όπως την Κύπρο, την Αίγυπτο, το Ισραήλ, τα ΗΑΕ, τη Σαουδική Αραβία και την Ινδία.

Το ΠΝ τιμά τις δεσμεύσεις του και σέβεται τις υποχρεώσεις του απέναντι στον ΟΗΕ, το NATO και την ΕΕ.

Παράλληλα, επιδιώκει / αξιοποιεί κάθε ευκαιρία για προαγωγή της διμερούς συνεργασίας με τα Ναυτικά ΗΠΑ και Γαλλίας, με σκοπό την προαγωγή της διαλειτουργικότητας και τη συνεισφορά στην ενίσχυση της στρατηγικής σχέσης που διατηρεί η Ελλάδα με τις ΗΠΑ και τη Γαλλία.

Σκέλος 2: Μετεξέλιξη & Δομή Δυνάμεων

Εκσυγχρονισμός Δομής Δυνάμεων & Ανανέωση Στόλου:

Το σύγχρονο περιβάλλον ασφαλείας σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές εξελίξεις, υπογραμμίζουν την απαίτηση για μετεξέλιξη και καθιστούν απαραίτητο τον εκσυγχρονισμό της δομής δυνάμεων. Στόχος είναι η ανανέωση των Μονάδων του ΠΝ με κατάλληλη ποσοτική διαμόρφωση που θα διασφαλίζει την επιχειρησιακή ικανότητα, στοχεύοντας στην ποιοτική ενίσχυση των μονάδων του Στόλου.

την αποδοτικότερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Παράλληλα, η διατήρηση των κατάλληλων αριθμητικά και ποιοτικά μονάδων θα επιτρέψει τόσο την εξοικονόμηση οικονομικών πόρων και μέσων, όσο και

Εξοπλιστικά Προγράμματα & Αξιοποίηση εγχώριας Βιομηχανίας:

Επικαιροποίηση και υλοποίηση στοχευμένων εξοπλιστικών προγραμμάτων, τα οποία θα εξυπηρετούν και θα εναρμονίζονται με τη νέα δομή του ΠΝ: πρόγραμμα Φ/Γ Belharra, Ε/Π Romeo, ΠΠ τ. ISLAND, ΠΠ τ. PROTECTOR, πρόγραμμα νέων Υ/Β, ΕΜΖ Φ/Γ ΜΕΚΟ, Υ/Β και ΤΠΚ, ανανέωση δυναμικού Κ/Β &

Τ/Λ του Στόλου, συμμετοχή της χώρας στο πρόγραμμα ΕΡC και Φ/Γ τ. Constellation, καθώς και υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων υψηλής επιχειρησιακής αξίας, όπως τα Μη-επανδρωμένα συστήματα και η Κυβερνοασφάλεια. Παράλληλα, μέριμνα / προβλέψεις για έγκαιρη παραλαβή, ενεργοποίηση και επιχειρησιακή εκμετάλλευση των νέων μονάδων και ιπταμένων μέσων.

Η εν λόγω προσέγγιση, πέραν του προφανούς οφέλους στην επιχειρησιακή αξία του ΠΝ, θα λειτουργήσει ενισχυτικά και για την αναζωογόνηση της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας.

Το ΠΝ δεν μπορεί να αποτελέσει απλώς καταναλωτή οπλικών συστημάτων. Είναι απαραίτητη η σύνδεση των αναγκών του με την ανάπτυξη της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας (Χαρακτηριστικό παράδειγμα: σύστημα Anti-Drone KENTAYPOS, της ΕΑΒ).

Καινοτομία / Μετασχηματισμός:

Οι προκλήσεις ασφαλείας σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές εξελίξεις, στοιχειοθετούν ισχυρή σκοπιμότητα και καθιστούν απαραίτητη την υιοθέτηση καινοτόμων επιλογών και τεχνολογιών αιχμής. Οφείλουμε να υιοθετήσουμε τις αρχές της μετεξέλιξης / μετασχηματισμού, και να επιδείξουμε καινοτομία στην εφαρμογή θεσμικών αλλαγών, σε αρμονία με τις προβλέψεις της Ατζέντας 2030 του ΥΠΕΘΑ.

Σε αυτό το "μηκος κύματος", εκμεταλλευόμαστε και στηρίζουμε το ΕΛΚΑΚ, για προώθηση Έρευνας & Ανάπτυξης καινοτόμων προϊόντων για τις ΕΔ. Το ΠΝ συνδράμει στη διασύνδεση του ΕΛΚΑΚ με το Naval Innovation Center (NIC) του

Ναυτικού των ΗΠΑ (NPS, Monterey), με σκοπό την εξερεύνηση συνεργειών μεταξύ των δύο οντοτήτων σε αντικείμενα αμυντικής τεχνολογίας.

Σκέλος 3: Προσωπικό & Κοινωνία

Για να συνεχίσει ο ανθρώπινος παράγοντας να συνιστά ανεκτίμητο πολλαπλασιαστική ισχύος και το σημαντικότερο οπλικό σύστημα, οφείλουμε να εκπαιδεύσουμε, να υποστηρίξουμε και να εμπνεύσουμε το προσωπικό. Τα πλοία και οι υπηρεσίες μας δεν είναι παρά μόνο «άψυχα σκαριά» αν δεν επιβαίνει ο κόσμος μας, τα στελέχη μας. Επιπλέον, αναγνωρίζουμε ότι στη σύγχρονη εποχή το επάγγελμα του στρατιωτικού δεν έχει ιδιαίτερη απήχηση στους νέους. Έχουμε υποχρέωση να αναστρέψουμε αυτή την τάση και να το καταστήσουμε περισσότερο ελκυστικό για τη νέα γενιά. Οφείλουμε να «ακούμε επιθετικά», να επιδείξουμε ενσυναίσθηση στις ανησυχίες τους για την ισορροπία εργασίας – προσωπικής ζωής και να ακροαστούμε προσεκτικά τις επιφυλάξεις τους.

Εκπαίδευση & Σταδιοδρομία:

Ενστερνιζόμενοι την όρεξη για ευελιξία και κινητικότητα, να προχωρήσουμε σε: Προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και των μηχανισμών ανθρώπινων πόρων, προκειμένου να ανταποκριθούμε στη νέα τάση.

Δρομολόγηση καινοτόμων μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης τόσο του μόνιμου προσωπικού, όσο και των ναυτών, καθώς και αναβάθμιση υποδομών και οργάνωσης των Στρατιωτικών Σχολών.

Εφαρμογή του σχεδίου CAREER PATH, μέσω πολλαπλών ροών καριέρας και σταδιοδρομικής εξέλιξης, το οποίο θα μας επιτρέψει να αξιοποιήσουμε και να ικανοποιήσουμε το ευρύ φάσμα ικανοτήτων και προσδοκιών της νέα γενιάς, καλλιεργώντας παράλληλα πνεύμα ηθικής, δικαιοσύνης και αξιοκρατίας.

Υποστήριξη & παροχές:

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι τα πληρώματα μας θα αποδώσουν και θα επιτύχουν όταν εφοδιάζονται με τη γνώση ότι αυτοί που αφήνουν στα απόνερά τους, τα οικεία τους πρόσωπα, είναι ασφαλή, το ευ ζην τους είναι εξασφαλισμένο και οι ανάγκες τους εξυπηρετούνται. Ως εκ τούτου, μετά τη θέσπιση του νέου επιδόματος Στόλου και την αύξηση της αμοιβής των σπουδαστών ΣΝΔ και ΣΜΥΝ, θεωρούμε υποχρέωσή μας την επανεξέταση των συμβατικών μισθολογικών αποδοχών.

Εστιάζουμε στη ευόδωση έμμεσων παροχών και στην επέκταση της αμοιβής των στρατιωτικών σε ένα ευρύ φάσμα προνομίων και μέτρων υποστήριξης για τις στρατιωτικές οικογένειες, όπως τη βελτίωση παροχών υγειονομικής

περίθαλψης, την αύξηση των στεγαστικών προγραμμάτων, και των ευκαιριών παραθερισμού, καθώς και τη διάθεση περαιτέρω αγαθών και υπηρεσιών από τον ΠΟΝ, αλλά και την παροχή εκπαιδύσεων από Ι.Φ και επιχειρήσεις, μετά από σύναψη συμφωνιών, συνεργασιών και προσφορών.

Κοινωνικό Έργο & Αξιοποίηση Δωρεών:

Η φύση των σύγχρονων προκλήσεων στο εσωτερικό της χώρας έχουν καταστήσει απαραίτητο οι ΕΔ να επαναπροσδιορίσουν τον κοινωνικό τους ρόλο. Το ΠΝ είναι περήφανο για τη σχέση και τους δεσμούς που έχει αναπτύξει με τον Έλληνα πολίτη. Ο κοινωνικός ρόλος του ΠΝ δεν θα εξαντλείται σε επιχειρήσεις

έρευνας / διάσωσης και αεροδιακομιδών, αλλά ενδεικτικά θα επεκτείνεται σε συνδρομή για αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων και φυσικών καταστροφών, σε υγειονομικές

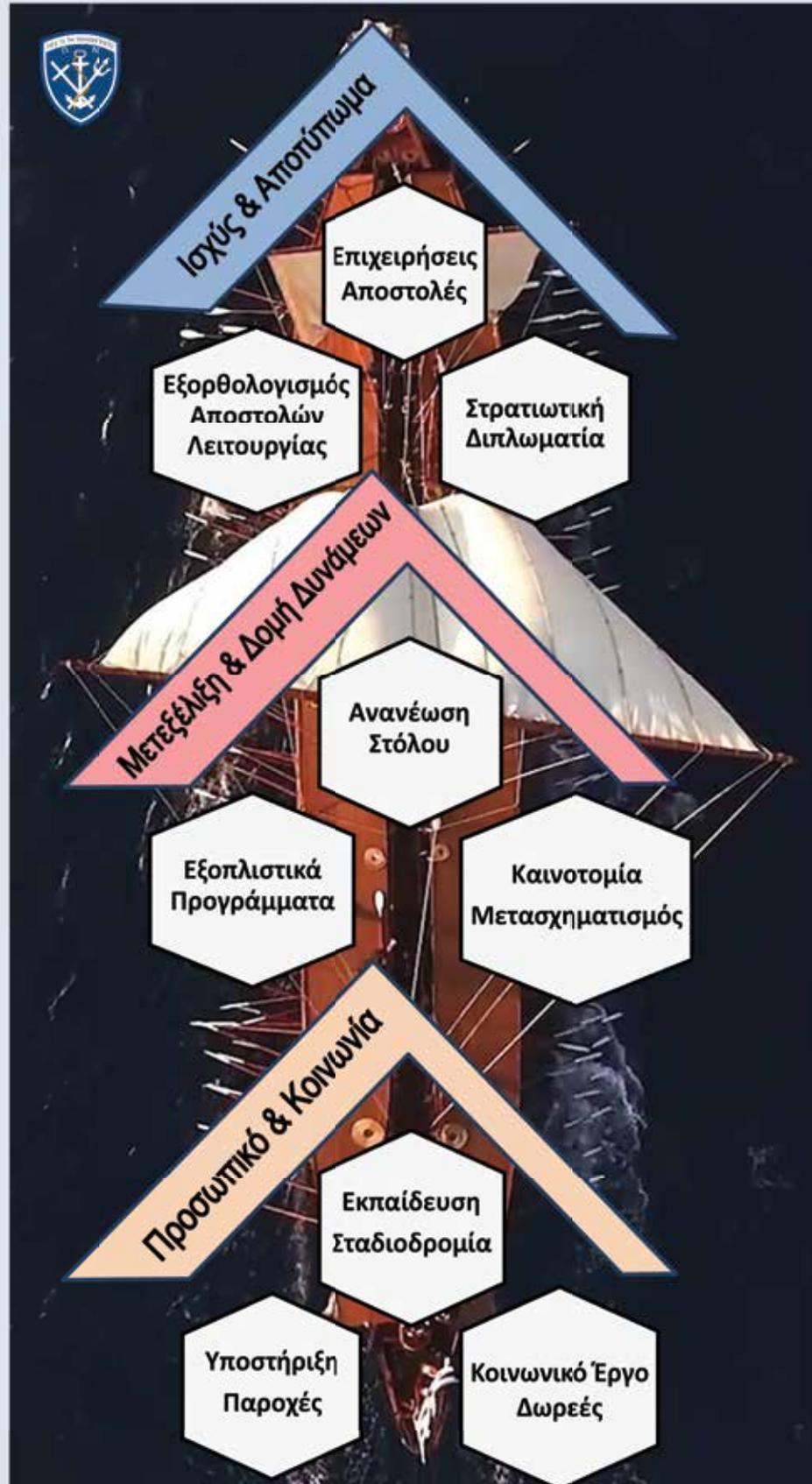

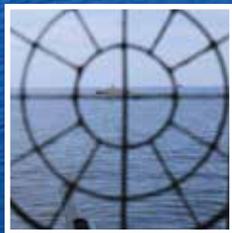
υπηρεσίες και σε παροχή ποσίμου ύδατος και ζωτικών εφοδίων σε νησιά.

Η αναγνώριση αυτού του πολυδιάστατου έργου και της προσφοράς του ΠΝ εκφράζεται έμπρακτα μέσω αξιόλογων δωρεών σε Πλοία του Στόλου, στις Στρατιωτικές Σχολές, σε Κέντρα Εκπαίδευσης, στο Ναυτικό Νοσοκομείο, αλλά και σε σύγχρονες Υποδομές του ΠΝ. Θεωρούμε υποχρέωσή μας να αξιοποιήσουμε έγκαιρα και αποδοτικά αυτή την ανιδιοτελή προσφορά.

Εκδηλώσεις

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Συνεδρίαση Νεοσυσταθέντος ΑΝΣ στο Θ/Κ «Γ. ΑΒΕΡΩΦ»

Την Τετάρτη 12 Φεβρουαρίου 2025, πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου (ΑΝΣ) υπό τη νέα του σύνθεση, επί του Θ/Κ «Γ. ΑΒΕΡΩΦ».

Η νέα σύνθεση του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου είναι η ακόλουθη:

Αντιναύαρχος Δημήτριος – Ελευθέριος Κατάρας ΠΝ, Αρχηγός ΓΕΝ
Αντιναύαρχος Χρήστος Σασιάκος ΠΝ, Αρχηγός Στόλου
Αντιναύαρχος Θεόδωρος Μικρόπουλος ΠΝ, Υπαρχηγός ΓΕΕΘΑ
Αντιναύαρχος (Μ) Παναγιώτης Δημητρόγλου ΠΝ, Διοικητής ΔΔΜΝ
Υποναύαρχος Σπυρίδων Λαγάρas ΠΝ, Υπαρχηγός ΓΕΝ
Υποναύαρχος, Λεωνίδας Αναγνωστόπουλος ΠΝ, Υπαρχηγός ΑΣ
Υποναύαρχος, Βασίλειος Γρυπάρης ΠΝ, Διοικητής ΕUNAVFOR ASPIDES
Υποναύαρχος, Παναγιώτης Παπαγεωργίου ΠΝ, ΓΕΕΘΑ
Υποναύαρχος, Σπυρίδων Αλευράς ΠΝ, ΓΕΕΘΑ
Υποναύαρχος Σταύρος Καρλατήρας ΠΝ, Διοικητής ΣΝΔ
Υποναύαρχος Παναγιώτης Καραβάς ΠΝ, Διευθυντής ΓΕΝ/ΔΕΞ
Υποναύαρχος Κωνσταντίνος Κοντογιαννάκος ΠΝ, Αρχιεπιστολέας ΓΕΝ
Υποναύαρχος Σπυρίδων Τσιαφούτης ΠΝ, Διοικητής ΔΝΕ
Υποναύαρχος (Μ) Βασίλειος Βασιλογιαννακόπουλος ΠΝ, Υποδιοικητής ΣΕΘΑ
Υποναύαρχος (Μ) Πιέρρος Κοντοδιός ΠΝ, ΓΕΝ/ΓΕΠΝ
Υποναύαρχος (Ο) Δημήτριος Παλάσκας ΠΝ, Διευθυντής ΔΟΥ/ΟΕΠΝ ΓΕΝ
Υποναύαρχος (ΥΙ) Σωτήριος Μωραϊτης ΠΝ, Διευθυντής ΓΕΝ/ΔΥΓ

Την Παρασκευή 29 Νοεμβρίου 2024 ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Δημήτριος-Ελευθέριος Κατάρας ΠΝ, εκπροσωπώντας και τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ Στρατηγό Δημήτριο Χούπη, παρέστη στην ετήσια επιμνημόσυνη δέηση για τους πεσόντες του Πολεμικού Ναυτικού κατά την εκτέλεση του καθήκοντος που τελέσθηκε στο Ναυτικό Οχυρό Σκαρμαγκά.

Στην τελετή παρέστησαν, Επίτιμοι Αρχηγοί ΓΕΕΘΑ και ΓΕΝ, εκπρόσωποι των Αρχηγών των Γενικών Επιτελείων των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, μέλη του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου (ΑΝΣ), οι Πρόεδροι της Ένωσης Αποστράτων Αξιωματικών Ναυτικού (ΕΑΑΝ), του Συνδέσμου Αποφοίτων ΣΝΔ (ΣΑ/ΣΝΔ) και του Συνδέσμου Αποφοίτων ΣΜΥΝ (ΣΑ/ΣΜΥΝ) καθώς και εν ενεργεία και εν αποστρατεία Αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων.

Την Πέμπτη 05 Δεκεμβρίου 2024, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Δημήτριος-Ελευθέριος Κατάρας ΠΝ, επέδωσε τα ξίφη σε Αξιωματικούς Ειδικοτήτων του Πολεμικού Ναυτικού, σε τελετή που πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο Εκπαίδευσης ΠΑΛΑΣΚΑΣ (ΚΕ ΠΑΛΑΣΚΑΣ) στο Ναυτικό Οχυρό Σκαρμαγκά.

Στην τελετή παρέστησαν μέλη του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου (ΑΝΣ), καθώς και συγγενείς και φίλοι των Αξιωματικών.

Από την Τετάρτη 11 έως την Παρασκευή 13 Δεκεμβρίου 2024, διεξήχθη η εθνική Άσκηση «ΛΑΙΛΑΨ 3/24» του Πολεμικού Ναυτικού, στην θαλάσσια περιοχή του Μυρτώου πελάγους, Κυκλάδων και ανατολικού Αιγαίου.

Στην Άσκηση συμμετείχαν Πλοία και μέσα των Διοικήσεων, Φρεγατών (ΔΦΓ), Ταξέων Σκαφών (ΔΤΣ), Υποβρυχίων (ΔΥ), Αεροπορίας Ναυτικού (ΔΑΝ), καθώς και αεροσκάφη της Πολεμικής Αεροπορίας.

Η εν λόγω εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος επιχειρησιακής εκπαίδευσης των Μονάδων του Αρχηγείου Στόλου, με σκοπό την αξιολόγηση της επιχειρησιακής σχεδίασης, καθώς και τη διατήρηση και περαιτέρω επαύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και μαχητικής ικανότητας των συμμετεχόντων.

Την Παρασκευή 13 Δεκεμβρίου 2024, Επίτιμοι Αρχηγοί ΓΕΝ επισκέφθηκαν το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, κατόπιν πρόσκλησης του Αρχηγού ΓΕΝ Αντιναύαρχου Δημήτριου-Ελευθέριου Κατάρτα ΠΝ.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους, ενημερώθηκαν για τις τρέχουσες εξελίξεις, τις προκλήσεις, τις προοπτικές και τα κυριότερα θέματα του Πολεμικού Ναυτικού.

Την Τρίτη 04 Ιανουαρίου 2025, τελέσθηκε το ετήσιο μνημόσυνο πεσόντων Αεροπορίας Ναυτικού στη Βάση Ελικοπτέρων Ναυτικού, στο Ναυτικό Οχυρό Κοτρωνίου Μαραθώνα, παρουσία του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ Στρατηγού Δημήτριου Χούπη και του Αρχηγού ΓΕΝ Αντιναύαρχου Δημήτριου-Ελευθέριου Κατάρτα ΠΝ.

Στην τελετή παρέστησαν, μέλη του Κοινοβουλίου, εκπρόσωποι των Αρχηγών των Γενικών Επιτελείων και των Σωμάτων Ασφαλείας, μέλη του Ανωτάτου Ναυτικού Συμβουλίου (ΑΝΣ), διαιτελέσαντες Διοικητές της Διοίκησης Αεροπορίας Ναυτικού (ΔΑΝ), εκπρόσωπος του Ελληνικού Συνδέσμου Ναυτικής Αεροπορίας (ΕΣΝΑ), εκπρόσωποι της Περιφερειακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και συγγενείς των πεσόντων.

Την Πέμπτη 16 Ιανουαρίου 2025, πραγματοποιήθηκε στο Ναύσταθμο Σαλαμίνας η τελετή παράδοσης - παραλαβής καθηκόντων Αρχηγού Στόλου, από τον Αντιναύαρχο Πολυχρόνη Κουλούρη ΠΝ, στον Αντιναύαρχο Χρήστο Σασιάκο ΠΝ.

Στην τελετή παρέστησαν, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Δημήτριος Ελευθέριος Κατάρας ΠΝ, εκπροσωπώντας και τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ Στρατηγό Δημήτριο Χούπη, εκπρόσωποι των Αρχηγών των Γενικών Επιτελείων των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, Επίτιμοι Αρχηγοί ΓΕΝ και ΑΣ, τα μέλη του Ανωτάτου Ναυτικού Συμβουλίου, Ανώτατοι Αξιωματικοί, εν αποστρατεία στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού, καθώς και λοιποί προσκεκλημένοι.

Την Πέμπτη 23 Ιανουαρίου 2025, πραγματοποιήθηκε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ), η τελετή παράδοσης - παραλαβής καθηκόντων Διοικητού ΣΝΔ, παρουσία του Αρχηγού ΓΕΝ, Αντιναύαρχου Δημήτριου-Ελευθέριου Κατάρα ΠΝ.

Καθήκοντα Διοικητού της ΣΝΔ παρέλαβε ο Υποναύαρχος Σταύρος Καρλατίρας ΠΝ, από τον Αντιναύαρχο Φώτιο Μπότσα ΠΝ.

Την Παρασκευή 24 Ιανουαρίου 2025, πραγματοποιήθηκε, η κοπή της Πρωτοχρονιάτικης Πίτας του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού, από τον Αρχηγό ΓΕΝ Αντιναύαρχο Δημήτριο-Ελευθέριο Κατάρτα ΠΝ.

Στην εκδήλωση παρέστησαν μέλη του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου (ΑΝΣ), στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό, καθώς και εν αποστρατεία στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού.

Ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας, Γιάννης Κεφαλογιάννης, παρέστη σήμερα, Κυριακή 26 Ιανουαρίου 2025, ως εκπρόσωπος της Κυβέρνησης, στην επιμνημόσυνη δέηση στη μνήμη του Ήρωα Αντιναύαρχου Παναγιώτη Βλαχάκου ΠΝ που έπεσε Υπέρ Πατρίδος στα Ίμια την 31η Ιανουαρίου 1996. Η τελετή πραγματοποιήθηκε στην πλατεία Κωνσταντίνου Καραμανλή στον Πειραιά, όπου βρίσκεται ο Ανδριάντας του.

Μετά την επιμνημόσυνη δέηση, στην οποία χοροστάτησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς, Φαλήρου, Δραπετσώνας και Αγίου Ιωάννου Ρέντη κ.κ. Σεραφείμ, ακολούθησε κατάθεση στεφάνων.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΝΤ. ΒΛΑΧΑΚΟΣ
ΑΝΤΙΠΛΟΙΑΡΧΟΣ ΠΝ
ΕΠΕΣΕ ΤΗΝ 31/1/1996
ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΕΙΣ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΑ ΙΜΙΑ
ΓΕΝΝΗΘΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΟ 1964

Ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας Νίκος Δένδιας παρέστη σήμερα, Παρασκευή 31 Ιανουαρίου 2025, στην τελετή των αποκαλυπτηρίων της προτομής του Πλοιάρχου Έκτορα Γιαλοπού ΠΝ στο Πολυδύναμο Κέντρο «Μίκης Θεοδωράκης», στο Ίλιον.

Ακολούθως, πραγματοποιήθηκε επιμνημόσυνη δέηση, την οποία τέλεσε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιλίου, Αχαρνών και Πετρουπόλεως κ.κ. Αθηναγόρας, και κατάθεση στεφάνων.

Στην τελετή παρευρέθησαν, επίσης, ο Υφυπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Στέφανος Γκίκας, οι Βουλευτές Δημήτριος Καλογερόπουλος, Ιωάννης Λοβέρδος, Νικόλαος Βλαχάκος, Νάντια Γιαννακοπούλου, ο Αντιπεριφερειάρχης Δυτικού Τομέα Αθηνών της Περιφέρειας Ατικής Βασίλειος Λώλος, η Δήμαρχος Ιλίου Ανδριάννα Αλεβίζου – Κουκουβίνου, εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και φορέων, η οικογένεια του αείμνηστου Πλοιάρχου ΠΝ Έκτορα Γιαλοπού, συγγενείς των πεσόντων στα Ίμια και πλήθος κόσμου.

Εκ μέρους της στρατιωτικής ηγεσίας, παρέστησαν ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Στρατηγός Δημήτριος Χούπης, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Δημήτριος-Ελευθέριος Κατάρας ΠΝ, εν ενεργεία αξιωματικοί και υπαξιωματικοί, ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Αποφοίτων ΣΜΥΝ Υποπλοίαρχος (Ε) ε.α. Παύλος Σοφικίτης ΠΝ, καθώς και απόστρατοι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων.

Την Τρίτη 11 Φεβρουαρίου 2025, πραγματοποιήθηκε στο Ναυτικό Οχυρό Βοτανικού, η τελετή παράδοσης – παραλαβής καθηκόντων του Γενικού Επιθεωρητή Πολεμικού Ναυτικού (ΓΕΠΝ), παρουσία του Αρχηγού ΓΕΝ, Αντιναύαρχου Δημήτριου-Ελευθέριου Κατάρα ΠΝ.

Καθήκοντα Γενικού Επιθεωρητή Πολεμικού Ναυτικού παρέλαβε ο Υποναύαρχος (Μ) Πιέρρος Κοντοδιός ΠΝ, από τον Αντιναύαρχο (Μ) Σωτήριο Τσαμίλη ΠΝ.

Την Παρασκευή 14ης Φεβρουαρίου 2025, στην αίθουσα «Αντιναύαρχος Δημήτριος Φωκάς» της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, έλαβε χώρα η τελετή απονομής βραβείων του Ετήσιου Διαγωνισμού Μελετών και Φωτογραφίας του Περιοδικού «Ναυτική Επιθεώρηση» έτους 2024. Την απονομή πραγματοποίησε ο Διευθυντής της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, Υποναύαρχος Ιωάννης Καμπόλης ΠΝ

Οι νικητές που ανέδειξε ο διαγωνισμός ανά κατηγορία είναι:

Βραβεία Μελετών

- Το Α΄ Χρηματικό Βραβείο, στον **Πλωτάρχη Χρήστο Μάλια ΠΝ** για την μελέτη με θέμα «Η Επιχειρησιακή Απουσία του Βασιλικού Ναυτικού στον “ατυχή πόλεμο” του 1987».
- Το Β΄ Χρηματικό Βραβείο, στον **Πλοίαρχο Μιχαήλ Παρασκευόπουλο ΠΝ** για την μελέτη με θέμα «Η Επιβολή Κυρώσεων ως Όργανο Προβολής Εθνικής Ισχύος. Οι Περιπτώσεις Ρωσίας και Κίνας».
- Το Γ΄ Χρηματικό Βραβείο, στον **Αντισυνταγματάρχη (Γ) Κωνσταντίνου Σχοινά** για την μελέτη με θέμα «Πρότυπη Μεθοδολογία Σχεδίασης Αυτόνομων Μη Επανδρωμένων Συστημάτων για τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις».

Βραβεία Φωτογραφίας

- Το Α΄ Χρηματικό Βραβείο, στον **Κελευστή (Τ/Τ) Ιωάννη-Δράκο Κατσιγιαννη**, για την φωτογραφία με θέμα: «Υ/Β ΩΚΕΑΝΟΣ S-118».
- Το Β΄ Χρηματικό Βραβείο, στον **Αντιπλοίαρχο (ε.α.) ΠΝ Αθανάσιο Κασίκη** για τη φωτογραφία με θέμα «Μια Θάλασσα Πολιτισμός- Περιμένοντας στην Αποβάθρα τους Αινίτες».
- Το Γ΄ Χρηματικό Βραβείο στον **Αντισυνταγματάρχη Σωτήριο Δαραμάρα** για τη φωτογραφία με θέμα «Η γαίτα στην Τουρλίδα του Μεσολογγίου».

Γ΄ Βραβείο Μελετών,
Αντισυνταγματάρχη (Γ) Κωνσταντίνος Σχοινάς

Α΄ Βραβείο Φωτογραφίας,
Κελευστής (Τ/Τ) Ιωάννης-Δράκος Κατσιγιαννης

Β΄ Βραβείο Φωτογραφίας,
Αντιπλοίαρχος (ε.α.) ΠΝ Αθανάσιος Κασίκης

Γ΄ Βραβείο Φωτογραφίας,
Αντισυνταγματάρχη Σωτήριος Δαραμάρας

Ναυάγιο Οχηματαγωγού Υποπλοίαρχος «ΜΕΡΛΙΝ» (L166) 15 Νοεμβρίου 1972

Του **Βλάσιου Οικονόμου**,
Ανθυποπλοίαρχου (Ε) ΠΝ, Ιστορικός - Επιτελής ΥΠΝ

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει θεσπιστεί και εδραιωθεί σε διεθνές επίπεδο ένα σύνολο νομοθετικών ρυθμίσεων για την επίτευξη της ασφάλειας στη ναυσιπλοΐα, εστιάζοντας στην πρόληψη των ναυτικών ατυχημάτων, με απώτερο στόχο τόσο την προστασία της ανθρώπινης ζωής όσο και του περιβάλλοντος. Ωστόσο, όπως δείχνουν τα ερευνητικά δεδομένα, ο αριθμός και η συχνότητα των ναυτικών ατυχημάτων δεν έχουν περιοριστεί, συγκριτικά με τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Οι ναυτιλιακές δραστηριότητες βασίζονται σε θεμελιώδεις αρχές και κανονισμούς, δηλαδή σε εναρμονισμένους εθνικούς κανόνες που στηρίζονται σε διεθνείς συμβάσεις και ψηφίσματα που εκδίδει ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (International Maritime Organization - IMO). Τα τελευταία χρόνια ο IMO θεσπίζει κανονισμούς που προσανατολίζονται στην πρόληψη ναυτικών ατυχημάτων, τον περιορισμό των δυσμενών συνεπειών τους και κατ' επέκταση στην αύξηση της ασφάλειας στις διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές.

Πιο αναλυτικά, στο Διεθνές Δίκαιο, σύμφωνα με το ψήφισμα Α' 849 της 27ης Νοεμβρίου του 1997 του IMO για την υιοθέτηση του Κώδικα για τη Διερεύνηση Ναυτικών Ατυχημάτων και Συμβάντων (Casualty Investigation Code), ως ναυτικό ατύχημα (marine casualty) ορίζεται «κάθε συμβάν ή ακολουθία συμβάντων στη θάλασσα, που κατέληξε σε οποιοδήποτε από τα ακόλουθα αποτελέσματα, τα οποία συνδέονται άμεσα με τις λειτουργίες του πλοίου:

- α. την απώλεια ζωής ή το σοβαρό τραυματισμό ατόμου από το πλοίο (μέλος πληρώματος ή επιβάτη),
- β. την ολική πραγματική απώλεια, την τεκμαρτή απώλεια ή την εγκατάλειψη του πλοίου,
- γ. την υλική ζημιά στο πλοίο,
- δ. την προσάραξη ή την ανικανότητα (ακυβερνησία) του πλοίου να πλεύσει ή την εμπλοκή του πλοίου σε σύγκρουση,
- ε. την υλική ζημιά στη ναυτική εξωτερική υποδομή του πλοίου, η οποία θα μπορούσε να θέσει σοβαρά σε κίνδυνο την ασφάλεια του ίδιου του πλοίου, άλλου πλοίου ή ενός ατόμου, σ. τη σοβαρότατη ζημιά στο περιβάλλον ή το ενδεχόμενο πρόκλησης σοβαρότατης ζημιάς

στο περιβάλλον, η οποία προκλήθηκε από τη ζημιά του πλοίου ή άλλων πλοίων».¹

Παράλληλα, η ελληνική νομοθεσία υιοθετεί το ψήφισμα Α' 849 του IMO. Επομένως, το ναυτικό ατύχημα προσδιορίζεται με παρόμοιο τρόπο, στο εσωτερικό δίκαιο της Ελλάδας και συγκεκριμένα στο άρθρο 1 του Νομοθετικού Διατάγματος 712/1970 (Φ.Ε.Κ. 237/Α' 7.11.1970) «περί διοικητικού ελέγχου του ναυτικού ατυχήματος». Για να θεωρηθεί ότι υπάρχει ναυτικό ατύχημα θα πρέπει εκτός από τις παραπάνω προϋποθέσεις να οφείλεται σε υπαιτιότητα κάποιου προσώπου ή σε τυχαίο γεγονός ή σε ανωτέρα βία. Επίσης, σύμφωνα με το Ναυτικό Δίκαιο 712/1970, από τα ναυτικά ατυχήματα εξαιρούνται τα πολεμικά και άλλα κρατικά πλοία.²

Ωστόσο, όπως αναφέρεται στον IMO κώδικα 2009/18/EC, αξίζει να τονιστεί ότι ο όρος «ναυτικό ατύχημα» δεν αναφέρεται σε σκόπιμη ενέργεια ή παράλειψη αυτής που έχει ως στόχο την πρόκληση ζημιάς στην ασφάλεια του πλοίου, ενός ατόμου ή του περιβάλλοντος.

Παράλληλα, τα ναυτικά ατυχήματα μπορούν να διακριθούν, σύμφωνα με τον κώδικα IMO, σε σοβαρά και πολύ σοβαρά ναυτικά ατυχήματα (IMO Casualty Investigation Code, 2008). Συγκεκριμένα, Πολύ Σοβαρό Ναυτικό Ατύχημα (Very Serious Casualty) θεωρείται το ατύχημα που έχει ως άμεση συνέπεια την ολική απώλεια του πλοίου, το θάνατο ενός ατόμου ή τη ρύπανση του περιβάλλοντος, όπως αυτή εκτιμάται από το επηρεαζόμενο παράκτιο Κράτος ή Κράτη ή τη Διοίκηση του Κράτους σημαίας. Τα ατυχήματα αυτά προκαλούνται όταν τα μέτρα ασφαλείας είτε δεν έχουν εφαρμοστεί αποτελεσματικά είτε έχουν αποτύχει να αποτρέψουν το ατύχημα.³

Σπάνια ναυτικό ατύχημα οφείλεται σε μόνο ένα, απολύτως αμιγή, παράγοντα. Ακόμη και σε απώλειες σκαφών λόγω καιρού, ευυπάρχει ευθύνη του κυβερνήτη ή κάποιου μέλους του πληρώματος για κάποια απόφαση ή/και πρά-

1 Μεταπτυχιακή Διπλωματική Διατριβή, Νικόλαος Παπανδρέου, «Ναυτικά Ατυχήματα και Θαλάσσια Ασφάλιση», Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2022, σελ. 12.

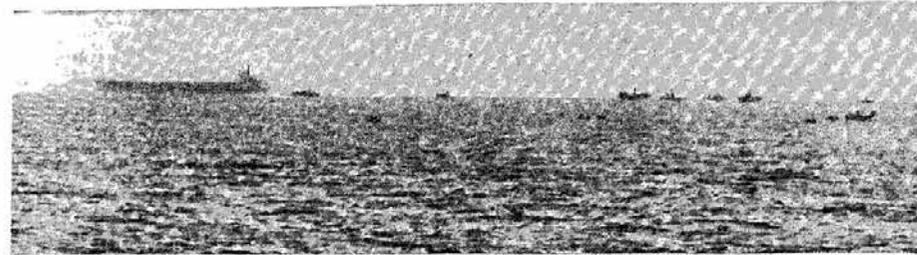
2 Ο.π., σελ.13.

3 Ο.π., σελ. 14.

Τό «Παγκόσμιος ήρωας», του Νιάρχου, 215.000 τόννων

Υπερτάνκερ κατεβύθισε τὸ ἄρματαγωγὸ «Μέρλιν»

45
πνίγηκαν

14
σώθηκαν

Λίγη ὥρα μετὰ τὴν τραγωδία. Εἰς τὸν τόπον τοῦ δυστυχήματος ἔχουν ἀφίξει μεγάλες τὸ στόλο, ταχύπλοοι σκάφη τοῦ λιμενικοῦ καὶ ἄλλα ποσειδωνοειδῆ σκάφη καὶ μετέχουν τὸν ἔρευναν διὰ τῆς ἀνίχνευσις κοσμάτων. Ἀριστερά, διακρίνεται τὸ δεξιόμηντιον «Παγκόσμιος Ἡρώας», τὸ ὁποῖον ἐπίπλεον ἐπὶ τοῦ ἔρημου τοῦ ἀνατολικοῦ αἰθιόπης καὶ τὸ ἔδωθεν

Τὸ ἐνεβόλισε, τὸ ἐβουε εἰς τὰ δύο, ἐξω ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ

H

ξη, είτε ἄμεση την στιγμή της καταστροφῆς ἢ ἔμμεση σε ἀνύποπτο χρόνο, και η οποία ἔχει δρομολογήσει τα γεγονότα οδηγώντας ἢ συντελώντας στο να δημιουργηθοῦν οι τελικές, ἀνεπίστροφες πλέον, συνθήκες ἀπώλειας του πλοίου.⁴

Η ἀνάλυση των αἰτίων ενός ατυχήματος, και η κατανομή μερίδος ἐπιπτώσεως κάθε μιας ἀπὸ τις ἐπικρατούσες συνθήκες, εἶναι ὀρθότερο να γίνεται με την ἐκκίνηση ἀπὸ μία κοινή βάση ὅπου θα μετέχουν τρεις ομάδες παραγόντων – η κάθε μία με πιθανὸ τελικὸ ποσοστὸ, ὅπως ἐξηγείται πιο κάτω, ἀπὸ 0% ἕως 100% – ἀπαραίτητες για την ὅσο γίνεται δίκαιη τελικὴ κατανομή ευθυνών. Και αὐτές εἶναι:

- α. Καιρικές συνθήκες.
- β. Λανθασμένες ἀνθρώπινες ἀποφάσεις, κινήσεις και χειρισμοί.
- γ. Ἐξωτερικοί παράγοντες η ὑπάρξη των

οποίων ἐπιβάλλει ἀυξημένη ετοιμότητα και ἐπαγρύπνηση του προσωπικοῦ προς ἀντιμετώπιση των ἀυξημένων συνθηκών.

Παράδειγμα παράγοντος αὐτῆς της τελευταίας μορφῆς γ., εἶναι η πλεύση σε καιρὸ πολέμου, ἀπόντος μεν του ἐχθροῦ ἀλλὰ των πλοίων υποχρεωμένων να πλέουν χωρὶς πλοϊκὰ φῶτα, χωρὶς φάρους, χωρὶς σαφὴ γνῶση ναρκοπεδίων και, συχνά, χωρὶς ενημερωμένους χάρτες. Ἄλλο παράδειγμα εἶναι, η κατόπιν ἐντολῆς του ἐκάστοτε Κέντρου ἐντολών, συντόμευση της διαδρομῆς πλέοντας μέσα ἀπὸ ἐπικίνδυνη ζώνη εἴτε λόγω υφάλων κινδύνων, εἴτε λόγω κακοκαιρίας και αὐτὸ προς ἐπίτευξη κάποιου ὠφελήματος. Ἐπίσης, η ἐκ μέρους του Κέντρου ἐντολών ἀπαγόρευση μειώσεως των στροφῶν ὅταν το σκάφος καταπονείται πολὺ ἀπὸ τον καιρὸ με κίνδυνο να διαρραγεῖ ἢ και να καταποντισθεῖ. Λόγω της ἀπολύτως υποκειμενικῆς φύσεως των κρίσεων κατὰ την θεώρηση παραδειγμάτων ὅπως τα δύο τελευταία, εἶναι πάρα πολὺ δύσκολος ο καταμερισμὸς των ευθυνῶν των οφειλομένων στους παράγοντες β. ἢ στους

4 Στυλιανὸς Ι. Χαρατσῆς, «Απώλειες ἐλληνικῶν Πολεμικῶν Πλοίων λόγω ατυχημάτων στον 19ο και 20ο αἰῶνα», ΨΙΝ, Ἀθήνα, 2016.

γ. και παραμένει συγκεχυμένη η ὀριακὴ γραμμὴ μεταξύ των δύο. Σημαντικὸ ρόλο παίζει στις περιπτώσεις αὐτές η ἀπόφαση του Κυβερνήτη να συμμορφωθεῖ ἢ ὄχι –ὅπως ἔχει το δικαίωμα– στους περιορισμοὺς που του ἐπιβάλλονται ἀπὸ το ἐκάστοτε Κέντρο ἐντολών. Συχνότερη, πάντως, αἰτία καταστροφῆς σε παραδείγματα ὅπως τα δύο τελευταία, εἶναι η ἀποφυγὴ ἀπὸ τον Κυβερνήτη του Πολεμικοῦ ἢ τον Πλοίαρχο του ἐμπορικοῦ, να δείξει ὅτι ἀντιτίθεται στις πιέσεις του Κέντρου ἐντολών και αὐτὸ για λόγους ἐγωισμοῦ ἢ υπέρμετρης φιλοδοξίας ἢ κακῶς ἐννοούμενου φιλότιμου ἢ προσωπικοῦ νομίμου –ἢ ἀκόμη και παρανόμου– κέρδους /ὠφελείας.⁵

Ἐνα ἀπὸ τα τραγικότερα και πλέον δυσεξηγήτα ναυτικὰ δυστυχήματα που συνέβησαν στις ἐλληνικὲς θάλασσες και το δεύτερο πιο πολύνεκρο του Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἦταν ἐκεῖνο του Οχηματαγωγῶ Ὑποπλοίαρχος «ΜΕΡΛΙΝ» (L-166) την Τετάρτη 15 Νοεμβρίου 1972, ἐξω ἀπὸ το λιμάνι Πειραιᾶ⁶ ἀπὸ το Δεξιόμηντιον (Δ/Ξ) «WORLD HERO» («Παγκόσμιος Ἡρώας») χωρητικότητας 215.971 τόνων.

Το Οχηματαγωγὸ (Ο/Γ) Ὑποπλοίαρχος «ΜΕΡΛΙΝ» (L-166) πρώην USS LSM 577 του Ναυτικοῦ των ΗΠΑ ἦταν τύπου Landing Ship Medium LSM-1 και ναυπηγήθηκε στο Charleston Navy Yard στη Νότια Καρολίνα των ΗΠΑ. Η ὑψωση της Ἑλληνικῆς Σημαίας πραγματοποιήθηκε την 30η Ἰουνίου 1958, στη Βοστώνη της Μασαχουσέτης των ΗΠΑ. Το ἐκτόπισμα του ἦταν 743/1095τ, εἶχε Μέγιστο μήκος 62,1μ και Πλάτος 10,4μ, ἐνῶ το Βύθισμα του ἦταν 2,5μ. Ο κύριος οπλισμὸς του ἀποτελοῦταν ἀπὸ πυροβόλο (Π/Β) Bofors II των 40mm και Oerlikon VIII των 20mm. Η κύρια μηχανὴ του ἦταν ισχύς 3.600 bhp.

Στα ἄλλα πέντε ἀδελφὰ οχηματαγωγὰ εἶχαν δοθεῖ ὀνόματα Ἀξιωματικῶν πεσόντων σε καιρὸ πολέμου. Αὐτὰ ἦταν: Ὑποπλοίαρχος «ΔΑΝΙΟΛΟΣ» (L-163), Ὑποπλοίαρχος «ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΔΗΣ» (L-165), Ὑποπλοίαρχος «ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ» (L-161), Ὑποπλοίαρχος «ΡΟΥΣΣΕΝ» (L-164) και Ὑποπλοίαρχος «ΤΟΥΡΝΑΣ» (L-162).

5 Στυλιανὸς Ι. Χαρατσῆς, «Απώλειες ἐλληνικῶν Πολεμικῶν Πλοίων λόγω ατυχημάτων στον 19ο και 20ο αἰῶνα», ΨΙΝ, Ἀθήνα, 2016.

6 Στίγμα ναυαγίου 37°52'36.0»N - 23°37'12.0»E

Το Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» ἔλαβε το ὄνομά του προς τιμὴν του Ὑποπλοίαρχου Νικόλαου Μέρλιν που χάθηκε, στις 10 Δεκεμβρίου 1941, κατὰ την βύθιση του βρετανικοῦ Ὑποβρυχίου (Υ/Β) HMS «PERSEUS», στο ὁποῖο εἶχε ἐπιβεί για ἐκπαίδευση, στο Ἴονιο, στα ἀνοικτὰ της Κεφαλλονίας, μετὰ ἀπὸ πρόσκρουση του σε νάρκη, ἔχοντας ὡς ἀπώλεια το σύνολο των ἐπιβαινόντων ἐκτὸς ἐνὸς ναυτῆ.

Ο Ὑποπλοίαρχος Νικόλαος Μέρλιν του Γεράλδου (Τζέραλντ) (AM 5701) γεννήθηκε στο Ἀργοστόλι της Κεφαλονίας στις 12.05.1912 και πέθανε ἐπὶ του βρετανικοῦ ὑποβρυχίου HMS «PERSEUS» στις 6 Δεκεμβρίου 1941. Ο πατέρας του, Γεράρδος Μέρλιν ἦταν γαλλικῆς καταγωγῆς, η οἰκογένειά του ὅμως εἶχε ἐγκατασταθεῖ στην Ἑλλάδα ἀπὸ τα τέλη του 19ου αἰῶνα. Η μητέρα του, Ἀλεξάνδρα Μεταξά ἦταν Ἑλληνίδα και καταγόταν ἀπὸ την Κεφαλονιά. Πέρασε τα παιδικὰ του χρόνια στην Ἀθήνα, ἐνῶ σπούδασε στην Γερμανία. Ἐπιστρέφοντας στην Ἑλλάδα φοίτησε στη Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων.

Εἰσήλθε στη Σ.Ν.Δ. στις 26.09.1928, ἀποφοίτησε δε στις 03.10.1932 ὡς μάχιμος Σημαιοφόρος. Ἀκολούθως, προήχθη σε Ἀνθυποπλοίαρχο στις 09.10.1936, σε Ὑποπλοίαρχο στις 27.12.1940 και σε Πλωτάρχη, μεταθανάτως, ἐπ' ἀνδραγαθία, στις 17.06.1943 (ἀναδρομικὰ ἀπὸ τα τέλη Δεκεμβρίου 1941, χρόνο της ἀπώλειάς του), ὡς πεσὼν ἐν πολεμῷ κατὰ την ἐκτέλεσιν του καθήκοντος.

Φοίτησε στη Σχολὴ Ὑποβρυχίων (1936) και ἔλαβε Πτυχίον Ἐξειδίκευσης Ὑπάρχου Ὑποβρυχίων.

Στη διάρκεια του Ἑλληνο-ἰταλικοῦ και του Ἑλληνο-γερμανικοῦ Πολέμου, ὑπηρέτησε στα ὑποβρυχία (Υ/Β) «ΓΛΑΥΚΟΣ», «ΝΗΡΕΥΣ» και «ΤΡΙΤΩΝ», με τα ὁποῖα ἔλαβε μέρος σε ἐπιθετικὲς περιπολίες στην Ἀδριατικὴ.

Στα τέλη Ἀπριλίου 1941, λίγες μέρες πριν ἀπὸ την εἴσοδο των Γερμανῶν στην Ἀθήνα, ἀκολούθησε το Στόλο κατὰ την ἀποδημία του στη Μέση Ἀνατολή, με το Ὑποβρυχίον «ΓΛΑΥΚΟΣ», στο ὁποῖο ὑπηρετοῦσε.

Το Δεξιόμηντιον (Δ/Ξ) «WORLD HERO» 215.971 τόνων, ἦταν ἰδιοκτησίας των ἐταιρειῶν του ομίλου Νιάρχου, κατασκευάστηκε τον Δεκέμβριο του 1970 στα ναυπηγεῖα της Ἰαπωνίας Ishikawajima – Harima Heavy Industries

Το δεξαμενόπλοιο WORLD HERO, 215.971 dwt, κατασκευάστηκε τον Δεκέμβριο του 1970 στα ναυπηγεία της Ιαπωνίας Ishikawajima-Harima Heavy Industries Co., Ltd., Yokohama για την Aquarius Shipping Co. υπό σημαία Λιβερίας. (27/178)

Co., Ltd, Yokohama για την Aquarius Shipping Co. υπό σημαία Λιβερίας.⁷

Περί ώρα 14:00 της 15ης Νοεμβρίου 1972, 4ν.μ από το λιμάνι του Πειραιά, υπό εξαιρετικές καιρικές συνθήκες, έπλεε το οχηματαγωγό του Πολεμικού Ναυτικού «ΜΕΡΛΙΝ» με κυβερνήτη τον Υποπλοίαρχο Γεώργιο Μπεγιέτη ΠΝ. Το Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» απέπλευσε από τον Ναύσταθμο Σαλαμίνας, με φορτίο υλικού του ΠΝ με προορισμό τη νήσο Ρόδο. Το πλήρωμα αριθμούσε 57 εκ των οποίων 6 Αξιωματικοί, συμπεριλαμβανομένου του Υποπλοίαρχου Κυβερνήτου, 13 Υπαξιωματικοί και 38 Ναυτοδίοποι. Υπήρχε και 58ος επιβάτης, ο οποίος ήταν ιδιώτης οδηγός, ημερομίσθιος του Ναυστάθμου Σαλαμίνας.

Περίπου 18 λεπτά νωρίτερα, στις 13:42, το Δεξαμενόπλοιο (Δ/Ξ) «WORLD HERO» με τον Πλοίαρχο α' Ιωάννη Σαρίδη και τον Υποπλοίαρχο Γριλλάκη, του εφοπλιστή Νιάρχου, είχε αποπλεύσει από τα Ελληνικά Ναυπηγεία του Σκαρμαγκακά με προορισμό τον Περσικό Κόλπο. Το δεξαμενόπλοιο ερμαιομένο με μόνο περίπου 65.000τ καυσίμου και θαλασσίου έρματος έπλεε με μικρό βύθισμα.

7 <https://greekshippingmiracle.org/δεξαμενόπλοια-1970-1979/>

Η θάλασσα ήταν γαλήνια, η ορατότητα μεγάλη και τα πλοία που έπλεαν στην περιοχή ταξίδευαν προς τον προορισμό τους χωρίς κανένα πρόβλημα. Τίποτα δεν πρόδιδε την τραγωδία που επρόκειτο να ακολουθήσει. Τα δύο πλοία διήλθαν από τον πόρο Σαλαμίνας (όρμος Κεραταινίου) με το δεξαμενόπλοιο προπορευόμενο και το Ο/Γ να ακολουθεί σε απόσταση περίπου 500 γιάρδων⁸. Διερχόμενο από τον ανατολικό πόρο της νησίδος Ψυτάλλειας (Θεμιστοκλέους), το δεξαμενόπλοιο κράτησε περίπου στις 14:45, έξω από την είσοδο του λιμένος Πειραιώς όπου και, στις 14:47, απεβίβασε τον πιλότο και δύο εκπροσώπους του ιδιοκτήτη και των ναυπηγείων που επέβαιναν, ενώ συνέχιζε να κινείται με ταχύτητα περίπου 3 κόμβων^{9,10}. Στις 14:50 ο

8 **Γιάρδα:** Η **υάρδα** ή **γιάρδα** (διεθνές σύμβολο: γd) είναι μονάδα μέτρησης μήκους, που δεν ανήκει στο διεθνές σύστημα μονάδων SI αλλά εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στο αγγλοσαξωνικό σύστημα. Η υάρδα/γιάρδα υποδιαιρείται σε **3** πόδια ή **36** δακτύλους (ίντσες), αφού **1** πόδι ισούται με **12** ίντσες. Μία ίντσα ισούται με **2,54** εκατοστά και μία υάρδα ισούται με **0,9144** μέτρα.

9 **Κόμβος:** Ο κόμβος (αγγλ.: knot, ISO: kn) είναι μονάδα μέτρησης ταχύτητας πλοίου γενικά σε υδάτινο χώρο (θάλασσα, λίμνες, ποτάμια), επί και υπό την επιφάνεια, και είναι ίση με 1 ναυτικό μίλι ανά ώρα.

10 **Ναυτικό Μίλι:** Το ναυτικό μίλι είναι ίσο με την απόσταση του

ηλέγραφος της γέφυρας του δεξαμενοπλοίου τοποθετήθηκε στην θέση «Πρόσω Ολοταχώς» (Full Ahead) και στις 15:00 στην θέση «Ταχύτης Συνεχούς Πλου (Full Away). Στις 15:03 τέθηκε «εντός» ο Αυτόματος Πιλότος και το δεξαμενόπλοιο συνέχισε σε πορεία 160° με ταχύτητα που την στιγμή εκείνη είχε φθάσει τους 14 κόμβους.

Όταν το Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ», πλέοντας με 5-6 κόμβους, βγήκε από τον πόρο Σαλαμίνας, αύξησε την ταχύτητα του σε 8 κόμβους και έστρεψε δεξιά ώστε να περάσει από τον βόρειο πόρο της Ψυτάλλειας (Αιγινίτου), την συνήθη διαδρομή των Πολεμικών Πλοίων που βγαίνουν από την Σαλαμίνα. Αύξησε άλλη μία φορά την ταχύτητα του σε 10 κόμβους και βγήκε από τον δυτικό πόρο της Ψυτάλλειας (Αταλάντης) στις περίπου 14:40 – 14:45. Στις 14:50 σημάνθηκε διάλυση απάρσεως και το Ο/Γ συνέχισε σε πορεία 147°. Στις 14:57 ο Κυβερνήτης, Υποπλοίαρχος Γεώργιος Μπεγιέτης ΠΝ, έφυγε από την γέφυρα, αντικαθιστάμενος από τον Αξιωματικό Φυλακής, έφεδρο σημαιοφόρο ΣΕΑ/Μ που ήταν και ο Αξιωματικός Ναυτιλίας (Αξιωματικός ΝΚ) του πλοίου. Οι διαταγές που είχε αφήσει ο Κυβερνήτης κατεβαίνοντας από την γέφυρα ήταν να ειδοποιηθεί αμέσως για οποιοδήποτε μη συνηθισμένο περιστατικό και παρατήρηση. Στην γέφυρα βρισκόταν και ο Α' Μηχανικός του Ο/Γ. Στις 15:03 ανέβηκε στην γέφυρα ένας άλλος έφεδρος Σημαιοφόρος με σκοπό να αναλάβει καθήκοντα Αξιωματικού Φυλακής 12:00 – 16:00, πράγμα όμως που δεν έγινε ποτέ. Όσοι βρίσκονταν στην άνω γέφυρα καθώς και όσοι βρίσκονταν στον θάλαμο ηπδαλιουχίας, αμέσως κάτω από την άνω γέφυρα, είδαν το Δ/Ξ προς περίπου 150-160 μοίρες αριστερά, να τους καταφθάνει γρήγορα και σε απόσταση 1200 – 1300 γιάρδων, σύμφωνα με πολλές καταθέσεις μαρτύρων. Όταν η απόσταση έγινε περίπου 500 γιάρδες, εστάλη ένας Ναύτης να ειδοποιήσει τον Κυβερνήτη και το Ο/Γ άρχισε να σημαίνει την σειρήνα του. Ο Αξιωματικός Φυλακής διέταξε το ηπδάλιο «όλο αριστερά»

1/60 της μοίρας δηλαδή ίσο με το 1' της γεωγραφικής μοίρας, (υπολογιζόμενο στο γεωγραφικό πλάτος των 45 μοιρών). Τουτό στη πράξη ισούται δηλαδή με **1.852 μέτρα** ή **6.076** πόδες, όπως ορίστηκε διεθνώς το 1954.

και μετά, πολύ γρήγορα, «όλο δεξιά». Ο Κυβερνήτης κατέφθασε στην γέφυρα κραυγάζοντας «όλο δεξιά» και «πρόσω πάσει δυνάμει», αλλά η πρώτη του διαταγή είχε ήδη εκτελεσθεί, ενώ η δεύτερη δεν εκτελέστηκε ποτέ καθώς, την στιγμή εκείνη, ώρα 15:08, η τεράστια πλώρη του δεξαμενόπλοιο έπληξε το Ο/Γ στο ηπδαιό μέρος της αριστεράς του πλευράς. Μετά το πλήγμα από το δεξαμενόπλοιο το οχηματαγωγό «βούτηξε» στη θάλασσα περιστρεφόμενο προς τα εμπρός και πλήττοντας το εκ νέου καθέτως επί της αριστεράς του πλευράς έτσι ώστε, κάτω από αυτήν την τεράστια πίεση, το Ο/Γ να ανατραπεί προς τα δεξιά και μετά την παραμονή λίγων λεπτών στην επιφάνεια, βυθίστηκε.¹¹

Οι σκηνές που ακολούθησαν ήταν τραγικές. Οι σειρήνες του οχηματαγωγού ούρλιαζαν συνεχώς, όσοι από το πλήρωμα βρισκότουσαν στο κατάστρωμα προσπαθούσαν να ειδοποιήσουν τους συνάδελφους από τα κάτω διαμερίσματα, κάποιοι άρχισαν να πέφτουν στη θάλασσα, φωνές, πανικός και τριξίματα από τις λαμαρίνες που υποχωρούσαν κάτω από τον τεράστιο όγκο του δεξαμενόπλοιο. Ο Αρχικελευστής (πυροβολητής) – Οπλονόμος Νίκος Κοντζιάς, Υπαξιωματικός τότε στο Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ», ο οποίος κατάφερε να σωθεί θυμάται: «Όταν από το πλοίο μας άρχισαν να ηχούν οι σειρήνες, εγώ βρισκόμουν στα κάτω διαμερίσματα, στα λεγόμενα υποφράγματα. Ακούγοντας τις σειρήνες να σφυρίζουν επίμονα, ανησύχησα και ανέβηκα πάνω για να δω τι γίνεται. Δεν είδα όμως τίποτα και ξανακατέβηκα στα υποφράγματα».

Οι σειρήνες του Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» όμως συνέχισαν να ηχούν και ο Αρχικελευστής (πυροβολητής) Νίκος Κοτζιάς ανέβηκε στο κατάστρωμα και πάλι. Αυτή τη φορά όμως έλεγξε καλύτερα. Χαρακτηριστικά αφηγείται κατά την ακροαματική διαδικασία της δικής που πραγματοποιήθηκε από 15 έως 25 Σεπτεμβρίου 1976. «Εγώ ήμουν Οπλονόμος του Οχηματαγωγού «ΜΕΡΛΙΝ». Περί ώρας 14:10 φύγαμε από την περι-

11 Στυλιανός Ι. Χαρατσής, «Απώλειες ελληνικών Πολεμικών Πλοίων λόγω ατυχημάτων στον 19ο και 20ο αιώνα», ΥΙΝ, Αθήνα, 2016, σελ. 59

α/α	Επώνυμο	Όνομα	Βαθμός	Πλοίο
1	Φράγκου	Αναστάσιος	Ανθυποπλοίαρχος ΠΣ Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ (Υπαρχος)
2	Βόλτης	Κωνσταντίνος	Επίκουρος Σημαιοφόρος ΣΕΑ (Μ)	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
3	Σγουρίδης	Γεώργιος	Επίκουρος Σημαιοφόρος ΣΕΑ (Μ)	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
4	Αγγελόπουλος	Χρήστος	Αρχικελευστής Ηλεκτρολόγος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
5	Ανδρέακος	Δημήτριος	Ναύτης Αρμενιστής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
6	Αντωνάκης	Αυγουστής	Ναύτης Σηματογράφος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
7	Αξιώτης	Βασίλειος	Ναύτης Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
8	Βασιλάρος	Νικόλαος	Ναύτης Ρ/Ε	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
9	Γαβανάς	Νικόλαος	Ναύτης Αρμενιστής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
10	Γάλαρης	Αθανάσιος	Ναύτης Ηλεκτρολόγος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
11	Γερακόπουλος	Γεώργιος	Ναύτης Τηλεγραφητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
12	Γεωργόπουλος	Νικόλαος	Ναύτης Θαλαμηπόλος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
13	Δαριώτης	Αγγελής	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
14	Δουζένης	Γεώργιος	Ναύτης Αρμενιστής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
15	Ζαχαράκης	Ηλίας	Ναύτης Τηλεγραφητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
16	Ζερβός	Θεόδωρος	Ναύτης Τεχνίτης Πυροβόλων	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
17	Ζήσης	Αθανάσιος	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
18	Κορδούλας	Μιχαήλ	Κληρωτός Δίοπος Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
19	Κουρμέτζας	Γεώργιος	Επικελευστής Αρμενιστής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
20	Λάζαρης	Απόστολος	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
21	Λαντζουράκης	Εμμανουήλ	Αρχικελευστής Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
22	Λεοντής	Ιωάννης	Ναύτης Τεχνίτης Ξυλουργός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
23	Μανακούδης	Αθανάσιος	Ναύτης Ηλεκτρολόγος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
24	Μαντούδης	Χρήστος	Κληρωτός Δίοπος Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
25	Μαρνάς	Κωνσταντίνος	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
26	Μηλιάρης	Ζαχαρίας	Κληρωτός Δίοπος Η/Ν	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
27	Μοσχονάς	Νικόλαος	Ναύτης Θαλαμηπόλος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
28	Μουζακίτης	Αναστάσιος	Ναύτης Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
29	Μπάγιας	Δημήτριος	Αρχικελευστής Τηλεγραφητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
30	Μυλωνάς	Βασίλειος	Ναύτης Ηλεκτρολόγος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
31	Παπαδόπουλος	Νικόλαος	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
32	Παπαθανασίου	Κωνσταντίνος	Κληρωτός Κελευστής Ηλεκτρολόγος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
33	Παπαθεοκάρης	Αντώνιος	Ναύτης Τηλεγραφητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
34	Παπακαλοδούκας	Μόσχος	Κληρωτός Κελευστής Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
35	Πατεμτζής	Γεώργιος	Ναύτης Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
36	Πατεράκης	Ελευθέριος	Στρατεύσιμος Κελευστής Τεχνίτης Πυροβόλων	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
37	Ρόμπολας	Διονύσιος	Ναύτης Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
38	Ρούμελης	Δημήτριος	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ

39	Σίτας	Ευάγγελος	Κληρωτός Κελευστής Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
40	Σταυριανός	Σταύρος	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
41	Τσάμης	Αθανάσιος	Ναύτης Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
42	Φώσκολος	Ζαχαρίας	Μόνιμος Αρχικελευστής Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
43	Φώτης	Ηλίας	Ναύτης Μηχανικός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
44	Παππάς	Ευάγγελος	Ιδιώτης – Χειριστής Γερανοφόρου οχήματος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ

Στον πίνακα αναφέρονται τα στοιχεία των σαράντα τεσσάρων μελών του πληρώματος που χάθηκαν στον ναυάγιο του Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» την 15η Νοεμβρίου 1972. [πηγή: Ιστορικό Αρχείο Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού υπ' αριθμ: ARCHMERLINRAKT.APOFPOR (Φ15)]

α/α	Επώνυμο	Όνομα	Βαθμός	Πλοίο
1	Μπεγιέτης	Γεώργιος	Υποπλοίαρχος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ (Κυβερνήτης)
2	Ιωαννίδης	Νικόλαος	Ανθυποπλοίαρχος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ (Α' Μηχανικός)
3	Αντωνιάδης	Ιωάννης	Επίκουρος Σημαιοφόρος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
4	Κοντζιάς	Νικόλαος	Αρχικελευστής Πυροβολητής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ (Οπλονόμος)
5	Ροσολάτος	Γεώργιος	Κελευστής Ρ/Ε	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
6	Τσάλας	Ιωάννης	Κελευστής Ιατρός	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
7	Μαλάκος	Θεόδωρος	Ναύτης Σηματογράφος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
8	Σίμος	Παναγιώτης	Ναύτης Διαχειριστής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
9	Λουκάτος	Διονύσιος	Ναύτης Σηματογράφος	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
10	Γκίζας	Βασίλειος	Ναύτης Αρμενιστής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
11	Φασιλής	Παναγιώτης	Ναύτης Αρμενιστής	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
12	Κλιματσάκης	Μιχαήλ	Ναύτης Μάγειρας	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
13	Μωραΐτης	Θεοδόσιος	Ναύτης Μάγειρας	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ
14	Κρυστάλλης	Αναστάσιος	Ναύτης Μάγειρας	Ο/Γ ΜΕΡΛΙΝ

Στον πίνακα αναφέρονται τα στοιχεία των δεκατεσσάρων μελών του πληρώματος που σώθηκαν στον ναυάγιο του Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» την 15η Νοεμβρίου 1972. [πηγή: Ιστορικό Αρχείο Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού υπ' αριθμ: ARCHMERLINRAKT.APOFPOR (Φ15)]

Σύμφωνα με τους διεθνείς κανονισμούς ασφαλείας της ναυσιπλοΐας, η ευθύνη για τη σύγκρουση βαρύνει το «WORLD HERO». Στα τάνκερ του εκτοπίσμάτος του, υπάρχει «blank area» (τυφλή περιοχή), όταν πλέουν κενά φορτίου. Ο Αξιοματικός που βρίσκεται στον θάλαμο διακυβέρνησης, δεν έχει ορατότητα μπροστά του και σε απόσταση περίπου 3 μιλίων.

Με αυτό ως δεδομένο εκτιμάται ότι το Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» βρέθηκε στην «τυφλή περιοχή» του «WORLD HERO», το οποίο προσέκρουσε στο πρυμνό τμήμα του, χωρίς να το αντιληφθούν. Σύμφωνα με τους διεθνείς κανονισμούς ασφαλείας της ναυσιπλοΐας, το «WORLD HERO»

όφειλε είτε να διαθέτει κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης ή ο Πλοίαρχός του να έχει τοποθετήσει ναύτη-οπτήρα στην πλώρη του, για να εποπτεύει την θαλάσσια περιοχή μπροστά καθώς έπλεε στον Σαρωνικό, με αυξημένη κίνηση πλοίων.¹⁵

Συμπερασματικά, και από τις μαρτυρικές καταθέσεις, το «WORLD HERO» έπλεε 4-5 μίλια μακριά από το λιμάνι του Πειραιά, χωρίς να έχει αναπτύξει μεγάλη ταχύτητα και χωρίς ελιγμούς.

¹⁵ <https://www.nantiareport.gr/periaias-to-naytiko-dystychima-to-1972-me-vythisi-toy-apovatikoy-merlin-se-syglykroisi-me-to-dexamenoploio-world-hero/>

Τη στιγμή της σύγκρουσης με το Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ», είχε ενεργοποιηθεί αυτόματα πλοήγηση, ενώ ο ναύτης- παρατηρητής δεν επέβλεπε την περίμετρο του τάνκερ στη θαλάσσια περιοχή, αλλά πραγματοποιούσε υποστολή σημάτων-σημαίων στους ιστούς του δεξαμενόπλοιου. Το προσωπικό φυλακής στην γέφυρα του δεν έδωσε προσοχή στο Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» ακόμη και όταν το τελευταίο είχε χαθεί από το οπτικό πεδίο του, κρυμμένο μέσα στον τυφλό τομέα που δημιουργούσε ο τεράστιος όγκος τους. Μερικοί είπαν ότι δεν αισθάνθηκαν τίποτε ενώ μερικοί ένοιωσαν ένα μικρό τράνταγμα όταν το Ο/Γ επλήγη. Και τότε πάλι, κανείς δεν ενδιαφέρθηκε να εξεταστεί σχετικά. Ο συναγερμός σημάνθηκε όταν είδαν τον Κυβερνήτη του Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» Υποπλοίαρχο Γ. Μπεγιέτη ΠΝ, ο οποίος αφού είχε επανέλθει στην επιφάνεια μετά την αναρρόφηση του από την δίνη, κολυμπούσε εκεί κοντά και κραύγαζε προσπαθώντας να τραβήξει την προσοχή τους.¹⁶

Με το πέρας των ανακρίσεων, ο Εισαγγελέας άσκησε δίωξη κατά του Πλοίαρχου του «WORLD HERO» Ιωάννη Σαρίδη, του Ανθυποπλοίαρχου Κ. Αναστασίου που βρισκόταν σε υπηρεσία στη γέφυρα κατά τη σύγκρουση και του Ναύτη Α. Παπακυρίτη, ο οποίος επιτελούσε εκείνη την ώρα χρέη παρατηρητή, με την κατηγορία της ανθρωποκτονίας εξ αμελείας, πρόκληση ναυαγίου και σωματικών βλαβών εξ αμελείας και παράβαση του Ποινικού και Πειθαρχικού Κώδικα του Εμπορικού Ναυτικού. Με καταβολή εγγύησης 190εκ. δραχμών, επιτράπηκε ο απόπλους του δεξαμενόπλοιου. Δημοσιεύματα της εποχής ανέφεραν πόρισμα του Πολεμικού Ναυτικού, το οποίο καταλόγιζε ευθύνες στον Κυβερνήτη του Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» Υποπλοίαρχο Γ. Μπεγιέτη ΠΝ και τα μέλη πληρώματος σε υπηρεσία στη γέφυρα του Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» κατά τη σύγκρουση.

Με το τελικό πόρισμα του δικαστηρίου στις 26 Σεπτεμβρίου 1976, ο Πλοίαρχος Ιωάννης Σαρίδης του Δ/Ξ «WORLD HERO» καταδικάσθηκε σε φυλάκιση 37 μηνών, η οποία, αργότερα,

μειώθηκε από το Εφετείο σε 33 μήνες.¹⁷ Σήμερα το οχηματαγωγό Ο/Γ «ΜΕΡΛΙΝ» του Πολεμικού Ναυτικού, παραμένει βυθισμένο σε απόσταση 3,5 μιλίων από τις ακτές της Πειραιϊκής σε βάθος 83-94 μέτρων.

Βιβλιογραφία

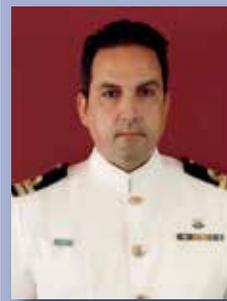
- Ιστορικό Αρχείο Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού υπ' αριθμ:ARCHMERLINRAKT. ΑΠΟΦ. ΡΟΡ (Φ15).
- Νικόλαος Παπανδρέου, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Διατριβή, « Ναυτικά Ατυχήματα και Θαλάσσια Ασφάλιση», Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα, 2022
- Στυλιανός Ι. Χαρατσής, «Απώλειες ελληνικών Πολεμικών Πλοίων λόγω ατυχημάτων στον 19ο και 20ο αιώνα», ΥΙΝ, Αθήνα.
- <https://www.nantiareport.gr/periaias-to-naytiko-dytychima-to-1972-me-vythisi-toy-apovatikoy-merlin-se-syglykroysi-me-to-dexamenoploio-world-hero/>
- <https://greekshippingmiracle.org/δεξαμενόπλοια-1970-1979/>
- <https://astypalaia.wordpress.com/2009/10/17/ναυαγιο-αποβατικο-μερλιν/>

16 Στυλιανός Ι. Χαρατσής, «Απώλειες ελληνικών Πολεμικών Πλοίων λόγω ατυχημάτων στον 19ο και 20ο αιώνα», ΥΙΝ, Αθήνα, 2016, σελ. 65

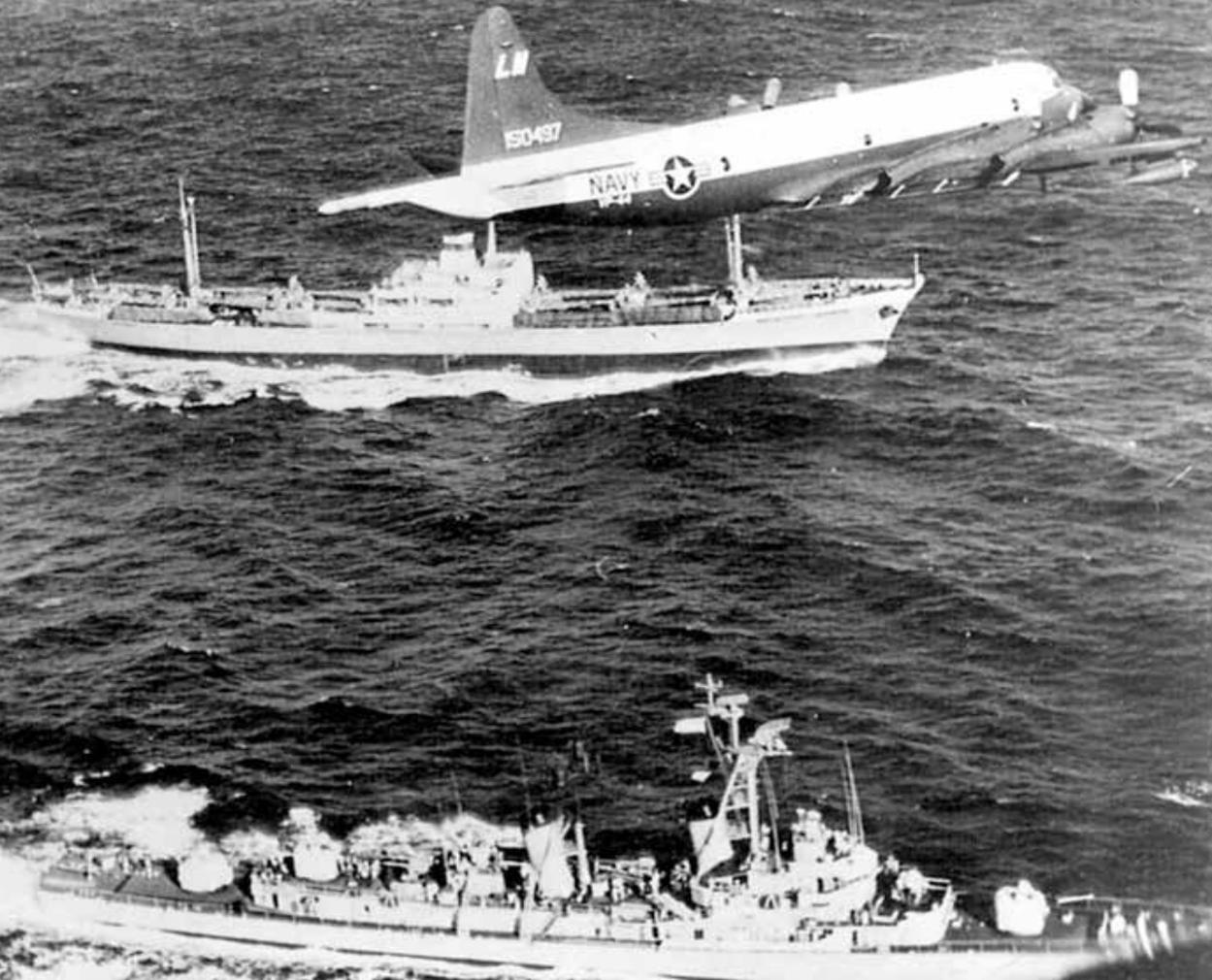
17 Ιστορικό Αρχείο Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού υπ' αριθμ: ARCHMERLINRAKT.ΑΠΟΦ.ΡΟΡ (Φ15)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Ανθυποπλοίαρχος (Ε) Βλάσιος Οικονόμου ΠΝ γεννήθηκε το 1977 στην Αθήνα. Εισήχθη στις τάξεις του Πολεμικού Ναυτικού το 1996 και το 1998 αποφοίτησε από την Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών (ΣΜΥΝ). Έχει υπηρετήσει σε διάφορες Μάχιμες Μονάδες του ΠΝ, καθώς στη Ναυτική Διοίκηση Αιγαίου (ΝΔΑ) και στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ). Από το 2016, υπηρετεί στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού (ΥΙΝ) ως Υπεύθυνος του Φωτογραφικού Αρχείου του Τμήματος Ναυτικής Ιστορίας και Περιοδικών, καθώς και στο Γραφείο του περιοδικού «Ναυτική Επιθεώρηση», όπου ασχολείται με την επιμέλεια του. Από το 2008 είναι κάτοχος πτυχίου «Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό» της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.). Επίσης, από το 2017 είναι κάτοχος πτυχίου «Πολιτικές Επιστήμες και Ιστορίας» από το Πάντειο Πανεπιστήμιο, Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Τέλος, από το 2021 είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με θέμα «Ιστορική Έρευνα, Διδακτική και Νέες Τεχνολογίες» από το Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα. Άρθρα του με ιστορικό αντικείμενο έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό «Ναυτικής Επιθεώρηση». Είναι μέλος της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας (Ε.Α.Ε). Είναι παντρεμένος και έχει έναν υιό και μία κόρη. Ομιλεί την Αγγλική γλώσσα.

Αεροσκάφος P-3 (BuNo 150497) του US Navy ,το οποίο εκτελεί χαμηλή διέλευση πάνω από το αμερικανικό USS Barry (DD-933) και το σοβιετικό εμπορικό Metallurg Anosov κατά την διάρκεια της κρίσης της Κούβας [Πηγή U.S. Navy National museum of Naval Aviation, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:P-3A_VP-44_over_USS_Barry_\(DD-933\)_and_Metallurg_Anosov_during_Cuban_Missile_Crisis_1962.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:P-3A_VP-44_over_USS_Barry_(DD-933)_and_Metallurg_Anosov_during_Cuban_Missile_Crisis_1962.jpg) (πρόσβαση 10 Μαρ 25)].

«Η Συνεργασία Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας στον Χειρισμό Κρίσεων: Τα Διδάγματα - οι Προσδοκίες των Πολιτικών - τα Όρια και οι Αρμοδιότητες των Στρατιωτικών»

Του Άγγελου Γιακουμή,
αντισημάρχου (ΜΑ)

Εισαγωγή

Ο πολιτικός έλεγχος των ενόπλων δυνάμεων συνιστά ακρογωνιαίο λίθο του δημοκρατικού οικοδομήματος. Η θεσμοθετημένη και συστηματική συνεργασία της πολιτικής με την στρατιωτική ηγεσία αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχή αντιμετώπιση κρίσεων και ενόπλων συρράξεων. Η πολιτική ηγεσία, η οποία κατά κανόνα λαμβάνει αποφάσεις στηριζόμενη στην συλλογικότητα και στην σύνθεση των διαφορετικών προσεγγίσεων, οφείλει να θέτει το όραμα και τους ευρύτερους σκοπούς. Η στρατιωτική ηγεσία, η οποία ειδικεύεται στην χρήση ισχύος για την εξασφάλιση της άμυνας της χώρας, λαμβάνει αποφάσεις ιεραρχικά και οφείλει να μετατρέψει την πολιτική βούληση σε στρατιωτική εντολή και σε χειροπιαστά αποτελέσματα.

Για την πολιτική ηγεσία οι ένοπλες δυνάμεις αποτελούν ένα σύνολο που διαθέτει την απαραίτητη εκπαίδευση, τον απαιτούμενο επαγγελματισμό και τον κατάλληλο εξοπλισμό, ώστε να εξασφαλίζει την άμυνα της χώρας και τα εθνικά συμφέροντα. Οι στρατιωτικοί ορκίζονται υπακοή στο Σύνταγμα και οφείλουν να διατηρούν το αξιόμαχο των ενόπλων δυνάμεων και να εκφέρουν όταν απαιτείται ή ζητείται την επαγγελματική τους άποψη. Πρέπει να παρέχουν πληροφόρηση και εναλλακτικές λύσεις στην κυβέρνηση, ώστε αυτή να μπορεί να διαχειριστεί επαρκώς τις κρίσεις που άπτονται της ασφάλειας και της άμυνας της χώρας (Cartwright 2015, 13).

Σε όλες τις δυτικές φιλελεύθερες δημοκρατικές χώρες συναντάμε περιπτώσεις αναποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των πολιτικών και των στρατιωτικών, όπου οι τελευταίοι αποτυγχάνουν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες της κυβέρνησης, υπερβαίνοντας συχνά τα στενά όρια των στρατιωτικών αρμοδιοτήτων τους. Το 2017 ο αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων της Γαλλίας στρατηγός De Villiers κατέκρινε δημόσια, με ανάρτηση του σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τις περικοπές των αμυντικών δαπανών που προωθούσε η κυβέρνηση, προκαλώντας έτσι αντιδράσεις από τους πολιτικούς κύκλους του Παρισιού, οι οποίες οδήγησαν τελικά στην υποβολή και αποδοχή της παραίτησης του από τον πρόεδρο Macron

(France24 2017). Ο στρατηγός του US Army St. McChrystal, διοικητής των συμμαχικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν, κλήθηκε από την κυβέρνηση σε παραίτηση - εν μέσω πολέμου - λόγω αρνητικών σχολίων που έκανε ο ίδιος και οι συνεργάτες του για τον πρόεδρο Obama και την στρατηγική της κυβέρνησης στον πόλεμο του Αφγανιστάν. Ο στρατηγός απαλλάχθηκε από τα καθήκοντα του, όχι γιατί κρίθηκε ανεπαρκής επαγγελματικά, αλλά γιατί κρίνοντας τις αποφάσεις των πολιτικών προϊσταμένων του, υπερέβη των ορίων που ορίζει το δημοκρατικό πλαίσιο για την συνεργασία της πολιτικής και της στρατιωτικής ηγεσίας (Ulrich 2011, 86).

Το παρόν άρθρο υποστηρίζει ότι η επιτυχής συνεργασία των πολιτικών με τους στρατιωτικούς δεν εξαρτάται μόνο από την επαγγελματική κατάρτιση των τελευταίων, αλλά καθορίζεται από τις προσδοκίες της εκάστοτε κυβέρνησης, καθώς και από την διατήρηση του πλαισίου της συνεργασίας μεταξύ τους εντός των θεσμοθετημένων δημοκρατικών διαδικασιών. Το παραπάνω συμπέρασμα εξάγεται από την μελέτη της συνεργασίας πολιτικών και στρατιωτικών σε τρεις επιμέρους κρίσεις: στον πόλεμο στην Κορέα το 1950-1953, στην κρίση των πυραύλων στην Κούβα το 1962 και στην ελληνοτουρκική κρίση του Αυγούστου του 1974 με την επιχείρηση «Αττίλας II» στην Κύπρο. Οι δύο πρώτες περιπτώσεις αφορούν στην συνεργασία του προέδρου των ΗΠΑ με το διακλαδικό επιτελείο Joint Chiefs of Staff (JCF), το οποίο αποτελούσε το κύριο στρατιωτικό συμβουλευτικό όργανο του προέδρου των ΗΠΑ, και συνιστούσε το αποκορύφωμα της αμερικανικής στρατιωτικής στρατηγικής σκέψης. Η τρίτη αναφέρεται στην συνεργασία του Κ. Καραμανλή με το στρατιωτικό επιτελείο του για την διαχείριση της κρίσης που προκάλεσε ο «Αττίλας II».

Οι περιπτώσεις επιλέχθηκαν για τους εξής λόγους: Πρώτον, ο πόλεμος στην Κορέα αποτέλεσε την πρώτη μεγάλης κλίμακας εμπλοκή των δυτικών δυνάμεων σε ένοπλη σύρραξη μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (Β ΠΠ) και διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό τον χαρακτήρα της μετέπειτα ψυχροπολεμικής αντιπαράθεσης. Δεύτερον, η κρίση στην Κούβα το 1962 αποτελεί την μοναδική αντιπαράθεση κατά την οποία

Μέλη του JCS στην αίθουσα συσκέψεων στο πεντάγωνο των ΗΠΑ το 1949, από αριστερά προς δεξιά: στρατηγός Omar Bradley, επικεφαλής του JCS, πτέραρχος Hoyt Vandenberg, στρατηγός J. Lawton Collins και ναύαρχος Forrest Sherman. (πηγή <https://www.trumanlibrary.gov/photograph-records/97-1883>)

η ανθρωπότητα έφτασε τόσο κοντά σε πυρηνικό πόλεμο και άλλαξε τον χαρακτήρα του Ψυχρού πολέμου. Τρίτον, η διεξαγωγή του «Ατίλλα II», ο οποίος σφράγισε την διχοτόμηση της Κύπρου, ουσιαστικά διαμόρφωσε την πολιτική και στρατιωτική σκέψη της Ελλάδας σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής και άμυνας μέχρι και σήμερα, με την απειλή της ασφάλειας της χώρας να παραμένει σταθερά προσανατολισμένη προς την Ανατολή.

Ο πόλεμος της Κορέας: Το JCS και ο πρόεδρος Truman

Το αμερικανικό διακλαδικό επιτελείο Joint Chiefs of Staff (JCS) κατόρθωσε να συλλάβει την πραγματική διάσταση της σύρραξης στην Κορέα, αφού ισορρόπησε τις ανάγκες του πολέμου με τις ανάγκες δημιουργίας στρατηγικής εφεδρείας και με την απαίτηση σύστασης ικανής δύναμης αποτροπής στην Ευρώπη για την ενίσχυση του NATO¹ (Poole, 1998, 50-52;

1 Από τις 4 μεραρχίες της National Guard που ενεργοποιήθηκαν, μόνο μία προωθήθηκε στην Κορέα. Οι υπόλοιπες παρέμειναν στην χώρα για να δημιουργήσουν την στρατηγική εφεδρεία, ενώ οι κερασιές δυνάμεις των ΗΠΑ στην Ευρώπη ενισχύθηκαν και κατέληξαν με 5 μεραρχίες διευρυμένης σύν-

θεσης, οι οποίες αποτέλεσαν τον πυρήνα των μετέπειτα 36 μεραρχιών του NATO (Poole, 1998, 50-52; Fautua 1997).

2 Ενώ διεξαγόταν ο πόλεμος, το JCS ενεργοποίησε ένα φιλόδοξο σχέδιο εκσυγχρονισμού των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων², με αποτέλεσμα να εξασφαλίσει για τις ΗΠΑ ένοπλες δυνάμεις, οι οποίες ήταν πιο ισχυρές στο τέλος του πολέμου, από ότι στην αρχή του, σε αντίθεση με ότι συνέβη στους πολέμους που ακολούθησαν³ (Markel 2008, 18).

Ενόψει της κινεζικής εμπλοκής, ο διοικητής των στρατιωτικών δυνάμεων στην Κορέα (Far East Commander) στρατηγός Douglas MacArthur πίεζε την Ουάσιγκτον να κλιμακώσει τον πόλεμο, θεωρώντας πως μόνο μια επίθεση εναντίον των κινεζικών θέσεων στην Μαντζουρία θα απέτρεπε την ήττα της αμερικανικής 8^{ης} στρατιάς (8th Army). Η αντίθεση του επιτελείου στην απαισιόδοξη οπτική του στρατηγού MacArthur, φαίνεται από την άρνηση του επικεφαλής του JCS στρατηγού Omar Bradley, να δεσμεύσει πό-

3 Το ακριβώς αντίθετο συνέβη στον πόλεμο του Βιετνάμ.

Ο πρόεδρος Truman συναντά τον στρατηγό Douglas MacArthur στην σύσκεψη στο Wake island, ακριβώς επτά μήνες πριν την ρήξη της σχέσης, των δύο ανδρών (πηγή <https://www.trumanlibrary.gov/photograph-records/72-810>).

ρους σε αυτό που θεωρούσε “the wrong war, in the wrong place, at the wrong time, with the wrong enemy” (Omar & Blair 1983, 613-14). Ο στρατηγός Bradley έστειλε τον Chief of Staff του US Army, στρατηγό J. Lawton Collins και τον Chief of Staff της US Air Force (USAF) πτέραρχο Hoyt S. Vandenberg, ως εκπροσώπους του JCS στην Κορέα για να εκτιμήσουν την κατάσταση. Οι δύο αξιωματικοί διαπίστωσαν ότι τα στρατεύματα των United Nations (UN) ήταν σε πολύ καλή κατάσταση και μάλιστα θεώρησαν ότι η 8^η στρατιά μπορούσε να αναλάβει εκ νέου επιθετικές ενέργειες, σε αντίθεση με τις αναφορές του στρατηγού MacArthur. Οι αναφορές των απεσταλμένων του JCS παρέιχαν πολύτιμες πληροφορίες στην Ουάσιγκτον και επέτρεψαν στον πρόεδρο Truman να διαχειριστεί με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αποτελεσματικότητα την περαιτέρω διεξαγωγή του πολέμου (McCullough 1992, 834).

Σε καμία περίπτωση το JCS δεν ήταν άμοιρο λαθών. Κανείς από το επιτελείο δεν διαμαρτυρήθηκε ποτέ για την ατυχή δήλωση του Secretary of State Dean Acheson τον Ιανουά-

ριο του 1950, ο οποίος άφησε εκτός της «αμυντικής περιμέτρου» των ΗΠΑ την Νότια Κορέα, δίνοντας έτσι την εντύπωση στον Βορειοκορεάτη ηγέτη Kim Il-sung ότι μπορούσε να επιχειρήσει την ένωση της χώρας με στρατιωτικά μέσα, χωρίς να ανησυχεί για τυχόν επέμβαση των ΗΠΑ (Παπασωτηρίου 2018, 118). Επίσης, μετά την απόβαση αμερικανικών δυνάμεων στην Inchon, το JCS εξέδωσε διαταγές που έδιναν πλήρη αυτονομία διοίκησης στον στρατηγό MacArthur και του επέτρεπαν να διασχίσει τον 38^ο παράλληλο. Ο στρατηγός μοίρασε τις δυνάμεις του εντός του θεάτρου επιχειρήσεων, οι οποίες διαιρεμένες γνώρισαν βαριά ήττα. Ο στρατηγός Bradley θεώρησε προσωπικό του σφάλμα ότι επέτρεψε στον στρατηγό MacArthur να διασχίσει τον 38^ο παράλληλο, επισημαίνοντας ότι ένας στρατηγός πρέπει να βασίζει τις εκτιμήσεις του στις δυνατότητες του εχθρού και όχι στις προθέσεις του (Omar & Blair 1983, 561).

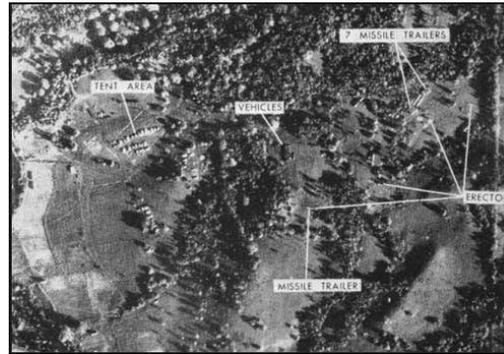
Ωστόσο, η παραπάνω κατάσταση γίνεται απόλυτα κατανοητή όταν εξεταστεί υπό το γενικότερο πρίσμα των πολιτικών επιταγών του

προέδρου Truman και την τότε εθνική στρατηγική (National Strategy) και στρατηγική ασφαλείας (National Security Strategy) της χώρας, οι οποίες ιεραρχούσαν την υπεράσπιση της Ευρώπης, ως απόλυτη προτεραιότητα για τη διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων. Προκειμένου να τηρηθούν αυτές οι προτεραιότητες, δεν έπρεπε να αποδυναμωθεί στρατιωτικά το ευρωπαϊκό θέατρο επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια το JCS δεν έπρεπε να προβεί σε κλιμάκωση των πολεμικών επιχειρήσεων στην Κορέα, η οποία θα απαιτούσε την προώθηση επιπλέον στρατευμάτων από την Ευρώπη και τις ΗΠΑ στην σύρραξη.

Ακόμα και η αποφυγή κριτικής της δήλωσης του Secretary of State Dean Acheson, δείχνει ότι ο στρατηγός Bradley και το επιτελείο του, αντιλαμβάνονταν ότι δεν ήταν αρμόδιοι να κρίνουν τον σχεδιασμό της πολιτικής ηγεσίας, την εξωτερική πολιτική και τις συμμαχικές σχέσεις της χώρας. Καθήκον της στρατιωτικής ηγεσίας ήταν η χάραξη της στρατιωτικής στρατηγικής των ΗΠΑ για την επίτευξη των στρατιωτικών στρατηγικών σκοπών. Το γεγονός ότι στον πόλεμο της Κορέας τα στελέχη του JCS αντιλαμβάνονταν την θέση τους και τους περιορισμούς της, συνιστά τη βασική διαφορά της στρατιωτικής ηγεσίας αυτού του πολέμου, με τις επόμενες στρατιωτικές ηγεσίες στους πολέμους που ακολούθησαν.

Το ακριβώς αντίθετο συνιστά η στάση του στρατηγού MacArthur ο οποίος, παρά την αντίθετη πολιτική της Ουάσιγκτον, υποστήριζε την κλιμάκωση του πολέμου με γενικευμένη απειλή εναντίον της Κίνας, μέσω ναυτικού αποκλεισμού και αεροπορικούς βομβαρδισμούς, ακόμα και με πυρηνικά όπλα. Ο στρατηγός φρόντιζε να δημοσιοποιεί τις απόψεις του, ώστε να μετακυλάει τις ευθύνες για την αρνητική τροπή των επιχειρήσεων στην κυβέρνηση. Με άλλα λόγια έφτασε να συμπεριφέρεται σαν να ήταν ισότιμος και όχι ιεραρχικά υφιστάμενος του προέδρου των ΗΠΑ, ο οποίος κατά το αμερικανικό Σύνταγμα δεν είναι μόνο πολιτικός προϊστάμενος των ενόπλων δυνάμεων αλλά και αρχιστράτηγος (commander-in-chief) (Παπασωτηρίου 2018, 123-124).

Οι επανειλημμένες δημόσιες δηλώσεις αμφισβήτησης της πολιτικής της κυβέρνησης οδή-

Αεροφωτογραφία από κατασκοπευτικό αεροσκάφος U-2 των ΗΠΑ, η οποία καταδεικνύει τις εργασίες εγκατάστασης σοβιετικών βαλλιστικών πυραύλων στην Κούβα το 1962 (πηγή: <https://schoolshistory.org.uk/topics/world-history/cold-war-1945-1972/cuban-missile-crisis-why-did-kennedy-respond-as-he-did/>).

γησαν τον πρόεδρο Truman να αποφασίσει την απαλλαγή του στρατηγού MacArthur από τα καθήκοντα του διοικητή των δυνάμεων των UN και την αποστρατεία του. Το γεγονός έκανε ιδιαίτερη αίσθηση στην αμερικανική κοινή γνώμη, καθώς ήταν η πρώτη απαλλαγή στρατηγού από τα καθήκοντα του – και μάλιστα ενός ιδιαίτερα δημοφιλή αξιωματικού – εν μέσω πολεμικής σύρραξη και επέφερε πολιτικό κόστος στον πρόεδρο, παρά το γεγονός ότι η απόφαση του απέρριξε από την αδιαμφισβήτητη συνταγματική επιταγή της συμμόρφωσης των στρατιωτικών με την δημοκρατικά εκλεγμένη εξουσία (Παπασωτηρίου 2018, 125).

Η κρίση των πυραύλων της Κούβας (Cuban missile crisis) 1962

Αντίθετα με ότι συνέβη στην περίπτωση του πολέμου της Κορέας, όπου οι εισηγήσεις της στρατιωτικής ηγεσίας υιοθετήθηκαν σχεδόν αυτούσιες από τον πρόεδρο Truman, στην κρίση των πυραύλων της Κούβας το 1962, οι εισηγήσεις των αξιωματικών του JCS για αεροπορικές επιδρομές, όχι μόνο δεν εισακούστηκαν από τον πρόεδρο J. F. Kennedy (JFK), αλλά τον έκαναν να απορρίψει την επέμβαση με στρατιωτικά μέσα και να καταλήξει σε διαπραγματεύσεις με τον Σοβιετικό ομόλογο του Nikita Khrushchev.

Τον Οκτώβριο του 1962, αμερικανικά κατασκοπευτικά αεροσκάφη U-2, φωτογράφισαν εργασίες εγκατάστασης σοβιετικών πυραύλων

Ο πρόεδρος JFK και το στρατιωτικό επιτελείο του JCS, στον Λευκό Οίκο, τον Οκτώβριο του 1962 (πηγή: <https://www.wsj.com/articles/the-real-lessons-of-the-cuban-missile-crisis-11617985606>).

μεσαίου βεληνεκούς (ενδοπειρωτικούς) στην Κούβα, οι οποίοι συνιστούσαν απειλή για την ασφάλεια των ΗΠΑ. Αν και η πρώτη σκέψη του Αμερικανού προέδρου ήταν η καταστροφή των εγκαταστάσεων με αεροπορικούς βομβαρδισμούς, οι οποίοι θα αιφνιδίαζαν τους Σοβιετικούς και θα έδειχναν την αποφασιστικότητα των ΗΠΑ να αντιδράσουν, η ενημέρωση που έλαβε από τον επικεφαλής του JCS στρατηγό Maxwell Taylor, σχετικά με τις χαμηλές πιθανότητες επιτυχίας του εγχειρήματος και την περιορισμένη ακρίβεια των βομβών, τον έκαναν να διστάσει. Αντιλαμβανόμενος την ευρύτερη διάσταση του προβλήματος, με την έννοια ότι η κρίση στην Κούβα θα μπορούσε να μεταφερθεί στο Βερολίνο, και στην περιοχή ευθύνης του NATO και να προκαλέσει γενικευμένη πυρηνική σύρραξη, ο JFK κατέφυγε στην αποκλειστικά αντιμετώπιση της κρίσης με διπλωματικά μέσα (Fursenko & Naftali 1997 206, 235).

Με τον εντοπισμό των πυραύλων στην Κούβα, οι αναλυτές της Tactical Air Command (TAC) της USAF, την οποία διοικούσε ο πτέραρχος Walter C. Sweeney, ξεκίνησαν να υπολογίζουν τον αριθμό των εξόδων και των όπλων, που θα χρειαζόνταν για να καταστρέψουν τις σοβιετικές εγκαταστάσεις. Οι υπολογισμοί, που έγιναν με μαθηματικά μοντέλα και βασίστηκαν

σε δοκιμές που είχε διεξάγει η TAC σε ομοιώματα σοβιετικών καταφυγίων, έδειξαν ότι θα απαιτούνταν 500 έξοδοι μαχητικών αεροσκαφών (Allison and Zelikow 1999, 225-26; Fursenko & Naftali 1997 149).

Με αυτά τα δεδομένα και με ορατό το ενδεχόμενο κλιμάκωσης σε πυρηνικό πόλεμο, ο πρόεδρος απέκλεισε τις αεροπορικές επιδρομές, παρά τις πιέσεις της στρατιωτικής ηγεσίας. Η τελευταία επιχειρηματολόγηση με πολιτικούς όρους και με όρους ανάλυσης εξωτερικής πολιτικής, αντικείμενα τα οποία δεν ήταν σε θέση ούτε να γνωρίζει ικανοποιητικά, ούτε να εκτιμήσει με ακρίβεια. Η στρατιωτική ηγεσία των ΗΠΑ, χωρίς να διαθέτει επαρκή δεδομένα διαφωνούσε με τον JFK ότι μια σοβιετική απειλή στην Ευρώπη ήταν πιθανή και δεν θεωρούσε ότι θα υπήρχαν αντιδράσεις από άλλες συμμαχικές κυβερνήσεις. Χαρακτηριστική ήταν η δήλωση του Chief of Naval Operations, ναυάρχου George Anderson: “*guarantee . . . that we could prevent damage and loss of life in the United States itself.*” (May & Zelikow 1997, 173-88).

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο στρατιωτικό επιτελείο του προέδρου συμμετείχαν ιδιαίτερα διακεκριμένοι και έμπειροι αξιωματικοί, όπως ο στρατηγός Maxwell Taylor, ο οποίος είχε δι-

οικήσει την 101st Airborne Division κατά τον Β ΠΠ και τις δυνάμεις των UN στον πόλεμο της Κορέας. Ο πρόεδρος εκτιμούσε ιδιαίτερα τον στρατηγό και μάλιστα ήταν οπαδός της “strategy of flexible response” του Taylor από το βιβλίο του “The Uncertain Trumpet”. Ομοίως ικανός και έμπειρος ήταν ο Air Force Chief of Staff πτέρarquος Curtis LeMay, ο οποίος είχε επιχειρήσει με την 8η αεροπορική δύναμη (Eighth Air Force) κατά τον Β ΠΠ, εναντίον στόχων στα Schweinfurt and Regensburg, είχε διεξάγει αεροπορικούς βομβαρδισμούς με εμπρηστικές βόμβες στην Ιαπωνία με την εικοστή αεροπορική δύναμη (Twentieth Air Force) και είχε διοικήσει τις αεροπορικές δυνάμεις κατά τη διάρκεια του Berlin Airlift το 1948. Επίσης ήταν πρωτεργάτης της ανάπτυξης της πυρηνικής αποτροπής των ΗΠΑ, έχοντα διατελέσει διοικητής του Strategic Air Command (Markel 2008, 22).

Η στρατηγική που ακολούθησε ο πρόεδρος για την αντιμετώπιση της κρίσης ήταν να δημοσιοποιήσει τις προθέσεις της Σοβιετικής Ένωσης να εγκαταστήσει πυραύλους στην Κούβα, να απαιτήσει επίσης δημόσια την απόσυρσή τους και τέλος να προβεί σε ναυτικό αποκλεισμό του νησιού. Μετά από σειρά μυστικών και φανερών διαβουλεύσεων μεταξύ των ηγετών των δύο υπερδυνάμεων, οι ΗΠΑ διαβεβαίωσαν την Μόσχα ότι δεν θα εισέβαλλαν στην Κούβα κα ότi σε αντάλλαγμα με την απόσυρση των σοβιετικών πυραύλων, θα απέσυραν και τους δικούς τους, εξίσου απειλητικούς για την Σοβιετική Ένωση, πυραύλους από την Τουρκία. Αν και η απόσυρση των πεπαλαιωμένων αμερικανικών πυραύλων είχε αποφασιστεί πριν από την κρίση της Κούβας, καθώς το νέο διηπειρωτικό πυρηνικό οπλοστάσιο των ΗΠΑ τους καθιστούσε περιττούς, ο Kennedy δεν ήθελε δημόσια να φανεί ότι υποχωρεί με τρόπο συμμετρικό με την υποχώρηση του Khrushchev, για να μην κλονιστεί η αξιοπιστία της αμερικανικής αποτρεπτικής στρατηγικής στα μάτια των νατοϊκών συμμάχων. Τελικά οι σοβιετικοί αναγκάστηκαν να αποσύρουν όλες τις στρατιωτικές δυνάμεις τους από την Κούβα, με αποτέλεσμα αφενός ο Kennedy να κερδίσει κατά κράτος στη μάχη των εντυπώσεων, αφετέρου να κλονιστεί

Η ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων σε σύσκεψη με εκπροσώπους του πολιτικού κόσμου, σε αναμονή του Κ. Καραμανλή. Από αριστερά διακρίνονται οι: Π. Γαρουφαλιάς, Ανδ. Γαλατσάνος, Ξ. Ζολώτας, Ευαγγ. Αβέρωφ, Π. Κανελλόπουλος, Γρ. Μπουνάνος, Φ. Γκιζίκης, Δ. Παπανικολάου, Γ. Νόβας, Γ. Μαύρος, Π. Αραπάκης, Σπ. Μαρκεζίνης, Στ. Στεφανόπουλος. (πηγή <https://www.tanea.gr/2000/01/10/greece/afierwma-o-ellinikos-200s-aiwnas-ta-gegonota-1974/>)

σοβαρά η θέση του Khrushchev στη σοβιετική ηγεσία οδηγώντας τελικά στην ανατροπή του – τη μόνη στη σοβιετική ιστορία – το 1964 (Παπασωτηρίου 2018, 253-254).

Παρά την ευτυχή κατάληξη της κρίσης και την αποφυγή μιας ένοπλης – πιθανόν και πυρηνικής σύρραξης– ο πτέρarquος Le May χαρακτήρισε την έκβαση “the greatest defeat in our history,” ενώ ο στρατηγός Taylor υποστήριζε για χρόνια, ότι η σωστή στρατηγική για την αντιμετώπιση της κρίσης της Κούβας ήταν η διεξαγωγή αεροπορικών βομβαρδισμών (Markel 2008, 23). Όπως επισημαίνουν οι Ernest May και Philip Zelikow στα συμπεράσματα τους στο “The Kennedy Tapes”, αλλά και ο ιστορικός της προεδρίας Michael Beschloss, οι ανώτατοι αξιωματικοί του JCS δεν κατάφεραν ποτέ να συνειδητοποιήσουν την σύνδεση μεταξύ της κρίσης στην Κούβα και μιας κρίσης στο Βερολίνο (Beschloss 1991, 544-45; May & Zelikow 1997). Επίσης, οι στρατιωτικοί δεν είχαν πρόσβαση σε προσωπικές επαφές με τους υπόλοιπους ηγέτες των μεγάλων δυνάμεων της εποχής, – όπως τον Γάλλο ηγέτη Charles de Gaulle, τον Βρετανό πρωθυπουργό Harold Macmillan, τον Γερμανό καγκελάριο Konrad Adenauer, αλλά κυρίως τον Σοβιετικό ηγέτη Nikita Khrushchev– όπως είχε ο Αμερικανός πρόεδρος, με αποτέλεσμα να μην μπορούν σε καμία περίπτωση να έχουν ολοκληρωμένη αντίληψη της κατάστασης, στο βαθμό που είχε ο JFK (Markel 2008, 23).

Ο Αττίλας II (1974): Η συνεργασία της ελληνικής πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας

Η τουρκική επιχείρηση του Αυγούστου του 1974 στην Κύπρο, με την ονομασία «Αττίλας II», προκάλεσε την απόσυρση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του NATO⁴ (Καραμανλή – αρχείο – τ. 8). Πριν όμως καταλήξει σε αυτήν την επιλογή, η πρόθεση του Έλληνα πρωθυπουργού ήταν να κινηθεί στρατιωτικά κατά της Τουρκίας. Σύμφωνα με τα πρακτικά σύσκεψης στο υπουργείο εξωτερικών της Ελλάδας της 30^{ης} Νοεμβρίου 1974, ο πρωθυπουργός δήλωνε: «Σας αποκαλύπτω ότι εις τις 14 Αυγούστου απεφασίσαμεν την κήρυξιν του πολέμου κατά της Τουρκίας και ανεθέσαμεν εις το Επιτελείον την πραγματοποίησιν του εγχειρήματος. Κατόπιν όμως των συστάσεων του Επιτελείου εις τις 21 Αυγούστου το σχέδιον εματαιώθη»⁵ (Παύλου 1991). Σημαντικό ρόλο στις τελικές αποφάσεις έπαιξε η ρευστότητα της πολιτικής ατμόσφαιρας της χώρας, λόγω της παρέλευσης μικρού χρονικού διαστήματος από την πτώση του δικτατορικού καθεστώτος, γεγονός που δεν είχε επιτρέψει την απρόσκοπτη και χωρίς επιφυλάξεις επαναλειτουργία των δημοκρατικών θεσμών.

Το στρατιωτικό σκέλος της Κυπριακής κρί-

σης το διαχειρίστηκε ο πρωθυπουργός Καραμανλής, με τον υπουργό Εθνικής Άμυνας Αβέρωφ και την στρατιωτική ηγεσία της χώρας, η οποία είχε διοριστεί από το προηγούμενο καθεστώς και αποτελούταν από τους: Αντιστράτηγο Γρ. Μπουνάνο, αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων (ΑΕΔ), Αντιστράτηγο Ανδρ. Γαλατσάνο, αρχηγό στρατού (ΑΣ), Αντιναύαρχο Παν. Αραπάκη, αρχηγό ναυτικού (ΑΝ) και Αντιπέρarquo Αλ. Παπανικολάου αρχηγό αεροπορίας (ΑΑ) («Φάκελος Κύπρου»– τόμος Α΄, 99-100). Όλοι οι αρχηγοί είχαν αξιοσημείωτη πολεμική εμπειρία λόγω συμμετοχής στις επιχειρήσεις του Β ΠΠ και του εμφυλίου πολέμου, ενώ οι δύο αντιστράτηγοι είχαν πολεμήσει στον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-41. Τα στρατιωτικά αντίποινα ήταν η πρώτη επιλογή στην πολιτική ατζέντα της Αθήνας, ωστόσο δεν εκδηλώθηκαν λόγω σοβαρών ελλείψεων σε μέσα και λόγω του ότι οι αρχηγοί των ενόπλων δυνάμεων ήταν κάθετοι ότι η οποιαδήποτε συμπάρταση προς την Κύπρο στο στρατιωτικό πεδίο ήταν αδύνατη⁶ (Καραμανλής – αρχείο – τ.8, 84-85).

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά τρία πολεμικά συμβούλια (3^{ης}, 13^{ης} και 14^{ης} Αυγούστου του 1974), όπου οι αρχηγοί των ενόπλων δυνάμεων ενημέρωσαν την κυβέρνηση ότι η τουρκική πλευρά διέθετε υπεροχή στις χερσαίες δυνάμεις, περίπου 3:1 και στον αέρα⁷. Παρά

4 Παρατίθεται η σχετική δήλωση του πρωθυπουργού: «Κατόπιν της αποδειχθείσης ανικανότητας της Ατλαντικής Συμμαχίας να ανακατίση την Τουρκίαν από το να δημιουργήση κατάστασιν συρράξεως μεταξύ των δύο συμμάχων, ο πρωθυπουργός κ. Καραμανλής έδωσεν εντολήν όπως αι ελληνικαί ένοπλα δυνάμεις αποσυρθούν από την Συμμαχίαν του ΝΑΤΟ. Η Ελλάς θέλει παραμείνει μέλος της Συμμαχίας μόνον ως προς το πολιτικόν μέρος αυτής» (Καραμανλή – αρχείο – τ. 8, κυβερνητική δήλωση (14.8.1974), 88).

5 Στο ίδιο πρακτικό της σύσκεψης που έγινε στο υπουργείο εξωτερικών, την 30^η Νοεμβρίου του 1974, καταγράφεται η αντίθεση του υπουργού Εθνικής Άμυνας Ε. Αβέρωφ στην πρόθεση του πρωθυπουργού για πόλεμο: «Εις τις 14 Αυγούστου ο Πρόεδρος έλαβε την απόφασιν. Εγώ διεφώνησα. Ο Πρόεδρος επέμεινε να στείλωμεν μίαν μεραρχίαν εις την Κύπρον. Εζητήσαμεν από τους Άγγλους αεροπορικόν κάλυψιν. Οι Άγγλοι απέρριψαν το αίτημά μας. Κατόπιν τούτου ο Πρόεδρος εισηγήθη να επιβώμεν εκείνος (ο κ. Καραμανλής) και εγώ της νηοπομπής και να πάμε στην Κύπρον. Βέβαιον ότι οι Τούρκοι δεν θα μας εβομβάρδιζαν εφ’ όσον θα εκάναμεν γνωστόν ότι ο κ. Καραμανλής θα επέβαινε της νηοπομπής. Τελικώς όμως επισήθημεν περί του ματαίου της επιχειρήσεως.» (Παύλου 1991).

6 Επισημαίνεται ότι το μεγαλύτερο τμήμα του εξοπλιστικού προγράμματος της χώρας δεν είχε ολοκληρωθεί, ενώ η γενική επιστράτευση του Ιουλίου του 1974, λόγω του «Αττίλα Ι», είχε εξελιχθεί σε αποτυχία, αναδεικνύοντας τις αδυναμίες του στρατιωτικού μηχανισμού («Φάκελος Κύπρου»– τόμος Α΄, 99-100).

7 Η τοποθέτηση του Έλληνα ηγέτη στην σύσκεψη της 14^{ης} Αυγούστου, με την τουρκική εισβολή σε εξέλιξη, ήταν δυναμική, παρά τις απαισιόδοξες εκτιμήσεις της στρατιωτικής ηγεσίας: (1) διέταξε τα τρία υποβρύχια του ΠΝ, τα οποία είχαν ήδη αποπλεύσει για την Κύπρο, να σπεύσουν στην Κύπρο και να διεξάγουν επιθετικές ενέργειες εναντίον τουρκικών πλοίων (2) έδωσε εντολή για απογείωση μαχητικών αεροσκαφών τύπου F-4E από το Ηράκλειο Κρήτης για να βομβαρδίσουν τουρκικούς στόχους και (3) ζήτησε να ετοιμαστεί μια μεραρχία και να μεταφερθεί στην Ρόδο ή την Ανατολική Κρήτη, σε ετοιμότητα μεταστάθμευσης στην Κύπρο. Οι Αρχηγοί και των τριών κλάδων των ενόπλων δυνάμεων, με τον υπουργό Εθνικής Άμυνας να συντάσσεται με την άποψή τους, κατάφεραν να πείσουν τον πρωθυπουργό ότι μια τέτοια δυναμική απάντηση από ελληνικής πλευράς, αφενός δεν ήταν εφικτή στρατιωτικά, αφετέρου δεν θα βοηθούσε ουσιαστικά

την ποιοτική (αλλά όχι και ποσοτική) υπεροχή του ΠΝ ανέκυψε και το πρόβλημα ότι τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου ήταν ανοχύρωτα και επομένως εύκολη λεία μιας τουρκικής επίθεσης. Πράγματι υπήρχαν αξιόμαχες αεροπορικές δυνάμεις, αξιόμαχες ναυτικές δυνάμεις και ορισμένες αξιόμαχες επίλεκτες χερσαίες μονάδες όπως οι μοίρες καταδρομών και τα τεθωρακισμένα, οι οποίες όμως παρέμεναν δεσμευμένες στην Αθήνα σε ετοιμότητα επέμβασης, για την περίπτωση καταστολής νέου πραξικοπήματος («Φάκελος Κύπρου»- τόμος Α', 149-151). Με απλά λόγια, η χώρα δεν διέθετε συνεκτικές δυνάμεις με την έννοια της ολοκληρωμένης ένοπλης ισχύος ικανής να διεξάγει πόλεμο, ενώ οι συσχετισμοί των στρατιωτικών δυνάμεων δεν επέτρεπαν μια βιώσιμη στρατιωτική αντιπαράθεση (Χατζηβασιλείου 2020).

Η εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων και της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας έκριναν ότι η στρατιωτική ηγεσία με την στάση της παραπλάνησε τον πρωθυπουργό, εμμένοντας στην αδυναμία αποστολής στρατιωτικών ενισχύσεων στη Κύπρο, με πρόσχημα τον κίνδυνο γενικευμένου ελληνοτουρκικού πολέμου. Δεν αξιοποίησε την πρότερη εμπειρία των τουλάχιστον δύο περιστατικών αποστολής ενισχύσεων στις μαχόμενες ελληνικές και κυπριακές δυνάμεις στην Κύπρο⁸, ώστε να προτείνει στην πολιτική ηγεσία εναλλακτικές επιλογές («Φάκελος Κύπρου»- τόμος Α', 120-122). Επίσης ο ΑΝ φαίνεται να υποστήριξε ότι αποστολή ενισχύσεων πιθανόν να εκλαμβάνονταν σαν παραβίαση της εκχειρίδας και ακόμα και να δυσχέραινε διπλωματικά την θέση της χώρας («Φάκελος Κύπρου»- τόμος Α', 124).

στην άμυνα της Κύπρου. Επίσης θα κόστιζε σε ζωές και θα στερούσε πολύτιμο στρατιωτικό υλικό από τον γενικότερο αμυντικό σχεδιασμό της χώρας («Φάκελος Κύπρου»- τόμος Α', 120-122).

8 Η πρώτη περίπτωση αφορούσε στην ενίσχυση των χερσαίων δυνάμεων με την αποστολή στην Κύπρο γενικών καταδρομών του ελληνικού στρατού, με μεταφορικά αεροσκάφη Noratlas (επιχείρηση «ΝΙΚΗ») και η δεύτερη την αποστολή εφοδίων και πυρομαχικών με αεροσκάφη της ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ και με πλοία (Φάκελος Κύπρου»- τόμος Α', 133).

Η ανατροπή της στρατιωτικής κατάστασης στην Κύπρο σε περίπτωση που είχαν υλοποιηθεί οι εντολές του πρωθυπουργού για πλήγματα, παραμένει μια πρόκληση για ξεχωριστή έρευνα. Γεγονός είναι ότι αρκετοί μελετητές συμφωνούν σχετικά με τις αδυναμίες και τις ελλείψεις του ελληνικού στρατιωτικού μηχανισμού το 1974 (Φάκελος Κύπρου»- τόμος Α'; Κουλουμπής 1988, 65-66; Βαλινάκης 1989; Χατζηβασιλείου 2020). Γεγονός είναι επίσης, ότι η πρόσφατη πτώση του στρατιωτικού καθεστώτος, δεν είχε προλάβει να οδηγήσει στην παγίωση των δημοκρατικών μηχανισμών⁹. Κατά συνέπεια το θεσμικό πλαίσιο για την ορθή συνεργασία πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας και για εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των δύο ήταν ανώριμο, οπότε η διαχείριση της κρίσης δεν μπορούσε να είναι αποτελεσματική και να δημιουργήσει προϋποθέσεις, που θα ενίσχυαν την πολιτική θέση της χώρας με στρατιωτικά αποτελέσματα, ενώ η σχέση πολιτικών και στρατιωτικών φαίνεται να χαρακτηρίζεται από δυσπιστία και αμοιβαία επιφυλακτικότητα. Υπό αυτό το πρίσμα και συνεκτιμώντας την ενδεχόμενη μεταφορά της αναμέτρησης στο Αιγαίο, την στρατιωτική κατάσταση της χώρας, την διεθνή πολιτική σκηνή και την εκτιμώμενη πολιτική στάση των ΗΠΑ απέναντι σε μια ελληνοτουρκική σύρραξη, ο πρωθυπουργός γρήγορα εγκατέλειψε την πιθανότητα της στρατιωτικής αντίδρασης και επικεντρώθηκε σε διπλωματικές προσεγγίσεις για την περαιτέρω διαχείριση της κρίσης¹⁰.

9 Το δημοψήφισμα, με το οποίο αποφασίσθηκε ότι το πολίτευμα της χώρας θα ήταν η αβασιλευτή δημοκρατία, διεξήχθη τον Δεκέμβριο του 1974, ενώ οι διαδικασίες για την αποκατάσταση της δημοκρατίας συνεχίστηκαν με την κατάρτιση του νέου Συντάγματος του 1975 και την δίκη και καταδίκη των πρωτεργατών της δικτατορίας το 1975. Τότε ολοκληρώθηκαν οι προσπάθειες για την αποκατάσταση της κανονικότητας, που ανέδειξαν τη μεταπολίτευση στην Ελλάδα σε μια από τις ταχύτερες περιπτώσεις αποκατάστασης της δημοκρατίας στη Νότια Ευρώπη για την εποχή (Χατζηβασιλείου 2010, 496).

10 Τελικά λήφθηκε η απόφαση απόσυρσης της χώρας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Με την απόφαση αυτή ο Καραμανλής ήθελε να εκφράσει την αντίδραση του συνόλου της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας της χώρας απέναντι στην επιθετικότητα της Τουρκίας και απέναντι στην αμερικανική και νατοϊκή απραξία.

Τα διδάγματα για την συνεργασία πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας από τον πόλεμο της Κορέας και τις κρίσεις του 1962 και του 1974

Οι παραπάνω περιπτώσεις σκιαγραφούν τα όρια της στρατιωτικής ηγεσίας στον καθορισμό της εθνικής στρατηγικής και την αποτυχία του πολιτικοστρατιωτικού μηχανισμού να λειτουργήσει σωστά, όταν απουσιάζει ή όταν είναι ελλιπές το δημοκρατικό θεσμικό πλαίσιο. Το JCS, λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές των Lawton Collins και Hoyt Vandenberg, έκανε ιδιαίτερα εύστοχες εκτιμήσεις του κόστους και της πιθανότητας επιτυχίας των επιχειρήσεων. Η ακρίβεια των αναλύσεων, που παρείχε η TAC, για την εισήγηση των αεροπορικών βομβαρδισμών των Maxwell Taylor και Curtis LeMay, οδήγησαν τον πρόεδρο να διαφοροποιηθεί από την πρόταση τους και να αναζητήσει πολιτικές λύσεις στην κρίση. Οι ρευστές εσωτερικές πολιτικές συνθήκες στην Ελλάδα του 1974, δεν συνέβαλλαν σε μια εποικοδομητική συνεργασία ανάμεσα στους αρχηγούς των ενόπλων δυνάμεων και τον πρωθυπουργό, με αποτέλεσμα ο Καραμανλής να αντιληφθεί ότι μια κλιμάκωση της κρίσης δεν ήταν ρεαλιστική και πιθανόν να προκαλούσε περαιτέρω εδαφικές απώλειες και να καταφύγει σε πολιτικά αντίμετρα.¹¹

Όπου έγινε προσπάθεια από την στρατιωτική ηγεσία να εμπλακεί στον καθορισμό της εθνικής στρατηγικής, αυξήθηκε το ρίσκο ανεξέλεγκτης κλιμάκωσης της κρίσης και ώθησε τους πολιτικούς ηγέτες να αναζητήσουν λύσεις, πέ-

11 Πέραν από την αποχώρηση από το ΝΑΤΟ ο πρωθυπουργός εφάρμοσε μια δέσμη πολιτικών μέτρων για τον μετριασμό της τουρκικής απειλής. Επιχείρησε να επαναπροσδιορίσει την εξωτερική πολιτική της χώρας, βάζοντας στο κέντρο αυτής της αναθεώρησης την λεγόμενη «ακτινωτή» διπλωματία (Τενεκίδης 1978, 10). Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας και την ψήφιση του νέου Συντάγματος (7 Ιουνίου 1975), η χώρα υπέβαλλε επίσημη αίτηση ένταξης στην Ευρωπαϊκή κοινότητα, (12 Ιουνίου 1975), διότι ο πρωθυπουργός θεωρούσε ότι η ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ θα έφερνε την γρήγορη σταθεροποίηση της δημοκρατίας και θα αποτελούσε εγγύηση της εξωτερικής ασφάλειας: (Καραμανλής - αρχείο - τ. 8, διάγγελμα Καραμανλή, 448). Για τη διεθνή θέση της χώρας επί κυβερνήσεως Καραμανλή βλέπε και <https://ikk.gr/i-diethnis-thesi-tis-choras/>.

ραν από το στρατιωτικό πεδίο. Στην κρίση της Κούβας οι στρατηγοί του JCS με το να μην αντιλαμβάνονται την πολιτική διάσταση της κρίσης και την πιθανή μεταφορά της στο Βερολίνο, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις κλιμάκωσης σε πυρηνική σύγκρουση. Στην κρίση του 1974 οι αρχηγοί των ενόπλων δυνάμεων επέμεναν στην αδυναμία αποστολής στρατιωτικών ενισχύσεων, χωρίς να προτείνουν εναλλακτικές επιλογές που πιθανόν να επηρέαζαν την τακτική κατάσταση της σύγκρουσης, αξιοποιώντας την εμπειρία προηγούμενων περιστατικών αποστολής ενισχύσεων στην Κύπρο, ενώ ο ΑΝ φαίνεται να προχώρησε σε πολιτική τοποθέτηση, αναφορικά με την διπλωματική θέση της χώρας¹². Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι στρατηγοί Bradley και Collins, ο πτέραρχος Vandenberg και ο ναύαρχος Forrest Sherman το 1950, αρνήθηκαν να εκφέρουν άποψη σε οτιδήποτε ήταν πέραν των αυστηρά στρατιωτικών αρμοδιοτήτων τους.

Τα πράγματα πλέον έχουν αλλάξει. Οι σύγχρονοι ανώτατοι αξιωματικοί δεν σχολιάζουν την εγκυρότητα των εθνικών αντικειμενικών σκοπών, αντίθετα συγκεντρώνουν το δυναμικό τους και την στρατιωτική τους ικανότητα στην επίτευξη τους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του στρατηγού David Petraeus, σε ερώτηση του γερουσιαστή John Warner, σχετικά με το αν ο πόλεμος στο Ιράκ κάνει τις ΗΠΑ ασφαλέστερες, όπου ο στρατηγός απάντησε περιορίζοντας την τοποθέτηση του στην στρατιωτική διάσταση του πολέμου (Markel 2008, 27). Επιβάλλεται ένας ανώτατος αξιωματικός να γνωρίζει σχετικά με την άσκηση του πολέμου και να μπορεί να εκφέρει άποψη για την εθνική στρατηγική. Άλλωστε όλη η καριέρα ενός αξιωματικού αφιερώνεται στην μελέτη του πολέμου και σε αρκετές περιπτώσεις και στην διεξαγωγή του. Ωστόσο, οι αξιωματικοί δεν είναι πολιτικά πρόσωπα, οπότε θα πρέπει να τηρούν τις απαραίτητες αποστάσεις από θέματα που είναι εκτός των στρατιωτικών αρμοδιοτήτων

12 Η στάση του ΑΝ πιθανόν να εξηγείται από το γεγονός ότι είχε ήδη πολιτική εμπλοκή στην κρίση, διαπραγματευόμενος τους όρους κατάπαυσης πυρός του Ιουλίου, με τον απεσταλμένο των ΗΠΑ J. J. Sisco («Φάκελος Κύπρου»- τόμος Α', 124).

τους και να ενστερνίζονται το δίδαγμα του Carl Von Clausewitz ότι ο πόλεμος αποτελεί την προέκταση της άσκησης της πολιτικής.

Συμπεράσματα

Σε μια δημοκρατική χώρα η κυβέρνηση επιλέγει την ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων και οριοθετεί το έργο της, καθορίζοντας τα εθνικά συμφέροντα και την εθνική στρατηγική, από τα οποία προκύπτει η στρατιωτική στρατηγική και κατ' επέκταση η αποστολή του στρατεύματος. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση ο πολιτικός έλεγχος των ενόπλων δυνάμεων δεν απαλλάσσει την στρατιωτική ηγεσία από την ευθύνη της επιτυχούς εκπλήρωσης της αποστολής της.

Η σχέση μεταξύ της στρατιωτικής και της πολιτικής ηγεσίας μπορεί να είναι ιδιαίτερα φορτισμένη, ειδικά σε φάσεις πολεμικών επιχειρήσεων, όπου η αποκλειστική ευθύνη της επιτυχίας ή αποτυχίας του πολέμου βαραίνει την κυβέρνηση (Gates 2014, 573-574). Η επιτυχημένη συνεργασία πολιτικών και στρατιωτικών στην αντιμετώπιση μια κρίσης ή μιας σύρραξης δεν εξαρτάται μόνο από τις ικανότητες των στρατιωτικών, αλλά και από τις προσδοκίες των πολιτικών, την τήρηση των διαχωριστικών γραμμών και φυσικά την πλαισίωση από ένα ώριμο δημοκρατικό θεσμικό πλαίσιο.

Η πολιτική ηγεσία κάθε δημοκρατικής χώρας θα πρέπει να επενδύει στην επιμόρφωση των αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων και να τους παρέχει εφόδια για να αναπτύξουν την πολιτική και στρατηγική τους κρίση. Ωστόσο θα πρέπει να γίνεται αντιληπτό από όλες τις πλευρές, ότι οι στρατιωτικοί δεν είναι πολιτικοί και άρα τους είναι δύσκολο να παρέχουν πολιτική καθοδήγηση. Μόνο η πολιτική ηγεσία διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις να αντιληφθεί την πλήρη δυναμική του πολέμου και οφείλει να μπορεί να προσεγγίσει ολιστικά ένα τόσο πολύπλοκο πολιτικό φαινόμενο σαν τον πόλεμο.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Βαλινάκης, Γ. (1989). *Εισαγωγή στην ελληνική εξωτερική πολιτική, 1949-1988*. Αθήνα: Εκδόσεις Παρατηρητής.
- ουλή των Ελλήνων & Βουλή των Αντιπροσώπων Κυπριακής Δημοκρατίας (2018). *Φάκελος Κύπρου, τόμος Α' . Τα πορίσματα*. Αθήνα – Λευκωσία. https://library.parliament.gr/Portals/6/ebooks/fakelos_kyproy_tomos_A/index.html#2 (τ.π. 03/12/2022).
- Καραμανλής, Κ. (1974). *Κωνσταντίνος Καραμανλής: Αρχείο – Γεγονότα – Κείμενα, τ. 1-12*. Σβολόπουλος Κ. (γεν. επιμ.). Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής. (1992-1997). τ. 8 & 9. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Κουλουμπής, Θ. (1988). Δομές και διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, 1974-1987. Στο Κώνστας – Τσαρδανίδης (επιμ.), *Σύγχρονη ελληνική εξωτερική πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Μπότσιου, Κ. (2008). Οι αντιλήψεις για την ασφάλεια στην ευρωπαϊκή επιλογή του Κωνσταντίνου Καραμανλή: ευρωπαϊκές και ατλαντικές διαστάσεις. Στο Ν. Μαραβέγιας (επιμ.), *Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: παρελθόν, παρόν, μέλλον* (σ. 189-205). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Παύλου, Σάββας (1991). *Η άλλη Κατάθεση, ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ: Τα πρακτικά της σύσκεψης του 1974*. Λευκωσία: Εκδόσεις Μώλλυ
- Παπασωτηρίου, Χ. (2018). *Η Αμερικανική Πολιτική από τον Φράνκλιν Ρούζβελτ στον Ντόναλντ Τράμπ*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.
- Τενεκίδης, Γ. (1978). *Κοινωνιολογία των Διεθνών Σχέσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Χατζηβασιλείου, Ευ. (2001), *Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης.
- Χατζηβασιλείου, Ευ. (10.03.2020, upd 17.06.2021). Ο Αττίλας ΙΙ και η στάση της Ελλάδας. Εφημερίδα «*Η Καθημερινή*». <https://www.kathimerini.gr/society/1068099/o-attilas-ii-kai-i-stasi-tis-elladas/> (τ.π. 02/12/2022)

Ξενόγλωσση

- Allison, Graham and Zelikow, Philip (1999). *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. 2d ed. New York: Longman.
- Beschloss, Michael (1991). *The Crisis Years: Kennedy and Khrushchev, 1960-1963*. New York: Edward Burlingame Books.
- Bradley, Omar N. & Blair, Clay (1983). *A General's Life: An Autobiography by General of the Army Omar N. Bradley*. New York: Simon and Schuster.
- Cartwright, James E (General USMC ret.) (2015). Best Military Advice. *Strategic Studies Quarterly (Fall)*.
- Fautua, David (1997). The 'Long Pull' Army: NSC 68, the Korean War, and the Creation of the Cold War U.S. Army, στο *Journal of Military History*, 61 (1) (January) (pp 93-120).
- France24 (2017). Macron accepts resignation of French military chief. *France24 official website*. <https://www.france24.com/en/20170719-france-military-chief-upbraided-macron-resigns> (τ.π. 26/11/2022)
- Fursenko, Aleksandr and Naftali, Timothy (1997). *One Hell of a Gamble: Khrushchev, Castro, and Kennedy, 1958-1964*. New York: W. W. Norton and Company.
- Gates, Robert (2014). *Duty. Memoirs of a secretary at war*. New York: Alfred Knopf.
- Markel, W (2008). The limits of American generalship: The JCS's strategic advice in early cold war crises. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, Vol 38, Nr 1 (pp 16-29).
- May, Ernest R. and Zelikow, Philip D. editors (1997). *The Kennedy Tapes: Inside the White House During the Cuban Missile Crisis*. Cambridge, Mass.: The Belknap Press.
- McCullough, David (1992). *Truman*. New York: Simon and Schuster
- Poole, Walter S. (1998). *The Joint Chiefs of Staff and National Policy , 1950-1952, Vol. 4*. Washington: Office of Joint History, Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff.
- Ulrich, M. (2011). The General Stanley McChrystal Affair: A Case Study in Civil-Military Relations. *Parameters (Spring)*.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο αντισμήναρχος (ΜΑ) Άγγελος Γιακουμής γεννήθηκε το 1977 στην Καλαμάτα. Αποφοίτησε από την Σχολή Ικάρων- τμήμα μηχανικών (ΣΜΑ) το 1999, με το βαθμό του Ανθυποσμηναγού και την ειδικότητα του μηχανικού αεροσκαφών. Έχει υπηρετήσει σε Μοίρα συντήρησης εκπαιδευτικών αεροσκαφών τύπου T-2C/E και στην 356 Μοίρα Τακτικών Μεταφορών (ΜΤΜ), η οποία επιχειρεί με αεροσκάφη C-130B/H. Έχει διατελέσει αρχιμηχανικός στην 356ΜΤΜ και διοικητής της Μοίρας Συντήρησης Βάσης (ΜΣΒ) της 112 ΠΜ. Έχει συμπληρώσει πάνω από 2000 ώρες πτήσης σαν ιπτάμενος μηχανικός στα αεροσκάφη C-130. Το 2019 τοποθετήθηκε στο ΓΕΑ, αρχικά επιτελής στην Διεύθυνση Γ1 και στη συνέχεια στην Διεύθυνση Β2, ως επιτελής μεταπτυχιακών σπουδών αξιωματικών και εκπαιδύσεων εξωτερικού. Αποφοίτησε το 2012 από το τμήμα οικονομικών σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και σπουδάζει στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές» του Παντείου Πανεπιστημίου.

Τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης ως πολλαπλασιαστής ισχύος: Η περίπτωση HELIOS-II

Του **Αλέξανδρου Λάν,**
Σημαιοφόρου (Ε) ΠΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιστορία των δορυφορικών συστημάτων ξεκίνησε το 1957 με την εκτόξευση του πρώτου τεχνητού δορυφόρου, Sputnik 1, από τη Σοβιετική Ένωση, σηματοδοτώντας την αρχή της διαστημικής εποχής. Στη συνέχεια, δορυφόροι αναπτύχθηκαν για επικοινωνίες (Telstar 1), πλοήγηση (Global Positioning System - GPS), γεωσκόπηση (Landsat) και μετεωρολογία (TIROS-1). Στη σύγχρονη εποχή, ιδιωτικές εταιρείες όπως η SpaceX εξελίσσουν νέα δίκτυα δορυφόρων. Δορυφορικά συστήματα εξυπηρετούν επίσης στρατιωτικούς σκοπούς, ενώ διαθέτουν ανάλογα με την τροχιά και τις εφαρμογές τους, από γεωστατικούς έως χαμηλής τροχιάς δορυφόρους και μικροδορυφόρους.

Ο όρος «πολλαπλασιαστής ισχύος» αναφέρεται σε παράγοντες που ενισχύουν την αποτελεσματικότητα μιας δύναμης ή δράσης. Στα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης, αυτά λειτουργούν ως τέτοιοι πολλαπλασιαστές σε στρατιωτικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Στρατιωτικά, παρέχουν ακριβή δεδομένα για παρακολούθηση, στοχεύσεις και ανίχνευση πυραυλικών επιθέσεων, βελτιώνοντας τον σχεδιασμό και την εκτέλεση επιχειρήσεων. Στον πολιτικό τομέα, τα συστήματα αυτά υποστηρίζουν τη διαχείριση συνόρων, την εθνική ασφάλεια και την προστασία φυσικών πόρων. Οικονομικά, διευκολύνουν τη γεωργία ακριβείας, τη ναυτιλία και την παρακολούθηση ενεργειακών πόρων. Ωστόσο, η ραγδαία ανάπτυξη της δορυφορικής τεχνολογίας φέρνει προκλήσεις, όπως η διαχείριση τεράστιων όγκων δεδομένων, η ασφάλεια αυτών και η διαστημική ρύπανση, καθιστώντας κρίσιμη τη συνεχή πρόοδο και προσαρμογή στις νέες ανάγκες και ευκαιρίες.

Η τηλεπισκόπηση είναι μια τεχνική συλλογής πληροφοριών για αντικείμενα στην επιφάνεια της Γης, χωρίς άμεση επαφή, μέσω ειδικών οργάνων που καταγράφουν ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Τα βασικά της στάδια περιλαμβάνουν την εκπομπή ακτινοβολίας, την αλληλεπίδρασή της με την επιφάνεια, και την καταγραφή της από αισθητήρες. Χρησιμοποιείται ευρέως στη γεωπληροφορική για τη μέτρηση και χαρτογράφηση της γήινης επιφάνειας, αξιοποιώντας δορυφορικούς και εναέ-

ριους αισθητήρες, όπως ραντάρ και σαρωτές. Οι αισθητήρες διακρίνονται σε παθητικούς, που καταγράφουν φυσική ακτινοβολία, και ενεργητικούς, που εκπέμπουν τεχνητά κύματα. Σημαντικές παράμετροι της τηλεπισκόπησης είναι η χωρική, φασματική, ραδιομετρική και χρονική ανάλυση, οι οποίες καθορίζουν την ποιότητα των δεδομένων. Η τηλεπισκόπηση έχει εφαρμογές σε περιβαλλοντική παρακολούθηση, χαρτογράφηση και ανάλυση χρήσης γης.

Το Διαστημικό Πρόγραμμα της Τουρκίας (Türkiye Uzay Programı) αποτελεί μια στρατηγική κίνηση που ξεκίνησε το 2018 με τη δημιουργία της Τουρκικής Διαστημικής Υπηρεσίας. Οι κύριοι στόχοι περιλαμβάνουν την κατασκευή και εκτόξευση δορυφόρων, την ανάπτυξη πυραυλικών συστημάτων, καθώς και τη μελλοντική αποστολή Τούρκου αστροναύτη στο διάστημα. Η χώρα έχει ήδη επιτύχει σημαντικά αποτελέσματα, όπως η εκτόξευση των δορυφόρων Göktürk-1 και Göktürk-2 για στρατιωτικές και πολιτικές εφαρμογές. Αντίστοιχα, η Ελλάδα, μέσω του Ελληνικού Κέντρου Διαστήματος και της συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Διαστημική Υπηρεσία (European Space Agency - ESA), προωθεί την ανάπτυξη μικροδορυφόρων και δίνει έμφαση στη γεωσκόπηση και τις διαστημικές εφαρμογές, ενώ η συμμετοχή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στον τομέα αυξάνεται συνεχώς.

Το στρατιωτικό δορυφορικό δίκτυο Helios, που ξεκίνησε το 1986 από τη Γαλλία, είναι το πρώτο ευρωπαϊκό δίκτυο δορυφορικής παρατήρησης υψηλής ανάλυσης, χρηματοδοτούμενο από τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ισπανία. Αποτελείται από δύο δορυφόρους πρώτης γενιάς (Helios I) και δύο δεύτερης γενιάς (Helios II), ενώ από το 2005 συμμετέχει και η Ελλάδα με ποσοστό 2,5%. Το σύστημα Helios II παρέχει εικόνες υψηλής ανάλυσης, μέρα και νύχτα, με 40 εκατοστά διακριτική ικανότητα και παγκόσμια εμβέλεια. Το πρόγραμμα Helios εξελίχθηκε στο σύστημα Composante Spatiale Optique (CSO), το οποίο περιλαμβάνει τρεις δορυφόρους με ακόμη υψηλότερη ανάλυση, και αναμένεται να αντικαταστήσει πλήρως το Helios II. Η Ελλάδα συμμετέχει επίσης στο φιλόδοξο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Multinational Spacebased Imaging System for Surveillance,

Reconnaissance and Observation (MUSIS), που προγραμματίζεται να λειτουργεί μέχρι το 2030, συνδυάζοντας δεδομένα από διάφορους ευρωπαϊκούς δορυφόρους. Το δίκτυο Helios και το διάδοχο του CSO διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αμυντική στρατηγική, προσφέροντας πολύτιμες πληροφορίες για στρατιωτικές επιχειρήσεις, ενώ τα δεδομένα τους χρησιμοποιούνται και για περιβαλλοντική παρατήρηση και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους πολλαπλασιαστές ισχύος στις σύγχρονες ένοπλες δυνάμεις και στις πολιτικές δομές ασφαλείας. Ο όρος "πολλαπλασιαστής ισχύος" αναφέρεται σε τεχνολογίες και συστήματα που αυξάνουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των στρατιωτικών και πολιτικών δυνάμεων, επιτρέποντάς τους να επιτύχουν τους στόχους τους με λιγότερους πόρους.

Τα συστήματα αυτά παρέχουν κρίσιμες πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο, βελτιώνοντας τη λήψη αποφάσεων και την επιχειρησιακή ευελιξία. Οι δορυφόροι επιτήρησης, όπως το σύστημα Helios και το διάδοχό του CSO, προσφέρουν υψηλής ανάλυσης εικόνες, επιτρέποντας την αναγνώριση στρατηγικών στόχων, όπως στρατιωτικές εγκαταστάσεις, κινούμενα οχήματα, ακόμη και μικρότερα αντικείμενα. Αυτή η δυνατότητα προσφέρει σημαντικό πλεονέκτημα στις ένοπλες δυνάμεις, επιτρέποντας την ακριβή στόχευση και την ταχύτερη αντίδραση σε κρίσιμες καταστάσεις.

Η ικανότητα των δορυφορικών συστημάτων να παρακολουθούν στόχους μέρα και νύχτα, ανεξάρτητα από τις καιρικές συνθήκες, προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας. Οι δορυφόροι παρέχουν συνεχόμενη κάλυψη μεγάλων περιοχών, επιτρέποντας την έγκαιρη ανίχνευση εκθροικών κινήσεων και τη δημιουργία ακριβέστερων μοντέλων για την καθοδήγηση πυραύλων ή άλλων οπλικών συστημάτων.

Εκτός από τη στρατιωτική χρήση, τα δορυφορικά συστήματα παρακολούθησης παίζουν

καθοριστικό ρόλο στην πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών. Παρέχουν εικόνες και δεδομένα για τη χαρτογράφηση και την εκτίμηση των ζημιών σε περιοχές που έχουν πληγεί από σεισμούς, πλημμύρες ή πυρκαγιές, βοηθώντας τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης να σχεδιάσουν αποτελεσματικές επιχειρήσεις διάσωσης.

Συνολικά, τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης ενισχύουν την ικανότητα στρατιωτικών και πολιτικών φορέων να ανταποκρίνονται άμεσα σε καταστάσεις, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα και μειώνοντας την ανάγκη για ανθρώπινες και υλικές απώλειες. Ως πολλαπλασιαστής ισχύος, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των σύγχρονων επιχειρήσεων ασφαλείας και άμυνας.

Κεφάλαιο 1ο: ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

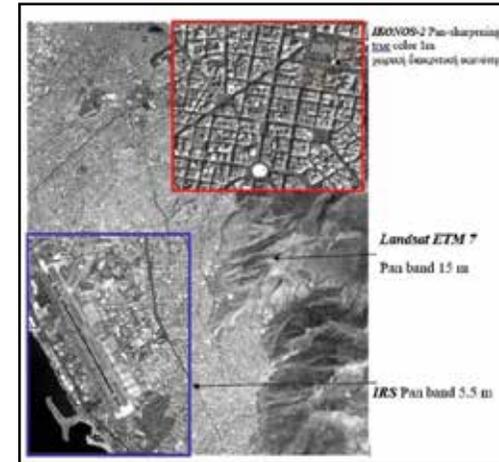
1.1 Ιστορία Δορυφορικών Συστημάτων

Η ιστορία των δορυφορικών συστημάτων είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πρόοδο της επιστήμης και της τεχνολογίας στο διάστημα, ιδιαίτερα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Από την εκτόξευση του πρώτου δορυφόρου το 1957 έως τα σύγχρονα συστήματα, η ανάπτυξη των δορυφορικών συστημάτων έχει παίξει σημαντικό ρόλο σε τομείς όπως οι επικοινωνίες, η πλοήγηση, η γεωσκόπηση και η μετεωρολογία.

1.1.1 Η πρώτη περίοδος: Ψυχρός Πόλεμος και Sputnik (1957)

Η ιστορία των δορυφορικών συστημάτων ξεκίνησε κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Στις 4 Οκτωβρίου 1957, η Σοβιετική Ένωση εκτόξευσε τον Sputnik 1, τον πρώτο τεχνητό δορυφόρο της Γης. Ήταν ένας απλός δορυφόρος που εξέπεμπε ραδιοσήματα και έδωσε την ώθηση για την έναρξη της διαστημικής εποχής. Αυτό το γεγονός οδήγησε τις Ηνωμένες Πολιτείες στην εντατική προσπάθεια να κατασκευάσουν τους δικούς τους δορυφόρους, γεγονός που εντάθηκε με την εκτόξευση του Explorer 1 το 1958, ο οποίος ανακάλυψε τις ζώνες Van Allen.¹

¹ Σαν σήμερα... 1957, εκτοξεύεται ο πρώτος τεχνητός δορυ-

Χωρική διακριτική ικανότητα σε διαφορετικά δορυφορικά συστήματα

1.1.2 Η ανάπτυξη των δορυφορικών επικοινωνιών

Η δεκαετία του 1960 είδε την πρώτη χρήση δορυφόρων για επικοινωνίες. Το 1962, εκτοξεύθηκε ο Telstar 1, ο πρώτος δορυφόρος επικοινωνιών, που μετέφερε τηλεοπτικά σήματα, τηλεφωνικές κλήσεις και δεδομένα μέσω του Ατλαντικού Ωκεανού. Η επιτυχία του Telstar οδήγησε σε γρήγορη ανάπτυξη της δορυφορικής τεχνολογίας για εμπορικές εφαρμογές.

Το International Telecommunications Satellite Organization (INTELSAT) δημιουργήθηκε το 1964 για να παρέχει διεθνείς δορυφορικές υπηρεσίες επικοινωνιών. Το πρώτο μέλος του συστήματος, ο Intelsat I (Early Bird), τέθηκε σε τροχιά το 1965 και αποτέλεσε τη βάση για την παγκόσμια διασύνδεση μέσω δορυφορικών συστημάτων επικοινωνιών.²

1.1.3 Πλοήγηση και GPS

Η ανάπτυξη δορυφορικών συστημάτων πλοήγησης ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Το πιο γνωστό σύστημα είναι το GPS (Global Positioning System), το οποίο αναπτύχθηκε από το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ. Η πρώτη δορυφορική εκτόξευση για το GPS έγινε το 1978, ενώ το σύστημα τέθηκε πλήρως σε λειτουργία

φόρος της Γης, ΣΠΟΥΤΝΙΚ 1, <https://merkopanas.blogspot.com/2021/10/1957-1.html>, Ανακτήθηκε την 15/9/2024
² INTELSAT, <https://www.intelsat.com/>, Ανακτήθηκε την 15/9/2024

το 1993. Το GPS έχει φέρει επανάσταση στις πλοηγήσεις, χρησιμοποιώντας δορυφορικά σήματα για την ακριβή τοποθεσία, ταχύτητα και χρόνο. Άλλα σημαντικά συστήματα πλοήγησης περιλαμβάνουν το GLONASS από τη Ρωσία, το ευρωπαϊκό Galileo και το κινεζικό BeiDou.³

1.1.4 Δορυφορική γεωσκόπηση

Η δορυφορική γεωσκόπηση ξεκίνησε με τον Landsat 1, ο οποίος εκτοξεύθηκε από τις ΗΠΑ το 1972. Ο Landsat παρείχε εικόνες της επιφάνειας της Γης, που χρησιμοποιούνται για γεωργικές, περιβαλλοντικές και επιστημονικές μελέτες. Από τότε, έχουν αναπτυχθεί πολλά συστήματα γεωσκόπησης, όπως οι δορυφόροι της σειράς Sentinel της ESA και ο Terra της NASA, που παρακολουθούν το κλίμα, τη ρύπανση και τις φυσικές καταστροφές.⁴

1.1.5 Δορυφόροι μετεωρολογίας

Η μετεωρολογία μέσω δορυφόρων ξεκίνησε με την εκτόξευση του TIROS-1 από τη NASA το 1960, ο οποίος ήταν ο πρώτος μετεωρολογικός δορυφόρος που παρείχε εικόνες νεφών και δεδομένα για την πρόβλεψη καιρικών φαινομένων. Οι σύγχρονοι μετεωρολογικοί δορυφόροι, όπως οι Geostationary Operational Environmental Satellites (GOES) στις ΗΠΑ και οι Meteosat στην Ευρώπη, παρακολουθούν διαρκώς την ατμόσφαιρα της Γης, παρέχοντας κρίσιμα δεδομένα για την παρακολούθηση των καιρικών συνθηκών και την πρόβλεψη φυσικών φαινομένων, όπως τυφώνες και καταιγίδες.⁵

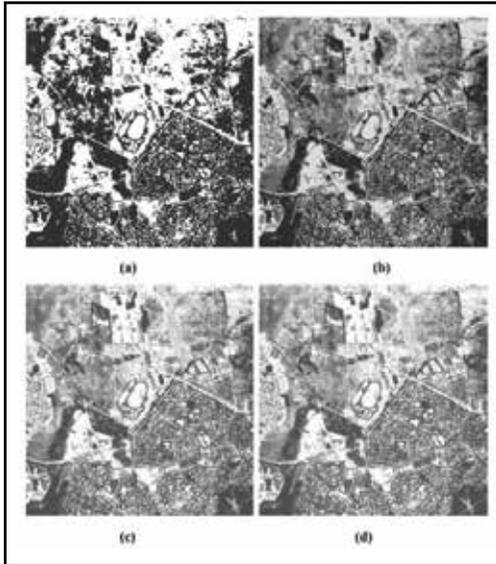
1.1.6 Σύγχρονες εξελίξεις και εμπορική εκμετάλλευση

Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη νέων συστημάτων με τη συμμετοχή ιδιωτικών εταιρειών. Εταιρείες όπως η SpaceX, μέσω του προγράμματος Starlink, και

³ Bernhard Hofmann-Wellenhof, Herbert Lichtenegger, James Collins «Global Positioning System: Theory and Practice», Εκδόσεις Springer-erWienNewYork, 1992, σελ. 3-4

⁴ Η εκτόξευση του δορυφόρου Landsat 8, <https://tinyurl.com/2tp-9ktw>, Ανακτήθηκε την 23/9/2024

⁵ Βαγγέλης Μαραντίδης, «Μετεωρολογικοί Δορυφόροι και Εφαρμογές Αυτών», Χανιά 2013

(a) 2, (b) 4, (c) 8, (d) 16 επίπεδα του γκρι

η OneWeb έχουν αναπτύξει μεγάλα δίκτυα μικρών δορυφόρων (γνωστά και ως δορυφορικοί αστερισμοί) για παγκόσμια κάλυψη διαδικτύου. Αυτά τα συστήματα στοχεύουν στην παροχή ευρυζωνικής πρόσβασης στο διαδίκτυο ακόμα και σε απομακρυσμένες περιοχές.

1.1.7 Δορυφόροι για την ασφάλεια και την άμυνα

Οι δορυφόροι έχουν χρησιμοποιηθεί και για στρατιωτικούς σκοπούς από την αρχή της διαστημικής εποχής. Τα συστήματα αυτά περιλαμβάνουν δορυφόρους για κατασκοπεία, επικοινωνίες, ανίχνευση πυραύλων και διαστημική επιτήρηση. Ειδικά τα δορυφορικά δίκτυα κατασκοπείας έχουν εξελιχθεί σημαντικά, επιτρέποντας την παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο και την ανίχνευση κινδύνων από μεγάλες αποστάσεις.

Οι δορυφόροι αποτελούν βασικό κομμάτι της σύγχρονης τεχνολογίας, με τεράστιες εφαρμογές στην καθημερινή ζωή, την επιστήμη και την εθνική ασφάλεια. Η συνεχής εξέλιξη στην τεχνολογία των δορυφορικών συστημάτων υπόσχεται ακόμη μεγαλύτερες καινοτομίες στο μέλλον, όπως η δημιουργία έξυπνων δικτύων, νέες δυνατότητες για επιστημονικές παρατηρήσεις και ακόμα καλύτερες επικοινωνίες και πλοηγήσεις.

1.2 Τύποι Δορυφορικών Συστημάτων

Τα δορυφορικά συστήματα μπορούν να ταξινομηθούν σε διάφορα είδη ανάλογα με τον σκοπό τους, τον τύπο της τροχιάς τους, ή τις εφαρμογές τους. Μερικές κύριες κατηγορίες περιλαμβάνουν:

1.2.1 Σύμφωνα με την τροχιά (Orbit Classification)

Γεωστατικά Δορυφορικά Συστήματα (GEO - Geostationary Earth Orbit): Μια γεωσύγχρονη τροχιά είναι μια προοδευτική τροχιά χαμηλής κλίσης γύρω από τη Γη, με περίοδο 23 ωρών 56 λεπτών 4 δευτερολέπτων. Ένα διαστημικό σκάφος σε γεωσύγχρονη τροχιά φαίνεται να παραμένει πάνω από τη Γη σε σταθερό μήκος, αν και μπορεί να φαίνεται να περιπλανιέται βόρεια και νότια. Το διαστημόπλοιο επιστρέφει στο ίδιο σημείο του ουρανού την ίδια ώρα κάθε μέρα. Για να επιτευχθεί μια γεωστατική τροχιά, επιλέγεται μια γεωσύγχρονη τροχιά με εκκεντρότητα μηδέν και κλίση είτε μηδέν, ακριβώς στον ισημερινό, είτε αρκετά χαμηλή ώστε το διαστημόπλοιο να μπορεί να χρησιμοποιήσει προωθητικά μέσα για να περιορίσει την εμφανή θέση του διαστημικού σκάφους. Κύριες εφαρμογές: Τηλεπικοινωνίες, μετάδοση τηλεοπτικού σήματος, δορυφορικές υπηρεσίες καιρού.

Δορυφόροι Χαμηλής Τροχιάς (LEO - Low Earth Orbit): Οι δορυφόροι αυτοί κινούνται σε χαμηλότερο υψόμετρο (200 - 2.000 χλμ. από την επιφάνεια της Γης). Εξαιτίας της χαμηλής τους τροχιάς, περιφέρονται γρήγορα γύρω από τον πλανήτη, με μία πλήρη περιστροφή να διαρκεί περίπου 90 με 120 λεπτά. Κύριες εφαρμογές: Τηλεπικοινωνίες, επιστημονικές αποστολές, παρατήρηση της Γης, δορυφορικό ίντερνετ (π.χ. Starlink).

Δορυφόροι Μέσης Τροχιάς (MEO - Medium Earth Orbit): Τοποθετούνται σε ύψος περίπου 2.000 - 35.786 χλμ. Παρέχουν ένα μείγμα από ιδιότητες των LEO και GEO. Κύριες εφαρμογές: Συστήματα GPS, δορυφορικές τηλεπικοινωνίες.

Ελλειπτικοί Δορυφόροι (Highly Elliptical Orbit - HEO): Κινούνται σε έντονα ελλειπτικές τροχιές, με μεγάλο μέρος του χρόνου τους να περνά μακριά από τη Γη. Είναι χρήσιμοι για την

κάλυψη πολικών περιοχών. Κύριες εφαρμογές: Ειδικές επικοινωνιακές αποστολές, στρατιωτικές εφαρμογές.

Δορυφόροι Πολικής Τροχιάς: Οι πολικές τροχιές είναι τροχιές με κλίση 90ο, χρήσιμες για διαστημόπλοια που εκτελούν εργασίες χαρτογράφησης ή επιτήρησης. Δεδομένου ότι το τροχιακό επίπεδο είναι ονομαστικά σταθερό στον αδρανειακό χώρο, ο πλανήτης περιστρέφεται κάτω από μια πολική τροχιά, επιτρέποντας στο διαστημικό σκάφος πρόσβαση σε χαμηλό ύψος σχεδόν σε κάθε σημείο της επιφάνειας. Για να επιτευχθεί μια πολική τροχιά στη Γη απαιτείται περισσότερη ενέργεια, άρα περισσότερο προωθητικό, από ό,τι μια άμεση τροχιά χαμηλής κλίσης. Για να επιτευχθεί το τελευταίο, η εκτόξευση πραγματοποιείται συνήθως κοντά στον ισημερινό, όπου η ταχύτητα περιστροφής της επιφάνειας συνεισφέρει σημαντικό μέρος της τελικής ταχύτητας που απαιτείται για την τροχιά. Μια πολική τροχιά δεν θα είναι σε θέση να επωφεληθεί από τη «δωρεάν διαδρομή» που παρέχεται από την περιστροφή της Γης, και έτσι το όχημα εκτόξευσης πρέπει να παρέχει όλη την ενέργεια για την επίτευξη τροχιακής ταχύτητας.⁶

1.2.2 Σύμφωνα με τη χρήση (Functional Classification)

Δορυφόροι Τηλεπικοινωνιών: Αυτοί οι δορυφόροι χρησιμοποιούνται για την μετάδοση τηλεπικοινωνιών (τηλεόραση, τηλέφωνο, internet) σε παγκόσμιο επίπεδο. Χρησιμοποιούν γεωστατικές ή άλλες τροχιές, όπως το σύστημα Inmarsat ή Iridium.

Δορυφόροι Παρατήρησης της Γης: Χρησιμοποιούνται για παρατήρηση του καιρού, της κλιματικής αλλαγής, της γεωργίας, καθώς και για χαρτογράφηση. Ενδεικτικά παραδείγματα: Landsat, Copernicus.

Δορυφόροι Πλοήγησης: Χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό θέσης, όπως τα συστήματα GPS (ΗΠΑ), GLONASS (Ρωσία), Galileo (ΕΕ), Beidou (Κίνα).

Στρατιωτικοί Δορυφόροι: Χρησιμοποιούνται για στρατιωτικές επικοινωνίες, αναγνώριση, επιτήρηση και συλλογή πληροφοριών.

⁶ Λάιαν Αλέξανδρος, Low Earth orbit microsatellite constellation utilizing satellite Hellas Sat 5 as a relay, Αθήνα 2023

Δορυφόροι Επιστημονικών Αποστολών: Χρησιμοποιούνται για επιστημονικές μελέτες, εξερεύνηση του διαστήματος, ηλιακή παρατήρηση ή την εξερεύνηση άλλων πλανητών. Ενδεικτικά παραδείγματα: Hubble Space Telescope, Voyager, Mars rovers.

1.2.3 Σύμφωνα με το μέγεθος και την κατασκευή

Μικροδορυφόροι: Δορυφόροι με βάρος λιγότερο από 500 κιλά. Είναι μικρότεροι και φθηνότεροι στην κατασκευή. Ενδεικτικές εφαρμογές: Τηλεπισκόπηση, παρακολούθηση δεδομένων σε μικρή κλίμακα.

Νανοδορυφόροι και Κυβοδορυφόροι (CubeSats): Μικρότεροι από μικροδορυφόρους, συνήθως έχουν βάρος 1 - 10 κιλά. Χρησιμοποιούνται συχνά για πειραματικούς σκοπούς και χαμηλού κόστους αποστολές⁷.

Κεφάλαιο 2ο: ΤΑ ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΩΣ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ

2.1 Ορισμός

Ο όρος "πολλαπλασιαστής ισχύος" αναφέρεται σε οποιονδήποτε παράγοντα που ενισχύει σημαντικά την αποτελεσματικότητα μιας συγκεκριμένης δράσης ή δύναμης. Στην περίπτωση των δορυφορικών συστημάτων επιτήρησης και παρακολούθησης, αυτά τα συστήματα λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές ισχύος σε διάφορους τομείς, όπως η στρατιωτική, πολιτική και οικονομική ισχύς. Ενισχύουν τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων, επιτρέπουν την άμεση δράση και παρέχουν υψηλή επίγνωση της κατάστασης σε ένα ευρύ φάσμα τομέων.

2.2 Στρατιωτικός Τομέας

Στον στρατιωτικό τομέα, τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης προσφέρουν τεράστια πλεονεκτήματα στην κατασκοπεία, την παρακολούθηση εχθρικών κινήσεων, και τη στόχευση. Ένας στρατός που διαθέτει πρόσβαση

⁷ Λάιαν Αλέξανδρος, Low Earth orbit microsatellite constellation utilizing satellite Hellas Sat 5 as a relay, Αθήνα 2023

σε δορυφορικά δεδομένα μπορεί να σχεδιάσει και να εκτελέσει επιχειρήσεις με μεγάλη ακρίβεια και ταχύτητα. Ένας από τους κύριους τρόπους με τους οποίους τα δορυφορικά συστήματα επιτηρούν τις στρατιωτικές επιχειρήσεις είναι μέσω δορυφόρων αναγνώρισης, που παρέχουν εικόνες υψηλής ανάλυσης από διάφορες περιοχές ενδιαφέροντος. Οι δορυφόροι αυτοί είναι σε θέση να καταγράφουν δραστηριότητες σε εχθρικές βάσεις, να παρακολουθούν κινήσεις στρατευμάτων, και να εντοπίζουν στρατηγικά σημεία ενδιαφέροντος, προσφέροντας έτσι μια σαφή εικόνα των δυνατοτήτων και των κινήσεων του αντιπάλου.

Πέρα από την απλή παρατήρηση, τα δορυφορικά συστήματα επιτρέπουν την έγκαιρη προειδοποίηση για πιθανές επιθέσεις, όπως εκτοξεύσεις βαλλιστικών πυραύλων. Με τη χρήση δορυφόρων ανίχνευσης υπερύθρων, οι στρατιωτικές δυνάμεις μπορούν να εντοπίσουν τη θερμική υπογραφή των πυραύλων που εκτοξεύονται και να προβλέψουν την πορεία τους. Αυτού του είδους οι πληροφορίες είναι κρίσιμες για την άμυνα, καθώς επιτρέπουν την έγκαιρη κινητοποίηση των δυνάμεων και την εφαρμογή αντιμέτρων.

Επιπλέον, τα συστήματα δορυφορικής παρακολούθησης συνεισφέρουν σημαντικά στον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή επιχειρήσεων με τη χρήση όπλων ακριβείας. Οι δορυφόροι παρέχουν τα δεδομένα θέσης που είναι απαραίτητα για τη στόχευση με ακρίβεια οπλικών συστημάτων, όπως οι κατευθυνόμενοι πύραυλοι. Η δυνατότητα να στοχεύσουν με ακρίβεια οι στρατιωτικές δυνάμεις ελαχιστοποιεί τις απώλειες πολιτών και βελτιώνει την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων.

Μέσω της ενσωμάτωσης της ταχέως εξελισσόμενης διαστημικής τεχνολογίας, τα δορυφορικά συστήματα προσφέρουν στις Ένοπλες Δυνάμεις ενός έθνους μοναδικές δυνατότητες που βελτιώνουν σημαντικά την ικανότητά τους να σχεδιάζουν και να εκτελούν επιχειρήσεις σε όλα τα επίπεδα. Στο σύγχρονο πολυκλαδικό θέατρο πολέμου, οι τηλεπικοινωνιακοί δορυφόροι διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην επιτυχία των επιχειρήσεων. Διευκολύνουν τη μεταφορά κρίσιμων πληροφοριών και εντολών διαχείρισης πεδίου μάχης στους κατάλληλους υπεύθυνους

λήψης αποφάσεων τη βέλτιστη στιγμή, επιδιώκοντας έτσι την κυριαρχία της πληροφορίας. Αυτό όχι μόνο ενισχύει το σύστημα C4I αλλά ενισχύει επίσης τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

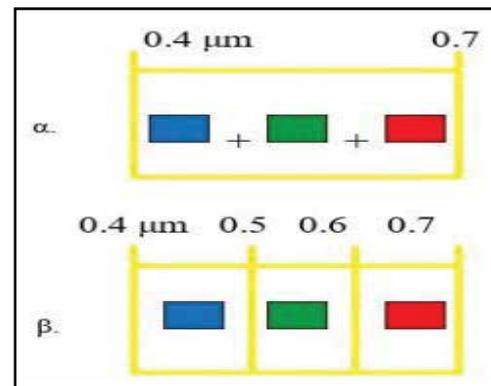
2.3 Πολιτικός Τομέας

Στον πολιτικό τομέα, τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης ενισχύουν τη δυνατότητα των κρατών να διαχειρίζονται κρίσιμα ζητήματα, όπως η εθνική ασφάλεια, η διαχείριση των συνόρων και η παρακολούθηση των φυσικών πόρων. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και των αυξανόμενων γεωπολιτικών εντάσεων, η χρήση δορυφορικών συστημάτων για την επιτήρηση των συνόρων είναι κρίσιμη. Με την παρακολούθηση των συνόρων μέσω δορυφόρων, τα κράτη μπορούν να εντοπίσουν και να αντιμετωπίσουν παράνομες δραστηριότητες, όπως η διακίνηση όπλων και ναρκωτικών, η παράνομη μετανάστευση, και οι παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες.

Ένας άλλος τομέας όπου τα δορυφορικά συστήματα προσφέρουν κρίσιμα δεδομένα είναι η παρακολούθηση των φυσικών πόρων και των περιβαλλοντικών συνθηκών. Δορυφορικά δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση της αποψίλωσης των δασών, της ρύπανσης των υδάτων και της ερημοποίησης. Οι δορυφόροι μπορούν να εντοπίσουν περιοχές που πλήττονται από ξηρασία ή πλημμύρες, προσφέροντας κρίσιμες πληροφορίες για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών και την προστασία των πολιτών. Σε συνδυασμό με δεδομένα κλιματικών αλλαγών, τα δορυφορικά συστήματα επιτρέπουν στους φορείς χάραξης πολιτικής να σχεδιάσουν στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.

2.4 Οικονομικός Τομέας

Τα δορυφορικά συστήματα παρακολούθησης έχουν επίσης σημαντική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη και την αποτελεσματικότητα. Ένας τομέας που έχει επωφεληθεί σημαντικά είναι η γεωργία. Τα συστήματα παρακολούθησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη γεωργία ακριβείας, βοηθώντας τους αγρότες να βελτιώσουν την αποδοτικότητα των καλλιεργει-

Πανχρωματική απεικόνιση, β. Πολυφασματική

ών και να διαχειριστούν καλύτερα τους πόρους τους. Οι δορυφόροι παρέχουν δεδομένα σχετικά με την υγρασία του εδάφους, την υγεία των φυτών, και τις καιρικές συνθήκες, επιτρέποντας στους γεωργούς να προσαρμόσουν τις μεθόδους τους με βάση τα πραγματικά δεδομένα.

Οι δορυφόροι παίζουν επίσης κρίσιμο ρόλο στην παρακολούθηση των θαλάσσιων μεταφορών και της ναυτιλίας, που είναι ζωτικής σημασίας για την παγκόσμια οικονομία. Η δυνατότητα εντοπισμού πλοίων σε πραγματικό χρόνο επιτρέπει στις εταιρείες να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις εμπορευματικές ροές, ενώ παράλληλα βοηθά τις κυβερνήσεις να παρακολουθούν παράνομες δραστηριότητες, όπως η πειρατεία και η λαθρεμπορία.

Τέλος, η παρακολούθηση των ενεργειακών πόρων, όπως οι πετρελαιοπηγές και τα υδροηλεκτρικά φράγματα, μέσω δορυφόρων είναι κρίσιμη για την ενεργειακή ασφάλεια και τη βελτιστοποίηση της παραγωγής ενέργειας. Οι κυβερνήσεις και οι εταιρείες μπορούν να παρακολουθούν τις γεωτρήσεις, τις δεξαμενές και τα δίκτυα διανομής ενέργειας με μεγαλύτερη ακρίβεια, μειώνοντας έτσι τα κόστη και βελτιώνοντας την ασφάλεια των υποδομών.

2.5 Τεχνολογικές Καινοτομίες και Προκλήσεις

Παρά την πρόοδο των δορυφορικών συστημάτων, η συνεχής εξέλιξη της τεχνολογίας δημιουργεί νέες προκλήσεις και ευκαιρίες. Οι δορυφόροι γίνονται όλο και πιο μικροί, φθηνότεροι και πιο αποτελεσματικοί, κάτι που επιτρέπει την

εκτόξευση μεγαλύτερου αριθμού δορυφόρων σε τροχιά. Αυτή η εξέλιξη οδήγησε στην ανάπτυξη των δορυφορικών αστερισμών, όπως το Starlink της SpaceX, οι οποίοι παρέχουν διαρκή κάλυψη σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Ωστόσο, υπάρχουν και σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ένα βασικό πρόβλημα είναι η διαχείριση των δεδομένων. Οι δορυφόροι συλλέγουν τεράστιες ποσότητες δεδομένων, και η επεξεργασία αυτών των πληροφοριών απαιτεί εξελιγμένα συστήματα ανάλυσης και αποθήκευσης. Επίσης, η ασφάλεια των δεδομένων αποτελεί μείζον ζήτημα, καθώς η παραβίαση ή η χειραγώγηση των δεδομένων μπορεί να οδηγήσει σε καταστροφικές συνέπειες.

Επιπλέον, η διαστημική ρύπανση είναι ένας αυξανόμενος κίνδυνος. Με την αύξηση του αριθμού των δορυφόρων σε τροχιά, υπάρχει ο κίνδυνος σύγκρουσης και καταστροφής αυτών των δορυφόρων, γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει τις παγκόσμιες επικοινωνίες και τη δυνατότητα παρακολούθησης.

Κεφάλαιο 3ο: Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ

3.1 Δορυφορική Τηλεπισκόπηση

Η τηλεπισκόπηση (remote sensing) ορίζεται ως μια τεχνική λήψης πληροφοριών σχετικά με αντικείμενα που βρίσκονται στην επιφάνεια της Γης με την ανάλυση δεδομένων που συλλέγονται από ειδικά όργανα που δεν έχουν φυσική επαφή με αυτά τα αντικείμενα. Έτσι, η τηλεπισκόπηση μπορεί επίσης να αποδοθεί ως αναγνώριση ενός αντικειμένου από μεγάλη απόσταση. Τα βασικά στάδια του συστήματος της τηλεπισκόπησης περιλαμβάνουν:

1. Εκπομπή ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας (πηγή ο ήλιος ή αυτοεκπομπή).
2. Μετάδοση ενέργειας από την πηγή προς την επιφάνεια της Γης, καθώς και απορρόφηση και σκέδαση από την ανώτερη ατμόσφαιρα.
3. Αλληλεπίδραση της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας με την επιφάνεια της Γης (αντανάκλαση και εκπομπή).

'We will go to Moon in 2023': Turkish President Erdogan

Introductory meeting of Turkey's national space program was held at Bestepe National Congress and Culture Center in the capital Ankara with the attendance of President Recep Tayyip Erdogan

Turkish President
RECEP TAYYIP ERDOGAN

TUA
Turkey Space Agency

10 TARGETS OF TURKEY'S NATIONAL SPACE PROGRAM FOR NEXT 10 YEARS

TARGET 1

Making the first contact with the Moon in Republic of Turkey's centennial year

TARGET 2

Creation of a trademark on new-generation satellite development capable of competing with the world

TARGET 3

Developing a regional positioning and timing system

TARGET 4

Accessing to space and establishment of a space port

TARGET 5

Increasing competitiveness in space by investing in space weather, meteorology

TARGET 6

Carrying Turkey a step forward in astronomical observations and follow-up of space objects from the Earth

TARGET 7

Further development of space industry economy system

TARGET 8

Forming a Space Technology Development

TARGET 9

Improving effective and competent human resources in the field of space

TARGET 10

Sending a Turkish citizen to space with a scientific mission

4. Μετάδοση της ακτινοβολίας από την επιφάνεια προς τον απομακρυσμένο αισθητήρα.

5. Δεδομένα εξόδου αισθητήρα.

6. Μετάδοση δεδομένων, επεξεργασία και ανάλυση.

Η τηλεπισκόπηση είναι μια σύγχρονη τεχνολογία που χρησιμοποιείται για τη λήψη πληροφοριών σχετικά με έναν στόχο μέσω της ανάλυσης δεδομένων που λαμβάνονται σε σχέση με τον στόχο, από μεγάλη απόσταση. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, που είναι:

1. Οι στόχοι-αντικείμενα ή φαινόμενα σε μια περιοχή.

2. Η απόκτηση δεδομένων μέσω ορισμένων μέσων.

3. Η ανάλυση των δεδομένων με τη χρήση εξειδικευμένων λογισμικών και υπολογιστών με υψηλές προδιαγραφές⁸.

Η δορυφορική τηλεπισκόπηση αποτελεί βασικό συστατικό της γεωπληροφορικής και συμβάλλει στη μέτρηση και χαρτογράφηση της επιφάνειας της γης. Παρέχει ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες και γνώσεις για αντικείμενα, την κατανομή τους στο χώρο και το χρόνο και τη χωροχρονική τους σχέση. Η συλλογή δεδομένων μπορεί να γίνει από αεροσκάφη, δορυφόρους, στρατοσφαιρικά μπαλόνια, πυραύλους, διαστημικά λεωφορεία κ.λπ. μέσω χρήσης ειδικών αισθητήρων. Οι αισθητήρες περιλαμβάνουν εναέριες και μη κάμερες, ραδιόμετρα, φωτοηλεκτρικούς σαρωτές, συστήματα ραντάρ κ.α.

Η δορυφορική τηλεπισκόπηση βασίζεται στις ιδιότητες διάδοσης των ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων. Οι ιδιότητες αυτές περιλαμβάνουν την: ανάκλαση, απορρόφηση, πόλωση και ανακλαστικότητα. Η ιδιότητα της ανακλαστικότητας ή αλλιώς λευκαύγεια (albedo), είναι το φαινόμενο στο οποίο βασίζονται το σύνολο των αισθητήρων παρατήρησης της Γης. Ο λόγος της προσπίπτουσας προς την ανακλώμενη ακτινοβολία παράγει την τιμή της λευκαύγειας, η οποία είναι μοναδική για κάθε αντικείμενο. Οι δορυφορικοί αισθητήρες, εκμεταλλευόμενοι το φαινόμενο αυτό, δύνανται να καταγράψουν με μεγάλη ακρίβεια το σύνολο της επιφάνειας της Γης.

3.2 Όργανα Καταγραφής

Δύο είναι τα βασικά δορυφορικά συστήματα παρακολούθησης και απεικόνισης της Γης:

1. **Παθητικά.** Τα συστήματα τηλεπισκόπησης τα οποία καταγράφουν τη «φυσική» ακτινοβολία του Ήλιου. Στην περίπτωση της ανακλώμενης ενέργειας, αυτό συμβαίνει μόνο κατά τη διάρκεια της ημέρας όπου ο ήλιος φωτίζει τη Γη (τη νύχτα δεν υπάρχει ανακλώμενη ακτινοβολία). Η φυσικά εκπεμπόμενη ενέργεια (θερμικό υπέρυθρο) μπορεί να καταγραφεί μέρα και νύχτα, με την προϋπόθεση ότι η ποσότητα ενέργειας επιτρέπει την εγγραφή. Τα παθητικά συστήματα χρησιμοποιούν μέρος του φάσματος από πολύ μικρά μήκη κύματος (κάτω από 0,4 μm) έως τη περιοχή του μήκους κύματος των 1000 μm.

2. **Ενεργητικά.** Τα ενεργητικά συστήματα είναι εκείνα που καταγράφουν ηλεκτρομαγνητικά κύματα που εκπέμπονται από έτερη εξωτερική πηγή ή από τεχνητό όργανο. Συνήθως το σύστημα καταγραφής είναι αυτό που εκπέμπει και την ενέργεια προς την επιφάνεια η οποία και στη συνέχεια ανακλάται, επιστρέφει και καταγράφεται από το ίδιο το σύστημα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου τύπου οργάνου είναι τα συστήματα Radar που εκπέμπουν στην περιοχή των μικροκυμάτων. Λόγω του ότι η παραγόμενη ακτινοβολία απαιτεί ιδιαίτερα αυξημένα επίπεδα ενέργειας, η λειτουργία τους δεν είναι συνεχής⁹.

Επιπλέον, τα συστήματα απεικόνισης – καταγραφής ταξινομούνται σε:

1. **Οπτικούς ή παθητικούς (Optical).** Οι οπτικοί απεικονιστές λειτουργούν στην υπεριώδη, ορατή και υπέρυθη περιοχή του φάσματος και όλοι χρησιμοποιούν για απεικόνιση στοιχεία ανάκλασης και επανεκπομπής. Οι κάμερες και οι σαρωτές αποτελούν οπτικά συστήματα και είναι παθητικοί αισθητήρες, δηλαδή καταγράφουν την ανακλώμενη ή εκπεμπόμενη «φυσική» ακτινοβολία (με πηγή ακτινοβολίας τον ήλιο)¹⁰

⁹ Ισαάκ Παρχαρίδης «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα 2015, Σελ. 41

¹⁰ Όργανα καταγραφής και δορυφόροι παρατήρησης της Γης, <https://docplayer.gr/30319058-4-organa-katagrafis-kai->

Τουρκικό Διαστημικό Πρόγραμμα (<https://www.capital.gr/diethni/3524646/tourkia-diastimiko-programma-me-proto-stoxo-to-feggari-anakinose-o-entogan/>)

2. **Μικροκυματικοί ή Ενεργητικοί (Synthetic Aperture Radar – SAR).** Οι μικροκυματικοί απεικονιστές λειτουργούν σε φασματική περιοχή με μήκος κύματος ίσο ή μεγαλύτερο του χιλιοστού και χρησιμοποιούν την ακτινοβολία που οι ίδιοι εκπέμπουν, διαθέτουν δηλαδή και πομπή και δέκτη. Τα SAR αποτελούν ενεργητικούς αισθητήρες, δηλαδή στέλνουν και δέχονται πίσω τα μικροκυματικά σήματα (με πηγή και δέκτη της ακτινοβολίας τον ίδιο τον αισθητήρα).

3.3 Χαρακτηριστικά Οργάνων Καταγραφής

Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της τηλεπισκόπησης στη χρήση εικόνων, όπου χρησιμοποιούνται φασματικά κανάλια στο ορατό, υπέρυθρο και μικροκυματικό τμήμα του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος, περιγράφονται με τη χωρική (spatial), φασματική (spectral) και ραδιομετρική (radiometric) και χρονική (temporal) διακριτική ικανότητα ή ανάλυση¹¹.

Για ορισμένα όργανα καταγραφής η απόσταση μεταξύ της γήινης επιφάνειας και του οργάνου αποτελεί καθοριστικό ρόλο στη λεπτομέρεια της πληροφορίας που καταγράφεται. Η ευδιάκριτη λεπτομέρεια σε μια εικόνα εξαρτάται από τη **χωρική διακριτική ικανότητα** του οργάνου καταγραφής και αναφέρεται στο μέγεθος του μικρότερου χαρακτηριστικού που μπορεί να ανιχνευθεί. Συνήθως σε δορυφόρους που βρίσκονται σε πολύ υψηλή τροχιά παρόλο που καταγράφουν μεγάλες περιοχές, η διακριτική ικανότητα περιορίζεται. Ανεξάρτητα από τη διακριτική ικανότητα ενός συστήματος, μικρά χαρακτηριστικά μπορούν να αναγνωριστούν εάν η φασματική τους απόκριση διαφέρει σημαντικά από τον περιβάλλοντα χώρο (π.χ. δρόμοι). Εάν ένα σύστημα καταγραφής έχει χωρική διακριτική ικανότητα 20 m, τότε στην αντίστοιχη εικόνα κάθε εικονοστοιχείο (pixel) αντιπροσωπεύει μία περιοχή της επιφάνειας ίση με 20 X 20 m. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος μέτρησης της χωρικής διακριτικής ικανότητας που βασίζεται στις γεωμετρικές ιδιότητες του συστήματος, είναι το Στιγμαίο Πεδίο Λήψεως ή Instantaneous Field

of View (IFOV) του αισθητήρα. Το IFOV ορίζεται ως η περιοχή στη γήινη επιφάνεια που ανιχνεύεται από το ανάλογο όργανο, για ένα συγκεκριμένο ύψος λήψης, σε μία δεδομένη στιγμή και εξαρτάται από την ταχύτητα της κίνησης σάρωσης και την κίνηση του μέσου μεταφοράς του συστήματος. Ένας πρακτικός τρόπος προσδιορισμού της διακριτικής ικανότητας ενός συστήματος είναι η αναφορά σε μέτρα/pixel. Για παράδειγμα, το όργανο καταγραφής θεματικός χαρτογράφος του δορυφορικού συστήματος Landsat έχει χωρική ανάλυση 30 μέτρα/pixel που σημαίνει ότι εάν προβάλλουμε το εικονοστοιχείο του στην επιφάνεια της Γης, αυτό θα αντιστοιχεί σε ένα εμβαδόν επιφανείας 900 τετραγωνικά μέτρα¹². Χαρακτηριστικό παράδειγμα απεικονίζεται στην Εικόνα 1 στο Παράρτημα «Α».

Τα ραδιομετρικά χαρακτηριστικά περιγράφουν την πραγματική πληροφορία που περιέχεται σε μία εικόνα. Κατά την αποτύπωση μίας εικόνας, η ευαισθησία της στην ένταση της ανακλώμενης ενέργειας καθορίζει τη **ραδιομετρική ικανότητα**. Ουσιαστικά η ραδιομετρική ικανότητα περιγράφει την ικανότητα ενός συστήματος να καταγράφει διαφορές στην ισχύ του σήματος. Τα δεδομένα μιας εικόνας αντιπροσωπεύονται από ψηφιακές τιμές που μεταβάλλονται από 0 έως μία τιμή X παράγωγη στη δύναμη του 2 (X^2). Η αύξηση της ραδιομετρικής ικανότητας προκαλεί ανάλογη αύξηση των διαβαθμίσεων του γκρι στην εικόνα και επομένως έχουμε μεγαλύτερη διακριτική ικανότητα των στόχων¹³. Χαρακτηριστικό παράδειγμα απεικονίζεται στην Εικόνα 2 στο Παράρτημα «Α».

Μία επίσης σημαντική ιδιότητα ενός οπτικού συστήματος εικόνας είναι η **φασματική διακριτική ικανότητα**. Η φασματική διακριτική ικανότητα σχετίζεται με τον αριθμό των φασματικών καναλιών που χρησιμοποιεί ο κάθε δορυφόρος και είναι πολύ σημαντική ιδιότητα αφού στις πολυφασματικές εικόνες:

1. Η θέση στο ηλεκτρομαγνητικό φάσμα, το εύρος και ο αριθμός των φασματικών καναλιών

12 Ισαάκ Παρχαρίδης «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα 2015, Σελ. 43

13 Ισαάκ Παρχαρίδης «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα 2015, Σελ. 44

Δορυφορική Εικόνα Helios II

Δορυφορική Εικόνα Helios II

μπορούν να καθορίζουν τον βαθμό και το είδος των διαφόρων στόχων (Βλέπε εικόνα 3 Παράρτηματος «Α»).

2. Η χρήση τους μπορεί να επιφέρει πολύ καλά αποτελέσματα διακριτικής ικανότητας σε σχέση με οποιοδήποτε μεμονωμένο φασματικό κανάλι. Πολυφασματικά ονομάζονται τα συστήματα που καταγράφουν σε πάνω από δύο φασματικές ζώνες και υπερφασματικά με δεκάδες φασματικές ζώνες και πολύ μικρό εύρος των ζωνών¹⁴.

Η **χρονική διακριτική ικανότητα** ενός συστήματος σχετίζεται με τη συχνότητα λήψης εικόνων για την ίδια περιοχή. Η περίοδος επαναληψιμότητας για ένα δορυφορικό σύστημα συνήθως είναι της τάξης κάποιων ημερών ή ωρών όταν πρόκειται για αστερισμό δορυφορικού συστήματος, για να μπορέσει να αποτυπώσει την ίδια γεωγραφική περιοχή με την ίδια γωνία παρατήρησης (απόλυτη χρονική διακριτική ικανότητα). Στα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να ικανοποιούνται από τη διαχρονική ανάλυση έτσι ώστε τα αποτελέσματα να είναι όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα είναι τα ακόλουθα:

1. Οι διαχρονικές εικόνες πρέπει να λαμβάνονται από τα συστήματα καταγραφής την ίδια περίπου ώρα της ημέρας, ώστε να εξαλείφονται οι ημερήσιες διαφορές της γωνίας πρόσπτωσης της ηλιακής ακτινοβολίας, διότι προκαλούν ανώμαλες διαφοροποιήσεις των ιδιοτήτων ανάκλασης των αντικειμένων.

14 Ισαάκ Παρχαρίδης «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα 2015, Σελ. 45

2. Θα πρέπει να λαμβάνονται την ίδια περίοδο του έτους, ώστε να μειώνονται στο ελάχιστο οι φαινολογικές διαφοροποιήσεις διαφόρων επιφανειακών χαρακτηριστικών.

Ορισμένα δορυφορικά συστήματα έχουν τη δυνατότητα να στοχεύουν την ίδια περιοχή ενώ βρίσκονται στην επόμενη ή τη μεθεπόμενη τροχιά, λόγω της ικανότητας στρέψης του σαρωτή υπό γωνία, ενώ κάποια άλλα συστήματα μεταξύ δύο συνεχόμενων τροχιών παρέχουν επικάλυψη που κυμαίνεται από 10% έως 30%. Επομένως, η πραγματική χρονική διακριτική ικανότητα εξαρτάται από τις δυνατότητες του συστήματος, την επικάλυψη και το γεωγραφικό μήκος της περιοχής¹⁵.

3.4 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Οργάνων Καταγραφής

3.4.1 Οπτικά συστήματα

Σε αυτά περιλαμβάνονται οι κάμερες και οι σαρωτές.

Κάμερες: Πρόκειται για φωτογραφικές μηχανές που χρησιμοποιούν φιλμ, καλύπτουν το ορατό φάσμα και το κοντινό υπέρυθρο. Ο συνδυασμός φακών-φίλτρων-φιλμ και το ύψος λήψης διαμορφώνει το τελικό αποτέλεσμα, που είναι η εικόνα, ασπρόμαυρη ή έγχρωμη, αποτυπωμένη σε χαρτί ή σε φιλμ (θετικό ή αρνητικό).

15 Ισαάκ Παρχαρίδης «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα 2015, Σελ. 46

doryforoi-paratitisis-tis-gis.html, Ανακτήθηκε την 28/9/2024
11 Ισαάκ Παρχαρίδης «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα 2015, Σελ. 42

Πλεονεκτήματα:

1. Δεν απαιτούν πολύπλοκα λογισμικά επεξεργασίας.
2. Απαιτούν απλές γεωμετρικές διορθώσεις.
3. Χαρακτηρίζονται από δυνατότητα μεγάλης χωρικής διακριτικής ικανότητας.
4. Έχουν ευρύτατο σιγμιαίο πεδίο λήψης.

Μειονεκτήματα:

1. Εξαρτώνται από τις καιρικές συνθήκες και την ηλιακή φωτεινότητα.
2. Εμφανίζουν περιορισμό φασματικής ανάλυσης που καθορίζεται από τα φίλμ.
3. Έχουν περιορισμένη λήψη εικόνας.
4. Επιτρέπουν πολύ μικρή δυνατότητα βελτίωσης της εικόνας.
5. Έχουν μεγάλη απώλεια πληροφόρησης κατά τη μετατροπή τους σε ψηφιακή μορφή μετά τη σάρωση¹⁶.

Σαρωτές (scanners): Πρόκειται για όργανα που παράγουν εικόνες σε διαφορετικά φασματικά κανάλια ταυτόχρονα, σαρώνοντας την επιφάνεια της Γης. Καλύπτουν το ορατό φάσμα και το υπέρυθρο.

Πλεονεκτήματα:

1. Έχουν απεριόριστη λήψη δεδομένων.
2. Παρουσιάζουν μεγάλη φασματική ανάλυση.
3. Εμφανίζουν μεγάλη διακριτική ικανότητα.

Μειονεκτήματα:

1. Παρουσιάζουν γεωμετρική παραμόρφωση που οφείλεται στη χρήση μηχανικών σαρωτών η οποία, αν και μικρή, δεν μπορεί να θεωρηθεί αμελητέα.
2. Εμφανίζουν προβλήματα σχετικά με τη ραδιομετρική διαβάθμιση. Έχουν εξάρτηση από τις καιρικές συνθήκες και την ηλιακή φωτεινότητα¹⁷.

3.4.2 Ραντάρ Συνθετικού Ανοίγματος (SAR)

Ο όρος SAR είναι η συντομογραφία για το Synthetic Aperture Radar ή ραντάρ συνθετικού

ανοίγματος. Πρόκειται για μια ειδική τεχνική ραντάρ που επιτρέπει στους χρήστες να λαμβάνουν υψηλής ανάλυσης εικόνες ραντάρ από μεγάλες αποστάσεις, π.χ. από το διάστημα. Η τεχνική ραντάρ χρησιμοποιεί μικροκύματα για τη μέτρηση αποστάσεων (περιοχών)¹⁸.

Πλεονεκτήματα:

1. Δεν εξαρτώνται από τις καιρικές συνθήκες και την ηλιακή φωτεινότητα του γήινου περιβάλλοντος (λειτουργούν ημέρα και νύχτα με μερική ή ολική νεφοκάλυψη).
2. Μπορούν να χρησιμοποιούν διάφορες φασματικές ζώνες αν και τα πιο πολλά συστήματα περιορίζονται σε μία ζώνη.

Μειονεκτήματα:

1. Χρειάζονται αρκετό χρόνο και πολύπλοκα λογισμικά για την επεξεργασία των δεδομένων.
2. Απαιτούν σημαντικές γεωμετρικές διορθώσεις στις οποίες κρίνεται αναγκαία η χρήση Digital Terrain Models¹⁹ (DEM).
3. Έχουν μειωμένη λήψη δεδομένων.
4. Δεν παρέχουν πολυφασματικά δεδομένα (με εξαίρεση πειραματικές πτήσεις και διαστημικά λεωφορεία)²⁰.

Κεφάλαιο 4ο: ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ

4.1 Τουρκία

4.1.1 Ιστορική Αναδρομή

Το Διαστημικό Πρόγραμμα της Τουρκίας (Türkiye Uzay Programı), όπως απεικονίζεται στην Εικόνα 4 Παραρτήματος «Α», είναι ένα φιλόδοξο

18 ESA - Eduspace GR - Παγκόσμια αλλαγή - Ραντάρ συνθετικού ανοίγματος, https://www.esa.int/SPECIALS/Eduspace_Global_GR/SEM521D6UQH_1.html, Ανακτήθηκε την 28/9/2024

19 Τα Ψηφιακά Μοντέλα Ανάγλυφου (Digital Terrain Models - DTM), απεικονίζουν τα φυσικά υψομετρικά περιγράμματα- για αυτό το μοντέλο "γυμνής γης", η βλάστηση και τα κτίρια αφαιρούνται ψηφιακά. Η παραγωγή του αποτελεί μια διαδικασία που είναι συχνά υπολογιστικά βαριά και μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, ιδίως σε μεγάλες και πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές.

20 Ισαάκ Παρχαρίδης «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα 2015, Σελ. 47

εγχείρημα που ξεκίνησε επίσημα το 2018 με τη δημιουργία της Τουρκικής Διαστημικής Υπηρεσίας (TUA - Türkiye Uzay Ajansı). Το πρόγραμμα αντανακλά την επιθυμία της Τουρκίας να γίνει σημαντικός παίκτης στην εξερεύνηση του διαστήματος και την ανάπτυξη διαστημικών τεχνολογιών. Ορισμένοι από τους βασικούς στόχους του περιλαμβάνουν την κατασκευή και εκτόξευση δορυφόρων, την ανάπτυξη τουρκικών πυραυλικών συστημάτων, και, πιο πρόσφατα, την αποστολή Τούρκου αστροναύτη στο διάστημα²¹.

Η απόφαση της Τουρκίας να δραστηριοποιηθεί στη διαστημική βιομηχανία έχει τις ρίζες της στο 1993 όταν το Συμβούλιο Επιστημονικής και Τεχνολογικής Έρευνας της Τουρκίας την προσδιόρισε ως βασικό τομέα ανάπτυξης. Ωστόσο μόλις το 2018 ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ίδρυσε την Τουρκική Διαστημική Υπηρεσία για να επιβλέπει και να επεκτείνει το διαστημικό πρόγραμμα της χώρας.

Σε αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα η Τουρκία έχει καταφέρει να κάνει επιτυχείς εκτοξεύσεις αρκετών δορυφόρων όπως οι δορυφόροι παρατήρησης RASAT και Göktürk Earth. Ίσως το μεγαλύτερο επίτευγμά του μέχρι στιγμής ήταν να στείλει τον πρώτο της αστροναύτη, τον Αλπέρ Γκεζεράβτσι, σε μια αποστολή στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό μόλις πέρυσι²².

4.1.2 Κύριοι στόχοι και στρατηγική του Διαστημικού Προγράμματος

1. Κατασκευή και εκτόξευση δορυφόρων: Η Τουρκία έχει ήδη επιτυχώς κατασκευάσει και εκτοξεύσει δορυφόρους, όπως ο Göktürk-1 και ο Göktürk-2, που χρησιμοποιούνται για στρατιωτική αναγνώριση και πολιτικές εφαρμογές παρακολούθησης. Ο στόχος είναι η δημιουργία ενός ισχυρού δικτύου δορυφόρων για παρατήρηση της Γης και τηλεπικοινωνίες, με στόχο την ενίσχυση της στρατιωτικής ισχύος και των εμπορικών δυνατοτήτων της χώρας.

21 Τουρκία: Διαστημικό πρόγραμμα με πρώτο στόχο το φεγγάρι ανακοίνωσε ο Ερντογάν, <https://www.capital.gr/diethni/3524646/tourkia-diastimiko-programma-me-proto-stoxo-to-feggari-anakoinese-o-erntogan/>, Ανακτήθηκε την 23/9/2024

22 Επανδρωμένη αποστολή στη Σελήνη σχεδιάζει η Τουρκία, <https://tinyurl.com/bdhhun3>, Ανακτήθηκε την 18/9/2024

2. Ανάπτυξη εγχώριων πυραυλικών συστημάτων εκτόξευσης: Ένας βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ανάπτυξη εγχώριων τεχνολογιών εκτόξευσης δορυφόρων. Η Τουρκία στοχεύει να δημιουργήσει έναν δικό της πύραυλο εκτόξευσης, επιτρέποντας στη χώρα να στείλει δορυφόρους σε τροχιά χωρίς εξάρτηση από άλλες χώρες.

3. Σεληνιακή αποστολή: Ένας από τους πιο φιλόδοξους στόχους του προγράμματος είναι η εκτέλεση μιας ανθρωπότητας αποστολής στη Σελήνη. Η Τουρκία έχει ανακοινώσει ότι σχεδιάζει να πραγματοποιήσει μια προσεληνώση μέχρι το 2028. Ο πρώτος στόχος είναι να στείλει μια μη επανδρωμένη αποστολή, χρησιμοποιώντας έναν εγχώριο αναπτυγμένο πύραυλο.

4. Εκπαίδευση Τούρκου αστροναύτη: Στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας, η Τουρκία σχεδιάζει να στείλει τον πρώτο της αστροναύτη στο διάστημα μέχρι το 2024, με την υποστήριξη διεθνών διαστημικών οργανισμών. Αυτός ο στόχος ανακοινώθηκε επίσημα το 2021, με τον πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν να παρουσιάζει το πρόγραμμα.

5. Διεθνής συνεργασία: Το διαστημικό πρόγραμμα της Τουρκίας βασίζεται και σε συνεργασίες με άλλες χώρες και οργανισμούς, όπως η NASA, η Roscosmos και η ESA (Ευρωπαϊκή Διαστημική Υπηρεσία). Αυτές οι συνεργασίες είναι κρίσιμες για την ανάπτυξη της τουρκικής τεχνολογίας και την εκπαίδευση επιστημόνων και μηχανικών.

6. Δημιουργία διαστημικού λιμανιού: Ένας ακόμα μακροπρόθεσμος στόχος είναι η κατασκευή ενός διαστημικού λιμανιού (Spaceport), το οποίο θα επιτρέψει την εκτόξευση πυραύλων από το έδαφος της Τουρκίας²³.

4.1.3 Τρέχοντα και μελλοντικά έργα

1. Δορυφόροι Türksat: Η σειρά δορυφόρων Türksat παρέχει δορυφορικές τηλεπικοινωνίες για εμπορικές και στρατιωτικές εφαρμογές. Το

23 Τουρκία: Διαστημικό πρόγραμμα με πρώτο στόχο το φεγγάρι ανακοίνωσε ο Ερντογάν, <https://www.capital.gr/diethni/3524646/tourkia-diastimiko-programma-me-proto-stoxo-to-feggari-anakoinese-o-erntogan/>, Ανακτήθηκε την 23/9/2024

2021 εκτοξεύθηκε ο δορυφόρος Türksat 5A, το 2022 εκτοξεύθηκε ο Türksat 5B, προσφέροντας υψηλότερη κάλυψη και δυνατότητες ενώ τον Ιούλιο του 2024 εκτόξευσε με επιτυχία τον πιο πρόσφατο δορυφόρο Türksat 6A ο οποίος σύμφωνα με Τούρκους αξιωματούχους, κατασκευάστηκε εξολοκλήρου στη Τουρκία.

2. Δορυφόροι Göktürk: Οι δορυφόροι Göktürk 1 & 2 απαρτίζουν το βασικό κορμό του τουρκικού διαστημικού προγράμματος δορυφορικής παρατήρησης (που βασίστηκε στους μικροδορυφόρους BILSAT και RASAT που προηγήθηκαν). Το συμβόλαιο που υπεγράφη το 2009 με την ιταλική Telespazio και περιλαμβάνει την ανάπτυξη της ικανότητας κατασκευής δορυφόρων στην Τουρκία καθώς και τη συμβολή στη κατασκευή κέντρου συναρμολόγησης, ολοκλήρωσης και δοκιμής διαστημικών συστημάτων (USET), κόστους 110 εκατ. δολαρίων, που αποτελεί κλασική υποδομή ζωτικής σημασίας. Για το 2025 προγραμματίζεται να τεθεί σε λειτουργία ο αμιγώς στρατιωτικός πλέον Göktürk-3 που θα φέρει SAR (Synthetic Aperture RADAR ή RADAR Συνθετικού Ανοίγματος), που δίδει δυνατότητες λήψης εικόνων παντός καιρού και φωτός. Σύμφωνα με τη σχεδίαση αναμένεται να υλοποιηθεί γηγενώς από τους φορείς Turkish Aerospace Industries, TÜBITAK Space Research Institute και ASELSAN²⁴.

Οι δορυφόροι της οικογένειας Göktürk περνούν καθημερινά πάνω από την Ελλάδα 4 φορές την ημέρα καθώς ολοκληρώνουν την τροχιά τους σχεδόν κάθε 6 ώρες. Οι συγκεκριμένοι δορυφόροι μπορούν να φωτογραφίσουν ένα αντικείμενο μεγέθους 2.5 μέτρων καθώς φέρουν την τουρκικής κατασκευής θερμική ψυχόμενη κάμερα KUZGUN τεχνολογίας SWIR²⁵

24 Αλέξανδρος Κολοβάς, «Τι σημαίνει η εκτόξευση του τουρκικού δορυφόρου Göktürk-1 για την Ελλάδα», ELIAMEP Briefing Notes, Δεκέμβριος 2016

25 Η ζώνη μήκους κύματος υπερύθρων βραχέων κυμάτων (SWIR) προσφέρει μοναδικά πλεονεκτήματα απεικόνισης σε σχέση με τις ορατές και άλλες θερμικές ζώνες. Κερδίζει αθόρυβα μια αυξανόμενη θέση στη βιομηχανική μηχανική όραση για επιθεώρηση ηλεκτρονικής πλακέτας, ταξινόμηση υλικών/τροφίμων, επιθεώρηση πλιακών κυττάρων, επιθεώρηση ποιότητας και εφαρμογές ασφάλειας. Οι φακοί SWIR χρησιμοποιούνται όπου άλλοι ανιχνευτές ή κάμερες δεν είναι αρκετά ευαίσθητοι για την αναγνώριση πεπερασμένων λεπτομερειών.

και τον επεξεργαστή εικόνας GEZGIN-2A διαθέτει διακριτική ικανότητα 2,5 μέτρα²⁶ (βλέπε εικόνες 6 και 8 Παραρτήματος «Α»).

Συμπερασματικά, είναι πασιφανές ότι οι βλέψεις της Τουρκίας για ανάπτυξη στον διαστημικό τομέα κάθε άλλο παρά προπέτασμα καπνού είναι. Από την αρχή της δραστηριοποίησης στον τομέα της δορυφορικής παρακολούθησης, η Τουρκία θέτει ως απαραίτητο όρο σε κάθε συνδιαλλαγή, την μεταφορά και της τεχνολογίας. Κατά τη τελευταία δεκαετία, η Τουρκία έχει καταφέρει να θέσει σε λειτουργία δύο προηγμένες τεχνολογίας δορυφόρους παρατήρησης, να ετοιμάζει τον τρίτο ο οποίος θα εμπεριέχει και τεχνολογία SAR, να έχει αναπτύξει πλήρως τον τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών χρησιμοποιώντας οικονομικές λύσεις (SpaceX) εκτόξευσης και τέλος να έχει στείλει σε αποστολή τον πρώτο Τούρκο αστροναύτη στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό.

4.2 Ελλάδα

4.2.1 Ιστορική Αναδρομή

Το Διαστημικό Πρόγραμμα της Ελλάδας έχει αναπτυχθεί με τη συμμετοχή της χώρας σε διεθνείς διαστημικές πρωτοβουλίες και οργανισμούς, αλλά και μέσω της ανάπτυξης εγχώριων τεχνολογιών και υποδομών για διαστημικές εφαρμογές. Αν και η Ελλάδα δεν διαθέτει έναν ανεξάρτητο οργανισμό όπως η NASA ή η ESA, η χώρα έχει αξιοποιήσει τις διεθνείς συνεργασίες για την προώθηση της τεχνολογίας και της επιστήμης του διαστήματος. Το 2018, η Ελλάδα ίδρυσε τον Ελληνικό Διαστημικό Οργανισμό (ΕΛΔΟ), που αργότερα αντικαταστάθηκε από το Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος (ΕΛΚΕΔ). Στόχος είναι η χάραξη στρατηγικής για τη διαστημική πολιτική της χώρας, η διαχείριση των διεθνών συνεργασιών και η προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης διαστημικών τεχνολογιών στην Ελλάδα. Ο ΕΛΔΟ, και αργότερα το ΕΛΚΕ-Δ, συμμετέχουν ενεργά σε διάφορα προγράμματα της ESA και σε ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, προωθώντας ελληνικές διαστημικές τεχνολογίες.

26 Ο δορυφόρος Gokturk II καταγράφει τις χώρες που είναι «απειλή» για την Τουρκία, <https://tinyurl.com/5bk5efpp>, Ανακτήθηκε την 19/9/2024

Δορυφορική Εικόνα Gokturk 2

4.2.2 Κύριοι στόχοι και στρατηγική του Διαστημικού Προγράμματος

1. Ενίσχυση της τεχνολογίας: Η Ελλάδα επιδιώκει να αυξήσει την τεχνολογία της στους τομείς της δορυφορικής τεχνολογίας, των τηλεπικοινωνιών και της γεωσκόπησης, προκειμένου να ενισχύσει την ανεξαρτησία της στις διαστημικές εφαρμογές.

2. Διεθνείς συνεργασίες: Η στρατηγική της χώρας βασίζεται στη συμμετοχή σε διεθνείς συνεργασίες, κυρίως μέσω της ESA και ευρωπαϊκών προγραμμάτων, όπως το Galileo και το Copernicus.

3. Προώθηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας: Το ελληνικό διαστημικό πρόγραμμα προσπαθεί να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ του δημόσιου τομέα και των ιδιωτικών εταιρειών στον τομέα της ανάπτυξης δορυφορικών εφαρμογών, τηλεπικοινωνιών και τεχνολογιών διαστήματος.

4. Συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Διαστημική Υπηρεσία (ESA): Η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Διαστημικής Υπηρεσίας (ESA) από το 2005. Η συμμετοχή στην ESA δίνει στην Ελλάδα πρόσβαση σε προγράμματα ανάπτυξης διαστημικών τεχνολογιών, εκπαίδευσης επιστημόνων, και συμμετοχής σε αποστολές παρατήρησης της Γης και εξερεύνησης του διαστήματος.

Μέσω της ESA, η Ελλάδα έχει επενδύσει

σε τομείς όπως η γεωσκόπηση, η δορυφορική πλοήγηση και οι διαστημικές επιστήμες, προσφέροντας ευκαιρίες για ελληνικούς ερευνητικούς οργανισμούς και εταιρείες.

5. Δορυφορικά προγράμματα: Η Ελλάδα έχει αναπτύξει και συμμετέχει σε προγράμματα δορυφορικής τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών. Ο Hellasat είναι ο πρώτος ελληνικός δορυφόρος τηλεπικοινωνιών, ο οποίος εκτοξεύθηκε το 2003. Ανήκει στην εταιρεία Hellas Sat, η οποία διαχειρίζεται τους δορυφόρους Hellas Sat 2, 3 και 4, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, τηλεοπτικής εκπομπής και διαδικτύου σε ευρεία γεωγραφική περιοχή που περιλαμβάνει την Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και τη Νότια Αφρική.

6. Γεωσκόπηση και παρατήρηση της Γης: Η γεωσκόπηση είναι ένας τομέας στον οποίο η Ελλάδα έχει δώσει έμφαση, κυρίως μέσω της συμμετοχής της σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Το Πρόγραμμα Copernicus της ESA και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο οποίο συμμετέχει η Ελλάδα, παρέχει δεδομένα γεωσκόπησης για περιβαλλοντικές μελέτες, γεωργικές εφαρμογές, παρακολούθηση φυσικών καταστροφών και πολεοδομικές μελέτες. Η χρήση των δορυφόρων Sentinel από το πρόγραμμα Copernicus επιτρέπει την παρακολούθηση της περιβαλλοντικής κατά-

στασης σε πραγματικό χρόνο. Μέσω του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, η Ελλάδα συμμετέχει επίσης σε έργα που αφορούν την παρατήρηση του κλίματος και την πρόληψη καταστροφών²⁷.

Πέραν όμως της κρατικής πλευράς, η δραστηριοποίηση και της Ελληνικής βιομηχανίας είναι αξιοσημείωτη. Σήμερα, υπάρχουν αρκετές εταιρείες στην Ελλάδα που δραστηριοποιούνται ανεξάρτητα στον χώρο του διαστήματος με μεγάλη μάλιστα επιτυχία αφού σχεδιάζουν διαστημικά υλικά και γενικότερα εφαρμογές για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος, ενώ συμμετέχουν σε αποστολές στο διάστημα που θεωρούνται εξαιρετικά απαιτητικές. Η Ένωση Ελληνικών Βιομηχανιών Διαστημικής Τεχνολογίας & Εφαρμογών (ΕΒΙΔΙΤΕ) αποτελεί τον κορμό της Ελληνικής βιομηχανίας, η οποία και έχει προχωρήσει στην πλήρη καταγραφή όλων των δρώντων που ασχολούνται με το διάστημα στον Ελλαδικό χώρο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι συμφώνως της αναφοράς του 2017 της ΕΒΙΔΙΤΕ, στην Ελλάδα υπάρχουν 170 εταιρείες οι οποίες δραστηριοποιούνται στον διαστημικό τομέα. Η τελευταία καταλογοποίηση του 2014 μεταξύ ESA και της Γενικής Γραμματείας Ερευνάς και Τεχνολογίας, που αφορούσε την εγχώρια δραστηριότητα στο διάστημα, κατέγραψε 174

ερευνητικές μονάδες (σε ΑΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα) και 170 ιδιωτικές εταιρείες καθώς και τις δυνατότητες τους στους τομείς της πρωτογενούς ερευνάς, της ανάπτυξης και της παραγωγής ολοκληρωμένων διαστημικών προϊόντων. Σήμερα η καταλογοποίηση αυτή παρατίθεται σε ετήσια βάση από την μονάδα διαστημικών εφαρμογών Si-cluster7 και η οποία επικαιροποιείται ετησίως καταγράφοντας συνεχή αύξηση των επενδύσεων στην Ελλάδα κατά 30% ετησίως²⁸.

4.2.3 Τρέχοντα και μελλοντικά έργα

1. **Δορυφόροι HellasSat:** Η HellasSat είναι μια εταιρεία που δραστηριοποιείται στον τομέα των δορυφορικών συστημάτων και επικοινωνιών. Ιδρύθηκε το 2001 και έχει αναλάβει μέσω συμβάσεων τα αποκλειστικά δικαιώματα της αξιοποίησης της τροχιακής θέσης της Ελλάδας και της Κύπρου (39° Ανατολικά). Ο χειρισμός τους πραγματοποιείται από δύο ιδιόκτητους δορυφορικούς σταθμούς εδάφους, ο πρώτος βρίσκεται στην Ελλάδα και ο δεύτερος στην Κύπρο. Ο πρώτος δορυφόρος Hellas Sat 1 αξιοποιήθηκε μέχρι το 2003 όταν εκτοξεύθηκε και τέθηκε σε λειτουργία ο Hellas Sat 2 ο οποίος ήταν και

ο πρώτος ιδιόκτητος ελληνικός τηλεπικοινωνιακός δορυφόρος. Την ευθύνη εκτόξευσης του Hellas Sat 2 είχαν οι εταιρείες Lockheed Martin και International Launch Services. Η εκτόξευση πραγματοποιήθηκε στις 13 Μαΐου 2003 από το ακρωτήριο Κανάβεραλ στη Φλόριντα των ΗΠΑ. Με τον δορυφόρο Hellas Sat 2 να φτάνει στο τέλος της «ζωής» του, η εταιρεία ανανέωσε τις συμβάσεις για τα αποκλειστικά δικαιώματα της αξιοποίησης της τροχιακής θέσης της Ελλάδας και της Κύπρου και σχεδίασε την αντικατάστασή του με δυο νέους δορυφόρους. Η γαλλική Ariane Space ανέλαβε την εκτόξευσή τους από τη βάση Κουρού της Γαλλικής Γουιάνας. Στις 28 Ιουνίου 2017, ένας πύραυλος Ariane 5 μετέφερε στο διάστημα τον δορυφόρο Hellas Sat 3, το οποίο αποτελεί ένα μοντέλο Spacebus-4000C4 κατασκευασμένο από την γαλλική εταιρεία Thales Alenia Space και έχει προσδόκιμο λειτουργίας 15 χρόνια. Περίπου ενάμισι χρόνο αργότερα, στις 5 Φεβρουαρίου 2019, ένας πύραυλος Ariane 5 και πάλι χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά του Hellas Sat 4 ο οποίος πρόκειται για ένα μοντέλο LM-2100 της αμερικανικής Lockheed Martin, με προσδόκιμο λειτουργίας 23 χρόνια. Και οι δυο τους τέθηκαν επιτυχώς σε γεωστατική τροχιά στην τροχιακή θέση Ελλάδας και Κύπρου²⁹.

2. **Ελληνικό Πρόγραμμα Μικροδορυφόρων:** Το Ελληνικό Πρόγραμμα Μικροδορυφόρων αποτελεί μια σύγχρονη πρωτοβουλία που εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της ανάπτυξης του διαστημικού τομέα στην Ελλάδα. Οι μικροδορυφόροι (microsatellites ή cubesats) είναι μικρές, χαμηλού κόστους διαστημικές πλατφόρμες που παρέχουν ευελιξία και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ένα πλήθος διαφορετικών αποστολών και εφαρμογών.

Το 2021, το Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος σε συνεργασία με το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης ανακοίνωσε το πρόγραμμα ανάπτυξης 7 μικροδορυφόρων δικτυωμένοι μεταξύ του. Οι δορυφόροι αυτοί θα εκτοξευθούν σε χαμηλή τροχιά γύρω από τη Γη (LEO) και θα

παρέχουν δεδομένα που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο από το κράτος όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι οι εξής:

1. Ανάπτυξη εγχώριων τεχνολογιών.
2. Παρατήρηση της Γης και γεωσκόπηση.
3. Ενίσχυση εθνικής ασφάλειας
4. Έρευνα και ανάπτυξη.

Το Ελληνικό Πρόγραμμα Μικροδορυφόρων αποτελεί ένα βήμα προς τη διαστημική αυτονομία της Ελλάδας, προσφέροντας ευκαιρίες για καινοτομία και ανάπτυξη εγχώριων τεχνολογιών. Μέσω της συνεργασίας με την ESA και άλλους διεθνείς φορείς, η Ελλάδα ενισχύει την παρουσία της στον διαστημικό τομέα και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μελλοντικές επιτυχίες στον τομέα των μικροδορυφόρων και των διαστημικών εφαρμογών³⁰.

Κεφάλαιο 5ο: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ HELIOS II

5.1 Ιστορική Αναδρομή

Το στρατιωτικό δορυφορικό δίκτυο Helios, συνολικού κόστους άνω των 2 δισ. ευρώ, ιδρύθηκε μετά από απόφαση της γαλλικής κυβέρνησης το 1986. Αποτελείται από δύο δορυφόρους Helios I πρώτης γενιάς και δύο δορυφόρους Helios II δεύτερης γενιάς. Είναι το πρώτο στρατιωτικό δίκτυο δορυφορικής επιτήρησης / παρατήρησης που αναπτύχθηκε στην Ευρώπη και χρηματοδοτείται από κοινού από την Γαλλία, την Ιταλία και την Ισπανία. Ο κύριος ανάδοχος για το σύστημα, καθώς και για τον εξοπλισμό εδάφους στις τρεις χώρες, ήταν η Astrium (τώρα Airbus Aerospace). Το Helios IA κυκλοφόρησε στις 7 Ιουλίου 1995 και ο διάδοχός του, το Helios IB, εκτοξεύτηκε στις 3 Δεκεμβρίου 1999³¹.

Από το 2005 η Ελλάδα συμμετέχει στο το πρόγραμμα των δορυφόρων HELIOS II με ποσοστό 2,5%, η κοινοπραξία του οποίου αποτελεί το

27 Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος, <https://hsc.gov.gr/%cf%83%ce%ba%ce%bf%cf%80%cf%8c%cf%82/>, Ανακτήθηκε την 23/9/2024

28 Αλέξανδρος Λάης, Οι Εφαρμογές Ασφάλειας και Άμυνας του Προγράμματος HELLAS SAT, Αθήνα 2021, <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3417212>

29 Αλέξανδρος Λάης, Οι Εφαρμογές Ασφάλειας και Άμυνας του Προγράμματος HELLAS SAT, Αθήνα 2021, <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3417212>

30 Η Ελλάδα αποκτά 7 Μικροδορυφόρους Παρατήρησης Γης εντός του 2026, <https://mindigital.gr/archives/6282>, Ανακτήθηκε την 23/9/2024

31 Αλέξανδρος Λάης, Οι Εφαρμογές Ασφάλειας και Άμυνας του Προγράμματος HELLAS SAT, Αθήνα 2021, <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/3417212>

μοναδικό στρατιωτικό δορυφορικό σύστημα της Ευρώπης. Το πρόγραμμα αποτελείται από 2 δορυφόρους, 4 επίγειους σταθμούς και 2 κέντρα ελέγχου. Διαθέτει προηγμένης τεχνολογίας όργανα λήψης εικόνας πολύ υψηλής ανάλυσης, με δυνατότητα λήψης ημέρα και νύχτα, με παγκόσμια κάλυψη και ευκρίνειας της τάξης των 40 cm. Η Ελλάδα λαμβάνει (σύμφωνα με το ποσοστό 2,5% που συμμετέχει) 25 εικόνες ημερησίως (οι 2 κατά προτεραιότητα). Το πρόγραμμα Helios μπήκε στη δεύτερη φάση του με την είσοδο σε τροχιά του δορυφόρου Helios IIA στα τέλη του 2004 (μεταφέρθηκε με πύραυλο – φορέα Ariane 5), από το κέντρο εκτοξεύσεων της ESA στο Κουρού της γαλλικής Γουιάνας, ενώ στις 18 Δεκεμβρίου 2009 εκτοξεύτηκε από το ίδιο κέντρο και με τον ίδιο φορέα, δεύτερος αναβαθμισμένος δορυφόρος, ο Helios IIB³².

Το σύστημα Helios II αποτελείται από ένα διαστημικό τμήμα που περιέχει δύο δορυφόρους, ένα επίγειο τμήμα που περιέχει το κύριο κέντρο ελέγχου του συστήματος, καθώς και ένα κέντρο ελέγχου συστήματος και ένα κέντρο συλλογής δεδομένων δορυφόρου σε καθεμία από τις τρεις συμμετέχουσες χώρες. Ο δορυφόρος Helios II είναι μια σχεδίαση ικανή για πολλές αποστολές που αναπτύχθηκε ως μέρος μιας στρατηγικής για την αύξηση της ομοιομορφίας του συστήματος Spot 4/Helios και είναι ικανός να μεταφέρει στρατιωτικά ωφέλιμα φορτία. Το βάρος τους φτάνει τους 2,5 τόνους.

Για να κατανοήσουμε την τεράστια επιχειρησιακή και στρατηγική του αξία, αρκεί να αναφέρουμε ότι το πρόγραμμα Helios αποτελεί το μοναδικό δίκτυο δορυφόρων τηλεπισκόπησης υψηλής ανάλυσης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ρωσίας, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία πριν από περίπου 25 χρόνια. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ευρωπαϊκού δορυφορικού δικτύου, το οποίο τώρα επεκτείνεται περαιτέρω με τη συμμετοχή πολλών χωρών, είναι η ακρίβεια της περιστροφής και της θέσης του δορυφόρου.

32 Foreign Affairs Hellenic Edition (2022), Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO, <https://www.foreignaffairs.gr/articles/73910/aleksandros-kolobos/i-ellada-apo-to-doryforiko-programma-helios-ii-sto-cso?page=show>, Ανακτήθηκε την 18/9/2024

Στην Ελλάδα προσφέρθηκε η τελευταία διαθέσιμη θέση στο Helios II που είχε σχεδιαστεί για να μπορεί να εξυπηρετήσει μόνο έξι χώρες, μέσω δύο δορυφόρων του που είχαν προσδόκιμο όριο ζωής τους τα 5-7 έτη. Από τα διαθέσιμα κανάλια, τα τρία είχαν δεσμευτεί για τις χώρες που συμμετείχαν ήδη στο πρόγραμμα Helios-I (Γαλλία, Ισπανία, και Βέλγιο). Τα υπόλοιπα δύο δεσμεύτηκαν για την Γερμανία και την Ιταλία στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών για ανταλλαγή εικόνων Helios-II με αντίστοιχες από τα υπό ανάπτυξη συστήματά τους (ήτοι το γερμανικό SAR-Lupe και το ιταλικό COSMO/SkyMed, και τα δύο με αισθητήρα SAR)³³.

Παράλληλα, η Ελλάδα συμμετέχει στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την κατασκευή του μελλοντικού δορυφορικού συστήματος MUSIS μαζί με την ίδια ομάδα χωρών. Το πρόγραμμα MUSIS θεωρείται το πιο φιλόδοξο διαστημικό πρόγραμμα παρατήρησης της Γης στην Ευρώπη και είναι η εξέλιξη όλων των κορυφαίων υφιστάμενων στρατιωτικών συστημάτων παρατήρησης της Γης (Helios-II, SarLupe - Γερμανικό σύστημα ραντάρ, CosmosSkyMed - Ιταλικό σύστημα ραντάρ), με επιχειρησιακή λειτουργία από το 2015 μέχρι το 2030. Το πρόγραμμα MUSIS είναι μια παγκόσμια πρωτιά, επειδή τα δεδομένα για όλα αυτά τα μελλοντικά συστήματα θα προγραμματιστούν και θα συλλέγονται από κοινούς σταθμούς εδάφους σε κάθε χώρα, αυξάνοντας σημαντικά την πολιτική τους σημασία και τη λειτουργική τους αξία, μειώνοντας ταυτόχρονα το κόστος απόκτησης (προς το παρόν απαιτείται από κάθε σύστημα ένα σταθμός)³⁴.

Στο ρόλο του ως διαχειριστής πρωτοβουλιών δορυφορικής παρατήρησης της Γης από το διάστημα, το ΓΕΕΘΑ έχει αναλάβει τη διεξαγωγή μελετών με στόχο την αναδιάρθρωση όλων των ιδρυμάτων και υπηρεσιών που σχετίζονται με τον προγραμματισμό, τη συλλογή, την επεξεργασία

33 Foreign Affairs Hellenic Edition (2022), Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO, <https://www.foreignaffairs.gr/articles/73910/aleksandros-kolobos/i-ellada-apo-to-doryforiko-programma-helios-ii-sto-cso?page=show>, Ανακτήθηκε την 18/9/2024

34 Από το δορυφορικό δίκτυο Helios II, στο πρόγραμμα CSO-Διατηρώντας τη στρατηγική παρατήρηση της ελληνικής αποτροπής ζωντανή, <https://defencereview.gr/hellenic-armed-forces-isr-capabilities-the-example-of-helios-satellite-system/>, Ανακτήθηκε την 18/9/2024

και τη χρήση γεωπληροφοριών. Αυτή η προσπάθεια ευθυγραμμίζεται με την κυρίαρχη στρατηγική της κυβέρνησης για σημαντικές συγχωνεύσεις και οργανωτικές εξαιρέσεις, με στόχο τη δημιουργία μιας ενιαίας οντότητας που ενισχύει την αποτελεσματικότητα του υπάρχοντος προσωπικού και πόρων, διασφαλίζοντας τη βέλτιστη χρήση του συστήματος HELIOS-II, του MUSIS καθώς και όλων των μέσων συλλογής γεωπληροφοριών³⁵.

Η επιλογή συμμετοχής στο Helios-II έδωσε λύση στην μέχρι τότε πολύχρονη επιτελική διερεύνηση για το ποια θα ήταν η καλύτερη επιλογή για την δορυφορική συλλογή πληροφοριών και επέτρεψε την σημερινή επιλογή μετάβασης στο διάδοχο σκάφη του CSO³⁶.

5.2 Χαρακτηριστικά και Δυνατότητες

Ο εξοπλισμός του αναβαθμισμένου δορυφόρου Helios 2 περιλαμβάνει δύο συστήματα, ένα μέσης ανάλυσης με ευρύ οπτικό πεδίο (παρόμοιο με το Spot 5) και έναν εξαιρετικά υψηλής ανάλυσης με δυνατότητες υπέρυθρων. Το Helios 2 ζυγίζει 4,2 τόνους και περιλαμβάνει προηγμένα οπτοηλεκτρονικά συστήματα, εξοπλισμό αποθήκευσης και μετάδοσης εικόνας, καθώς και συστήματα τηλεχειρισμού και τηλεμετρίας.

Η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των δορυφόρων Helios 1 και Helios 2 είναι η παρουσία ενός καναλιού υπέρυθρης παρατήρησης, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα λήψης νυχτερινών εικόνων. Επιπλέον, το Helios II προσφέρει υψηλότερη ανάλυση και ταχύτερη δημιουργία λεπτομερών χαρτών για την ανάπτυξη μοντέλων εδάφους, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την καθοδήγηση των πυραύλων SCALP EG/SCALP Naval (MdcN)³⁷.

5.2.1 Βασικά Χαρακτηριστικά του

35 Εκτόξευση στρατιωτικού Δορυφόρου Παρατήρησης Γης HELIOS-II - <https://www.mod.mil.gr/ektoseysi-stratiotikoy-doryforoy-paratirisis-gis-helios-iib/>, Ανακτήθηκε την 15/9/2024

36 Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO, <https://www.foreignaffairs.gr/articles/73910/aleksandros-kolobos/i-ellada-apo-to-doryforiko-programma-helios-ii-sto-cso?page=show>, Ανακτήθηκε την 18/9/2024

37 Από το δορυφορικό δίκτυο Helios II, στο πρόγραμμα CSO-Διατηρώντας τη στρατηγική παρατήρηση της ελληνικής αποτροπής ζωντανή, <https://defencereview.gr/hellenic-armed-forces-isr-capabilities-the-example-of-helios-satellite-system/>, Ανακτήθηκε την 14/9/2024

Helios II

1. **Υψηλή ανάλυση εικόνας:** Το Helios II μπορεί να παράγει εικόνες με ανάλυση της τάξης των 35 εκατοστών, γεγονός που το καθιστά ένα από τα πιο προηγμένα δορυφορικά συστήματα της εποχής του. Αυτή η ανάλυση επιτρέπει την λεπτομερή παρατήρηση στρατιωτικών εγκαταστάσεων, κινητών μονάδων, και άλλων στόχων σε στρατηγικά σημεία (βλέπε εικόνα 5 και 6 Παραρτήματος «Α»).

2. **Εξοπλισμός:** Είναι εξοπλισμένο με προηγμένες οπτικές και υπέρυθρες κάμερες, οι οποίες επιτρέπουν την παρακολούθηση τόσο την ημέρα όσο και τη νύχτα, ακόμα και σε συνθήκες χαμηλής ορατότητας ή συννεφιάς. Αυτό βελτιώνει την ικανότητα του συστήματος να εντοπίζει και να παρακολουθεί στόχους ανεξάρτητα από τις καιρικές συνθήκες.

3. **Δορυφορική τροχιά:** Ο Helios II είναι τοποθετημένος σε χαμηλή πολιτική τροχιά, που του επιτρέπει να καλύπτει όλη την επιφάνεια της Γης και να παρέχει δεδομένα από κάθε γεωγραφικό σημείο.

4. **Χρήστες και συνεργασίες:** Αν και το Helios II είναι κυρίως ένα γαλλικό στρατιωτικό πρόγραμμα, συμμετέχουν επίσης η Ισπανία, το Βέλγιο, η Ιταλία και η Ελλάδα, γεγονός που δημιουργεί ένα διεθνές δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών. Επιπλέον, το Helios II έχει δυνατότητες συνεργασίας με άλλες δορυφορικές πλατφόρμες και συστήματα, όπως το Pleiades (Γαλλικό εμπορικό δορυφορικό σύστημα), αυξάνοντας τη συνολική αποτελεσματικότητα του δικτύου παρακολούθησης.

5. **Ασφάλεια και απόρρητο:** Τα δεδομένα του Helios II είναι κρυπτογραφημένα και διαχειρίζονται από στρατιωτικές αρχές, διασφαλίζοντας την ασφάλεια και την προστασία από κυβερνοεπιθέσεις και μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση³⁸.

5.2.2 Δυνατότητες του Helios II

1. **Κατασκοπευτική παρακολούθηση:** Ο

38 Από το δορυφορικό δίκτυο Helios II, στο πρόγραμμα CSO-Διατηρώντας τη στρατηγική παρατήρηση της ελληνικής αποτροπής ζωντανή, <https://defencereview.gr/hellenic-armed-forces-isr-capabilities-the-example-of-helios-satellite-system/>, Ανακτήθηκε την 23/9/2024

κύριος σκοπός του Helios II είναι η στρατιωτική και κατασκοπευτική παρακολούθηση. Μπορεί να εντοπίσει εχθρικές δυνάμεις, στρατιωτικές εγκαταστάσεις και οχήματα, παρέχοντας κρίσιμες πληροφορίες για την άμυνα και τον σχεδιασμό επιχειρήσεων.

2. **Στρατηγική ανάλυση:** Το σύστημα επιτρέπει την αναγνώριση περιοχών υψηλής στρατηγικής σημασίας, διευκολύνοντας την ανάλυση στρατιωτικών δυνάμεων και υποδομών.

3. **Αποτροπή κρίσεων:** Με την ικανότητά του να παρακολουθεί συνεχώς σημαντικές περιοχές, το Helios II συμβάλλει στην πρόληψη και την αντιμετώπιση κρίσεων, βοηθώντας τους στρατιωτικούς σχεδιαστές να λάβουν έγκαιρες αποφάσεις.

4. **Παρακολούθηση φυσικών καταστροφών:** Αν και κύριος στόχος του είναι η στρατιωτική χρήση, το σύστημα Helios II μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για την παρακολούθηση φυσικών καταστροφών και την παροχή δεδομένων για περιβαλλοντική παρατήρηση.

5. **Υποστήριξη επιχειρήσεων:** Η συλλογή δεδομένων σε πραγματικό χρόνο βοηθά στην υποστήριξη στρατιωτικών επιχειρήσεων, δίνοντας στις δυνάμεις τη δυνατότητα να εκτελέσουν στοχευμένες επιχειρήσεις με ακρίβεια.

5.3 Το Πρόγραμμα Composante Spatiale Optique (CSO)

Οι δορυφόροι CSO του προγράμματος MUSIS είναι αισθητήρες αναγνώρισης για τις γαλλικές στρατιωτικές δυνάμεις και τους συνεργάτες τους. Διαδέχονται το σύστημα Helios 2 που έχει φτάσει στο τέλος της επιχειρησιακής του ζωής, ενισχύοντας ουσιαστικά τις δυνατότητες των ενόπλων δυνάμεων. Περιλαμβάνει τρεις δορυφόρους CSO, ένα επίγειο τμήμα χρήση για την προετοιμασία των αιτημάτων προγραμματισμού των δορυφόρων και την συλλογή των εικόνων, και ένα επίγειο τμήμα για τον έλεγχο ομοίως των τριών δορυφόρων. Οι δορυφόροι του CSO έχουν προσδόκιμη διάρκεια ζωής δέκα ετών³⁹.

Ο πρώτος δορυφόρος, ο CSO-1, εκτοξεύθηκε

τον Δεκέμβριο του 2018 σε ύψος 800 χιλιομέτρων για σκοπούς επιτήρησης, ενώ ο δεύτερος CSO-2 τον Δεκέμβριο 2020 χαμηλότερα, στα 480 χιλιόμετρα για να λαμβάνει εικόνες εξαιρετικά υψηλής διακριτικής ικανότητας (περίπου 20 εκατοστών) για σκοπούς αναγνώρισης. Και οι δύο εκτοξεύθηκαν με ρωσικούς πυραύλους Soyuz⁴⁰. Ο τρίτος δορυφόρος CSO-3 που έχει χρηματοδοτηθεί και από την Γερμανία, θα είναι ομοίως στα 800 χλμ. ύψος. Όμως, οι ευρωπαϊκές κυρώσεις στην Ρωσία λόγω της εισβολής στην Ουκρανία είχαν επιπτώσεις και στους πυραύλους εκτόξευσης δορυφόρων, συνεπώς λόγω της μη χρήσης των Soyuz, το χρονοδιάγραμμα του CSO-3 επηρεάστηκε, με καταρχήν εκτίμηση ότι θα τεθεί τελικά σε τροχιά μέσω του γαλλικού πυραύλου εκτόξευσης Ariane το 2023⁴¹.

Ενώ το ακριβές ποσοστό συμμετοχής του έθνους στο πρόγραμμα παραμένει ασαφές, αναμένεται να ξεπεράσει τη συμμετοχή συγκριτικά με το Helios-II, το οποίο αντιμετώπισε έντονη κριτική λόγω του ότι δεν πληρούσε επαρκώς τις εθνικές απαιτήσεις απεικόνισης. Το πρόγραμμα CSO θεωρείται ως βελτίωση σε σχέση με το Helios-II, παρέχοντας μεγαλύτερη ποσότητα εικόνων, βελτιωμένη ανάλυση και ταχύτερη πρόσβαση σε πληροφορίες, ενώ επίσης λείπουν ορισμένοι από τους χωρικούς περιορισμούς που εμποδίζουν την απόκτηση εικόνας λόγω ανταγωνιστικών αιτημάτων από έτερα κράτη. Παράλληλα, τα δεδομένα του CSO θα χρησιμοποιηθούν για συλλογή πληροφοριών, επαλήθευση συμμόρφωσης συν-

40 Το Σογιούζ είναι μια σειρά διαστημικών σκαφών που βρίσκεται σε υπηρεσία από τη δεκαετία του 1960, έχοντας πραγματοποιήσει περισσότερες από 140 πτήσεις. Σχεδιάστηκε για το σοβιετικό διαστημικό πρόγραμμα από το Korolev Design Bureau. Το Soyuz διαδέχθηκε το διαστημόπλοιο Voskhod και κατασκευάστηκε αρχικά ως μέρος των σοβιετικών σεληνιακών προγραμμάτων με πλήρωμα. Εκτοξεύεται πάνω από τον πύραυλο Soyuz με παρόμοια ονομασία από το κοσμοδρόμιο Baikonur στο Καζακστάν. Μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η Roscosmos, η ρωσική διαστημική υπηρεσία, συνέχισε να αναπτύσσει και να χρησιμοποιεί το Soyuz. Μεταξύ της αποχώρησης του Space Shuttle το 2011 και του ντεμπούτου του SpaceX Crew Dragon το 2020, το Soyuz ήταν το μοναδικό μέσο μεταφοράς με πλήρωμα από και προς τον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό, έναν ρόλο που συνεχίζει να εκπληρώνει.

41 (PDF) Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO, https://www.researchgate.net/publication/365873415_Ellada_apo_to_doryforiko_programma_Helios-II_sto_CS0_Foreign_Affairs_-_Hellenic_Edition, Ανακτήθηκε την 18/9/2024

θηκών αφοπλισμού, υποστήριξη επιχειρήσεων (επιχειρησιακή σχεδίαση και διεξαγωγή επιχειρήσεων), και κάλυψη γεωγραφικών αναγκών όπως τρισδιάστατες εικόνες, και χαρτογραφία για την προετοιμασία 3D αποστολών. Η εξαιρετικά υψηλή ευκρίνειά του επιτρέπει την αναγνώριση κάθε στρατιωτικού στόχου, ενώ παράλληλα καλύπτονται οι απαιτήσεις οπλικών συστημάτων λόγω της πολύ υψηλής ακρίβειας συντεταγμένων⁴².

ΣΥΝΟΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση των δορυφορικών συστημάτων επιτήρησης και παρακολούθησης ως πολλαπλασιαστών ισχύος, με ιδιαίτερη έμφαση στο σύστημα HELIOS-II, αποδεικνύει τη βαθιά επίδραση που έχουν στην ενίσχυση της στρατηγικής και επιχειρησιακής ικανότητας των σύγχρονων ενόπλων δυνάμεων. Η δυνατότητα να παρακολουθούν με ακρίβεια στρατιωτικούς στόχους, να προσφέρουν υψηλής ευκρίνειας εικόνες και να λειτουργούν συνεχώς, ανεξάρτητα από τις καιρικές συνθήκες ή την ώρα της ημέρας, καθιστά τα δορυφορικά συστήματα κρίσιμη συνιστώσα στην επιτυχή εφαρμογή των στρατηγικών αμυντικών και επιθετικών επιχειρήσεων.

Το σύστημα HELIOS-II, ως ένα από τα πιο προηγμένα ευρωπαϊκά δορυφορικά συστήματα στρατιωτικής παρακολούθησης, προσφέρει σημαντικές δυνατότητες για τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, όπως η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία, το Βέλγιο και η Ελλάδα. Το δίκτυο αυτό έχει αποδειχθεί πολλαπλασιαστής ισχύος για τις ένοπλες δυνάμεις αυτών των χωρών, καθώς επιτρέπει την ακριβή και έγκαιρη λήψη πληροφοριών, βελτιώνοντας έτσι τη στρατηγική λήψη αποφάσεων και μειώνοντας τους κινδύνους σε στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Τα δορυφορικά συστήματα, όπως το HELIOS-II, ενσωματώνουν μια σειρά από τεχνολογίες αιχμής που παρέχουν τη δυνατότητα παρακολούθησης στρατιωτικών εγκαταστάσεων, κινητών στρατιωτικών δυνάμεων, καθώς και φυσικών ή τεχνητών εμποδίων. Τα συστήματα αυτά μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στην αποτροπή

42 Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO, <https://www.foreignaffairs.gr/articles/73910/aleksandros-kolobos/i-ellada-apo-to-doryforiko-programma-helios-ii-sto-cso?page=show>, Ανακτήθηκε την 18/9/2024

κρίσεων, καθώς επιτρέπουν την ταχεία ανίχνευση εχθρικών δυνάμεων και την άμεση αντίδραση σε απειλές. Η αξία των δορυφορικών εικόνων είναι διπλή: αφενός παρέχουν πληροφορίες που διευκολύνουν τη σχεδίαση ακριβών στρατιωτικών επιχειρήσεων, αφετέρου προσφέρουν τη δυνατότητα ελέγχου και παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων αυτών, εξασφαλίζοντας συνεχή πληροφόρηση για τη θέση και τη δραστηριότητα των αντίπαλων δυνάμεων.

Η ικανότητα των δορυφορικών συστημάτων να προσφέρουν δεδομένα σε πραγματικό χρόνο επιτρέπει στους στρατιωτικούς ηγέτες να λαμβάνουν έγκαιρες και τεκμηριωμένες αποφάσεις, περιορίζοντας έτσι τις πιθανότητες αποτυχίας και αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα των στρατιωτικών δυνάμεων. Στο πλαίσιο αυτό, τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης αναδεικνύονται ως βασικό εργαλείο για την επίτευξη στρατηγικών στόχων, είτε πρόκειται για επιθετικές ενέργειες είτε για αμυντικές στρατηγικές αποτροπής.

Ένα από τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα του συστήματος HELIOS-II είναι η δυνατότητα πολυμερούς συνεργασίας ανάμεσα σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Οι συνεργασίες που δημιουργούνται γύρω από τα δορυφορικά συστήματα παρακολούθησης, όπως αυτή ανάμεσα στη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία και την Ελλάδα, δημιουργούν ένα δίκτυο ανταλλαγής κρίσιμων πληροφοριών, αυξάνοντας έτσι την ασφάλεια σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Κάθε χώρα συμμετέχει στο πρόγραμμα σύμφωνα με τις δικές της ανάγκες, αλλά και βάσει των στρατηγικών συμφωνιών για την ανταλλαγή εικόνων και δεδομένων.

Αυτή η συνεργασία ενισχύει την ασφάλεια στην Ευρώπη, καθώς επιτρέπει την ταχύτερη και ακριβέστερη λήψη αποφάσεων σε κρίσιμες καταστάσεις. Επίσης, η χρήση κοινών υποδομών και τεχνολογιών, όπως τα κέντρα ελέγχου και οι σταθμοί λήψης δεδομένων, μειώνει τα κόστη ανάπτυξης και συντήρησης των συστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η συμμετοχή της Ελλάδας στο HELIOS-II, αλλά και στο μελλοντικό πρόγραμμα MUSIS, αποδεικνύει τη στρατηγική σημασία της χώρας στην ευρύτερη Ευρωπαϊκή αμυντική αρχιτεκτονική.

Η τεχνολογική υπεροχή των δορυφορικών

συστημάτων επιτήρησης, όπως το HELIOS-II, βασίζεται στην ενσωμάτωση εξελιγμένων τεχνολογιών απεικόνισης και παρακολούθησης. Οι δορυφόροι του HELIOS-II διαθέτουν οπτοηλεκτρονικά συστήματα υψηλής ανάλυσης, που τους επιτρέπουν να λαμβάνουν εικόνες με εξαιρετική ακρίβεια, ακόμα και σε συνθήκες χαμηλού φωτισμού ή κακοκαιρίας. Η δυνατότητα χρήσης υπέρυθρων καμερών επιτρέπει τη λήψη εικόνων τη νύχτα, κάτι που αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα σε στρατιωτικές επιχειρήσεις όπου η νυχτερινή παρακολούθηση είναι απαραίτητη. Επιπλέον, η χαμηλή πολιτική τροχιά στην οποία βρίσκονται οι δορυφόροι του HELIOS-II προσφέρει τη δυνατότητα κάλυψης κάθε σημείου της Γης, κάτι που αυξάνει την επιχειρησιακή ευελιξία του συστήματος. Η τεχνολογία των δορυφορικών συστημάτων επιτρέπει τη δημιουργία λεπτομερών χαρτών για την ανάπτυξη μοντέλων εδάφους, απαραίτητα για την καθοδήγηση σύγχρονων οπλικών συστημάτων. Αυτό ενισχύει την αποτελεσματικότητα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, μειώνοντας ταυτόχρονα την πιθανότητα ατυχημάτων και την ανάγκη για παρουσία ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο της μάχης.

Πέραν των ανωτέρω, η συμμετοχή της χώρας στο πρόγραμμα MUSIS που αποτελεί την εξέλιξη του HELIOS-II, δίνει ακόμα περισσότερες δυνατότητες στον τομέα της παρακολούθησης και της συλλογής γεωπληροφοριών. Το πρόγραμμα MUSIS, που αναμένεται να λειτουργήσει επιχειρησιακά μέχρι το 2030, παρέχει τη δυνατότητα πολυεθνικής συνεργασίας και ανταλλαγής δεδομένων με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η συνεργασία ενισχύει τη συλλογική ασφάλεια στην Ευρώπη και επιτρέπει την πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες που διαφορετικά θα ήταν απρόσιτες για πολλές χώρες λόγω του υψηλού κόστους.

Τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης αναμένεται να παίξουν ακόμη μεγαλύτερο ρόλο στο μέλλον, καθώς οι τεχνολογικές καινοτομίες συνεχίζουν να προοδεύουν και οι στρατηγικές ανάγκες των χωρών αυξάνονται. Η ανάπτυξη του προγράμματος CSO ως διάδοχος του HELIOS-II, και η εφαρμογή του MUSIS, ενισχύουν τις δυνατότητες παρακολούθησης και αναγνώρισης των ευρωπαϊκών χωρών. Η εξέ-

λιξη των δορυφορικών συστημάτων σε ένα πιο ολοκληρωμένο και συνδεδεμένο δίκτυο γεωπληροφοριών θα δώσει τη δυνατότητα στις χώρες να ανταποκρίνονται πιο γρήγορα σε κρίσιμες καταστάσεις, όπως στρατιωτικές απειλές ή φυσικές καταστροφές. Επιπλέον, η ανάπτυξη δορυφόρων με αυξημένη ανάλυση και μεγαλύτερη αυτονομία θα επιτρέψει την παρακολούθηση πιο σύνθετων και εκτεταμένων περιοχών με λιγότερο ανθρώπινο δυναμικό.

Συνοψίζοντας, τα δορυφορικά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης αποτελούν πλέον αδιαμφισβήτητους πολλαπλασιαστές ισχύος, με το HELIOS-II και τα μελλοντικά προγράμματα να βρίσκονται στην αιχμή της τεχνολογικής εξέλιξης. Η Ελλάδα, συμμετέχοντας ενεργά σε αυτά τα προγράμματα, εξασφαλίζει την πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες και ενισχύει την αμυντική της ικανότητα σε μια περίοδο συνεχών γεωπολιτικών προκλήσεων.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

Κολοβός Αλέξανδρος «Τι σημαίνει η εκτόξευση του τουρκικού δορυφόρου Göktürk-1 για την Ελλάδα», ELIAMEP Briefing Notes, Δεκέμβριος 2016

Λάπης Αλέξανδρος «Low Earth orbit microsatellite constellation utilizing sat-ellite Hellas Sat 5 as a relay», Αθήνα 2023

Λάπης Αλέξανδρος «Οι Εφαρμογές Ασφάλειας και Άμυνας του Προγράμματος HELLAS SAT», Αθήνα 2021

Μαραντιδής Βαγγέλης «Μετεωρολογικοί Δορυφόροι και Εφαρμογές Αυτών», Χανιά 2013

Παρχαρίδης Ισαάκ «Αρχές δορυφορικής Τηλεπισκόπησης Θεωρία και εφαρμογές», Αθήνα 2015

Τόμπρος Διονύσιος Δρ. «Ανάπτυξη διαστημικών συστημάτων από την Τουρκία και τα κράτη της ευρύτερης Μέσης Ανατολής – Η εμπλοκή της Ελλάδας και της Κύπρου», Εκδόσεις Λειμών, Αθήνα, 2017.

Bernhard Hofmann-Wellenhof, Herbert Lichtenegger, James Collins «Global Positioning System: Theory and Practice», Εκδόσεις SpringerWienNewYork, 1992.

Διαδίκτυο

«Σαν σήμερα.. 1957, εκτοξεύεται ο πρώτος τεχνητός δορυφόρος της Γης, ΣΠΟΥΤΝΙΚ 1» <https://merkopanas.blogspot.com/2021/10/1957-1.html>

«INTELSAT» <https://www.intelsat.com/>

«Η εκτόξευση του δορυφόρου Landsat 8» <https://tinyurl.com/2rp9ktur>

«Τουρκία: Διαστημικό πρόγραμμα με πρώτο στόχο το φεγγάρι ανακοίνωσε ο Ερντογάν» <https://www.capital.gr/diethni/3524646/tourkia-diastimiko-programma-me-protostoxo-to-feggari-anakoinose-o-erntogan/>

«Επاندρωμένη αποστολή στη Σελήνη σχεδιάζει η Τουρκία» <https://tinyurl.com/bdhhusn3>

«Ο δορυφόρος Gokturk II καταγράφει τις χώρες που είναι «απειλή» για την Τουρκία» <https://tinyurl.com/5bk5efpp>

«Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος» <https://hsc.gov.gr/%cf%83%ce%ba%ce%b-f%cf%80%cf%8c%cf%82/>

«Η Ελλάδα αποκτά 7 Μικροδορυφόρους Παρατήρησης Γης εντός του 2026» <https://mindigital.gr/archives/6282>

«Foreign Affairs Hellenic Edition (2022), Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO» <https://www.foreignaffairs.gr/articles/73910/aleksandros-kolobos/i-ellada-apo-to-doryforiko-programma-helios-ii-sto-cso?page=show>

«Από το δορυφορικό δίκτυο Helios II, στο πρόγραμμα CSO-Διατηρώντας τη στρατηγική παρατήρησης της ελληνικής αποτροπής ζωντανή» <https://de-fencereview.gr/hellenic-armed-forces-isr-capabilities-the-example-of-helios-satellite-system/>

[fencereview.gr/hellenic-armed-forces-isr-capabilities-the-example-of-helios-satellite-system/](https://www.fencereview.gr/hellenic-armed-forces-isr-capabilities-the-example-of-helios-satellite-system/)

«Εκτόξευση στρατιωτικού Δορυφόρου Παρατήρησης Γης HELIOS-II» <https://www.mod.mil.gr/ektosexysi-stratiotikoy-doryforoy-paratirisis-gis-helios-ii/>

«Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO» <https://www.foreignaffairs.gr/articles/73910/aleksandros-kolobos/i-ellada-apo-to-doryforiko-programma-helios-ii-sto-cso?page=show>

«Από το δορυφορικό δίκτυο Helios II, στο πρόγραμμα CSO-Διατηρώντας τη στρατηγική παρατήρησης της ελληνικής αποτροπής ζωντανή» <https://defencereview.gr/hellenic-armed-forces-isr-capabilities-the-example-of-helios-satellite-system/>

«(PDF) Η Ελλάδα από το δορυφορικό πρόγραμμα Helios-II στο CSO» https://www.researchgate.net/publication/365873415_E_Ellada_apo_to_doryforiko_programma_Helios-II_sto_CS0_Foreign_Affairs_-_Hellenic_Edition

«ESA - Eduspace GR - Παγκόσμια αλλαγή - Ραντάρ συνθετικού ανοίγματος» https://www.esa.int/SPECIALS/Eduspace_Global_GR/SEM521D6UQH_1.html

«Όργανα καταγραφής και δορυφόροι παρατήρησης της Γης» <https://docplayer.gr/30319058-4-organa-katagrafis-kai-doryforoi-paratirisis-tis-gis.html>

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Σημαιοφόρος (Ε) Αλέξανδρος Λάπης ΠΙΝ γεννήθηκε το 1985 στην Φλώρινα. Εισήχθη στις τάξεις του Πολεμικού Ναυτικού το 2002 και το 2004 αποφοίτησε από την Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών Ναυτικού (ΣΜΥΝ). Έχει υπηρετήσει σε διάφορα Μάχιμα Πολεμικά πλοία του ΠΝ καθώς και στο Κέντρο Επιχειρήσεων του Αρχηγείου Στόλου. Από το 2021 υπηρετεί στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ), στη Διεύθυνση ΓΕΝ/Α4-IV ως διαχειριστής συστημάτων (System Administrator) όπου ασχολείται με την ανάπτυξη και διαχείριση των Ναυτικών υποδομών του ΠΝ. Επιπρόσθετα, αποτελεί μέλος της ομάδας διαχείρισης των συστημάτων Ε.Σ.Ν.Ε. (Ενιαίο Σύστημα Ναυτικής Επιτήρησης) και Gateway (Κόμβος διαχείρισης Σημαντικής αλληλογραφίας ΠΝ). Από το 2021 είναι κάτοχος των πτυχίων Σ.Π.Η.Υ. (Σχολής Προγραμματιστών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών), C.C.N.A (Cisco Certified Network Associate) καθώς και διαχείρισης δικτύων της σχολής Διαβιβάσεων του ΣΕ. Τέλος, από το 2023 είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με θέμα «Διαστημικές Τεχνολογίες, Εφαρμογές και Υπηρεσίες» με ειδίκευση στις Δορυφορικές Επικοινωνίες, από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έχει λάβει δύο Εύφημες μνείες και μία έκφραση ευαρέσκειας από τον κ. Α/ΓΕΝ. Είναι παντρεμένος και έχει μία κόρη. Ομιλεί την Αγγλική γλώσσα.

Ναυτικές Ιστορίες

Απώλειες ελληνικών πολεμικών πλοίων στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Η περίπτωση του αντιτορπιλικού ΨΑΡΑ

Με την παρούσα μελέτη, ο χρόνος γυρίζει στο Πάσχα του 1941 και συγκεκριμένα στην απώλεια του Α/Τ ΨΑΡΑ από γερμανικό αεροπορικό βομβαρδισμό. Η έρευνα δεν στέκεται στη γραμμική αφήγηση των γεγονότων εκείνης της τραγικής ημέρας για το ελληνικό πλοίο, αλλά αξιοποιεί το εργαλείο των μαρτυριών δέκα πολεμιστών του Ναυτικού, αναλύσει το περιεχόμενό τους, εντοπίζει τις θεματικές αυτών των μαρτυριών και τις κατηγοριοποιεί, ώστε να εντοπιστούν τα σημεία σύγκλισης των λεγομένων τους για την εν λόγω επίθεση. Ακόμη, μελετάται η απόδοση του αντιαεροπορικού πυροβολικού του Α/Τ ΨΑΡΑ με σημείο αναφοράς το «Εγχειρίδιον Πυροβολικού των Π. Πλοίων-Μέρος Α'-Οργάνωση & Εκπαίδευσις του Πυροβολικού». Πρόκειται για μία έκδοση του Πολεμικού Ναυτικού του 1931 προκειμένου να τυποποιηθεί η εκπαίδευση του πυροβολικού των πολεμικών του πλοίων. Είναι φανερό ότι και στην εξεταζόμενη περίπτωση, οι λανθασμένες κινήσεις της ελληνικής διοίκησης και οι πιέσεις που ασκούσαν από τον ισχυρό αντίπαλο δεν κατάφεραν να κάμψουν το ηθικό των Ελλήνων, καθώς κάθε νέα απώλεια δυνάμωνε τη θέλησή τους για συνέχιση του δίκαιου αγώνα τους.

Επιμέλεια: Ανθυποπλοίαρχος (Ε) - Μιχαήλ Κατσικαρέλης ΠΝ, Ιστορικός - Επιτελής ΥΙΝ ΜΠΥ Α' - Αγγελική Αθανασακοπούλου, Ιστορικός ΥΙΝ

Εισαγωγή

Η παρούσα έρευνα μελετά τις αναμνήσεις δέκα πολεμιστών του Ναυτικού από τη βύθιση του αντιτορπιλικού (στο εξής Α/Τ) ΨΑΡΑ εξαιτίας του γερμανικού αεροπορικού βομβαρδισμού στα Μέγαρα στις 20 Απριλίου 1941. Συγκεκριμένα, ο Αντιπλοίαρχος Κώνστας, ο Πλωτάρχης (Π.Υ. πυροβολ.) Π.Ν. ε.α. Π. ΓΑΒΡΑΣ, ο Σημαιοφόρος (Π.Υ. πυροβολ.) Π.Ν. ε.α. Γ. ΓΕΡΑΡΔΗΣ, ο Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α. Α. ΙΩΑΝΝΟΥ, ο Σημαιοφόρος (Π.Υ. πυροβολ.) Π.Ν. ε.α. Ε. ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ, ο Σημαιοφόρος (Π.Υ. πυροβολ.) Π.Ν. ε.α. Π. ΚΟΝΤΟΜΗΝΑΣ, ο Αρχιπλοίαρχος (Ο) Π.Ν. ε.α. Ν. ΛΑΧΑΝΟΣ, πρώην Ανθυπασπιστής (μηχαν.) Β.Ν. Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Σημαιοφόρος (Π.Υ. πυροβολ.) Π.Ν. ε.α. Δ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ και ο Πλωτάρχης (Π.Υ. πυροβολ.) Π.Ν. ε.α. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ αφηγούνται τις τελευταίες στιγμές του εν λόγω πολεμικού πλοίου.

Ι. Α/Τ ΨΑΡΑ

Ανάμεσα στις ναυτικές μονάδες τις οποίες παρέλαβε η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο ήταν τα τέσσερα αντιτορπιλικά τύπου Dardo από την Ιταλία τα οποία είχαν παραληφθεί μέχρι το 1933. Πρόκειται για τα αντιτορπιλικά ΚΟΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ(D-98), Σπετσαι(D-83), ΥΔΡΑ(D-97) και ΨΑΡΑ(D-84) τα οποία παραγγέλθηκαν μετά από διαγωνισμό της κυβέρνησης των Φιλελευθέρων η οποία είχε ως πολιτικό αρχηγό της τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Ο Κρητικός πολιτικός στόχευε σε μια σύσφιξη σχέσεων με την Ιταλία στα πλαίσια μιας δραστήριας πολιτικής προσεταιρισμού των ανταγωνιστικών κρατών της Ελλάδας στη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου.

Τα εν λόγω αντιτορπιλικά αυτά ήταν εκτοπίσματα 1935 τόνων με ανώτατη ταχύτητα 39 μιλίων ανά ώρα, έφεραν δε τέσσερα πυροβόλα των 100 mm, 3 πυροβόλα αντιαεροπορικά των 40 mm και 6 τορπιλοσωλήνες των 533 mm.

Με την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου, το πρωτεύων καθήκον των αντιτορπιλικών ήταν η συνοδεία των πλοίων μεταφοράς τα οποία μετέφεραν προσωπικό και υλικά προς το μέτωπο. Το Α/Τ ΨΑΡΑ το οποίο θα αποτελέσει το αντικείμενο της παρούσας μελέτης, έλαβε μέρος σε πολυάριθμες συνοδείες νηοπομπών από την Κρήτη ως τη Δυτική και την Ανατολική Ελλάδα. Συμμετείχε μάλιστα με κυβερνήτη τον Αντιπλοίαρχο Παναγιώτη Κώνστα ΒΝ και σε άλλος είδους αποστολές όπως στο βομβαρδισμό της ευρύτερης περιοχής της Σαγιάδας Ηπείρου στις 31 Οκτωβρίου 1940, αλλά και στις τρεις ναυτικές επιδρομές στο Στενό του Οτράντο στις 14-15 Νοεμβρίου, στις 15-16 Δεκεμβρίου 1940 αλλά και στις 4-5 Ιανουαρίου 1941.

Στις 11 Μαρτίου 1941, ενώ έπλεε 11 μίλια νοτιοδυτικά της νήσου Φαλκονέρας στα πλαίσια συνοδείας νηοπομπής, μετά από εντοπισμό εχθρικού υποβρυχίου το προσέβαλε και πιθανότατα το βύθισε. Στον Κυβερνήτη του Ψαρά Κώνστα, απονεμήθηκε ο Πολεμικός Σταυρός Α' Τάξεως «διότι εξετέλεσεν διακεκριμένη πράξη επί του πεδίου μάχης». Η εμπειρία που είχε αποκτηθεί οδήγησε σε μια ακόμα προσβολή εχθρικού υποβρυχίου με 13 βόμβες βυθού στις 26 Μαρτίου σε απόσταση 5 μιλίων από την νήσο

Το αντιτορπιλικό Βασίλισσα Όλγα το 1939.
Πηγή Φωτογραφικό Αρχείο Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού

Ψαρά. Αν και δεν επιβεβαιώθηκε η βύθιση του, ενδείξεις όπως ποσότητες πετρελαίου και φυσαλίδες αέρος στην επιφάνεια της θάλασσας οδηγούν στο συμπέρασμα αυτό με κάποια ασφάλεια.

Μετά την έναρξη της επιθέσεως των Γερμανών στις 6 Απριλίου 1941 και την επακολουθήσασα κατάρρευση της αντίστασης στα μακεδονικά σύνορα, η προέλασή τους ήταν ραγδαία. Με την υπ' αριθμόν απόρρητη 927 Διαταγή του Πρωθυπουργού στις 11 Απριλίου αποφασίστηκε τα πλοία του Ναυτικού με ό,τι πολεμικό υλικό μπορούσε να μεταφερθεί, να έχουν ετοιμότητα να μετακινηθούν προς μετεγκατάσταση στην Αλεξάνδρεια με ενδιάμεσο σταθμό την Σούδα Κρήτης. Η αεροπορική υπεροχή της γερμανικής αεροπορίας της οποίας οι προσβολές ήταν όλο και πιο συχνές και αποτελεσματικές, τονίζοντας μάλιστα και μαγνητικές νάρκες στην είσοδο λιμανιών, επέβαλλε την ταχεία μεταστάθμευση των πλοίων αφού στόχος της ήταν οι όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πρόκληση απωλειών στους υποχωρούντες Έλληνες και Βρετανούς. Όμως η ελληνική κυβερνητική εντολή καθυστερούσε καθώς ορισμένα από τα πλοία του Στόλου αναμένονταν ότι θα μετέφεραν και μέρος της κυβέρνησης, ανώτερους κρατικούς λειτουργούς ή άλλους επίσημους στην Αίγυπτο και έτσι μεγάλο μέρος των πλοίων βρέθηκε αγκυροβολημένο στην Ελευσίνα ως τις 12 Απριλίου και μετέπειτα στον Κόλπο Μεγάρων.

Στην τεράστια σύγκυση που επικρατούσε συνεισέφερε η συνεχής έλευση φυγάδων από διαλυμένες μονάδες του Ναυτικού και του Στρατού, ενώ η ελληνική Κυβέρνηση σε πλήρη παράλυση ως συνέπεια του θανάτου του Πρωθυπουργού Αλέξανδρου Κορυζή αδυνατούσε όλο και περισσότερο να παρέχει ξεκάθαρες κατευθύνσεις. Εν αναμονή της διαταγής για μεταστάθμευση τα πλοία παρέμεναν συνεχώς εκτεθειμένα και με ελάχιστη αντιαεροπορική κάλυψη από μέρους της ξηράς. Υπό τις συνθήκες αυτές την Κυριακή του Πάσχα στις 20 Απριλίου 1941 βρέθηκαν αγκυροβολημένα στον όρμο Μεγάρων τα Α/Τ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ, ΙΕΡΑΞ, ΠΑΝΘΗΡ και ΨΑΡΑ.

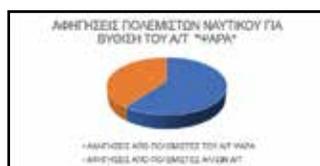
II) ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Ακολουθεί πίνακας στον οποίο αναγράφεται ποιοι από τους πολεμιστές του Ναυτικού ήταν στο πλοίο στις 20 Απριλίου 1941 και ποιοι βρίσκονταν σε άλλο πλοίο και ήταν μάρτυρες της βύθισής του εξαιτίας γερμανικού αεροπορικού βομβαρδισμού.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ	ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΛΟΙΩΝ
Π.ΓΑΒΡΑΣ	Α/Τ ΑΕΤΟΣ
Γ. ΓΕΡΑΡΔΗΣ	Α/Τ ΙΕΡΑΞ
Α. ΙΩΑΝΝΟΥ	Α/Τ ΨΑΡΑ
Ε. ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	Α/Τ ΠΑΝΘΗΡ
Π. ΚΟΝΤΟΜΗΝΑΣ	Α/Τ ΨΑΡΑ
Ν. ΛΑΧΑΝΟΣ	Α/Τ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ
Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Α/Τ ΨΑΡΑ
Δ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ	Α/Τ ΨΑΡΑ
Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ	Α/Τ ΨΑΡΑ

Έτσι, μπορεί να υπολογιστεί η συχνότητα εμφάνισης των πολεμιστών που ήταν στο Α/Τ ΨΑΡΑ και η συχνότητα εμφάνισης των πολεμιστών που ήταν απλώς μάρτυρες της βύθισής του, καθώς οι αφηγήσεις τους είναι το αντικείμενο της εν λόγω έρευνας.

ΠΛΗΘΟΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ
4 ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΟΛΕΜΙΣΤΕΣ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ Α/Τ ΨΑΡΑ	40%
6 ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΟΛΕΜΙΣΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ Α/Τ ΨΑΡΑ	60%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ: 10	100%

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται και η ιδιότητα του κάθε πολεμιστή που βρισκόταν στο Α/Τ ΨΑΡΑ εκείνη την ημέρα του γερμανικού βομβαρδισμού.

ΟΝΟΜΑ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
ΚΩΝΣΤΑΣ	ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ
Α. ΙΩΑΝΝΟΥ	Μάχιμος Αρχικελευστής
Π. ΚΟΝΤΟΜΗΝΑΣ	Ν. ΠΡ. ΠΥΡ.
Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Ν. ΜΗΧ.
Δ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ	ΥΠΟΚΕΛ. Α' ΠΥΡ.
Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ	ΔΙΟΠΟΣ ΠΥΡΟΒΟΛΗΤΗΣ
Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Α/Τ ΨΑΡΑ
Δ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ	Α/Τ ΨΑΡΑ
Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ	Α/Τ ΨΑΡΑ

Από τη μελέτη των δέκα αφηγήσεων προκύπτουν τρία διακριτά χρονικά στάδια ενεργειών:

1. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ
2. Η ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΚΑΙ Η ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ
3. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ

1. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ

Τα γεγονότα πριν από τη βύθιση συνδέονται τόσο με το θρησκευτικό εορτασμό, δηλαδή με τα εδέσματα του πασχαλινού τραπέζιου στο καράβι και με την αναφορά στην παρουσία ιερέα από τα Μέγαρα για την τέλεση της Θείας Λειτουργίας όσο και για τη δυνατότητα που δόθηκε στο πλήρωμα του Α/Τ ΨΑΡΑ να ανταποκριθεί θετικά στο κάλεσμα της ηγεσίας του Ναυτικού για αποδημία στη Μέση Ανατολή.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ ΣΤΙΣ ΔΕΚΑ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΠΛΟΙΟ	20%
ΘΕΤΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ ΣΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΠΟΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ	20%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΣΕ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ	40%

2. Η ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΚΑΙ Η ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ

Μέσα από τις δέκα μαρτυρίες για το γεγονός της 20ης Απριλίου 1941 αναφέρονται οι ενέργειες του Α/Τ ΨΑΡΑ για την αντιμετώπιση της προσβολής, δηλαδή οι προειδοποιητικοί συναγερμοί, ο γενικός συναγερμός, η διακοπή αντιαεροπορικής δράσης λόγω της εμπλοκής βρετανικών αεροσκαφών με γερμανικά βομβαρδιστικά κάθετης εφόρμησης Stoukas, η ανακρέμαση άγκυρας και οι ελιγμοί με ταχύτητα. Επίσης, υπογραμμίζονται οι απώλειες έμπυχου και άψυχου υλικού (η πτώση του πληρώματος στη θάλασσα, οι ακρωτηριασμοί μελών του πληρώματος, η απώλεια πρόστεγου, η αποκοπή πλώρης, τα ρήγματα στο μεσόστεγο, οι νεκροί, οι αγνοούμενοι και οι τραυματίες. Τέλος, μεγάλη σημασία αποδίδεται και στις ενέργειες διάσωσης, δηλαδή στη συλλογή περιωθέντων υλικών και βιβλίων του πλοίου και στην παράδοσή τους σε φίλια πλοία, στην παρουσία βαρκών και καϊκιών από τα Μέγαρα καθώς και λεμβών από τα άλλα πλοία καθώς και στην παρέμβαση του βοηθητικού ΤΕΝΕΔΟΣ και ενός επίτακτου πετρελαιοκίνητου πλοίου για τη ρυμούλκηση του Α/Τ ΨΑΡΑ στην ακτή χωρίς επιτυχές αποτέλεσμα.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΚΑΙ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΘΕ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΔΕΚΑ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ
Ενέργειες για την αντιμετώπιση προσβολής	80%
Απώλειες έμψυχου και άψυχου υλικού	90%
Ενέργειες διάσωσης	60%

3. ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ

Μετά τη βύθιση του Α/Τ ΨΑΡΑ, δόθηκε η μέριμνα για τους τραυματισθέντες και φονευθέντες και η δυνατότητα παραμονής του πληρώματος για δύο 24ωρα στο Γυμνάσιο Μεγάρων. Ακόμη, διαμοιράστηκε το πλήρωμα σε άλλα πλοία, δόθηκε φαγητό, ρουχισμός και στέγαση στα Μέγαρα και εμψυχώθηκε το πλήρωμα από ανώτερους αξιωματικούς του Α/Τ ΨΑΡΑ. Οι τραυματισμένοι μεταφέρθηκαν σε επιτεταγμένο ξενοδοχείο του Φαλήρου που είχε γίνει Ναυτικό Νοσοκομείο εκείνη την εποχή. Τέλος, έγινε η επιβίβαση στο ΜΑΡΙΤ ΜΕΡΣΚ, στο επίτακτο ΕΛΣΗ και στο Β. ΟΛΓΑ.

ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ
ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΓΙΑ ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ
ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΓΙΑ ΝΕΚΡΟΥΣ
ΕΝΔΙΑΙΤΗΣΗ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ
ΕΜΨΥΧΩΣΗ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ
ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΜΟΣ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Από τα παραπάνω προκύπτει η παρακάτω κατηγοριοποίηση

ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΥΘΙΣΗ ΤΟΥ Α/Τ ΨΑΡΑ
ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ
ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ

- Όλες οι μαρτυρίες επικεντρώνονται στη φάση της επίθεσης και βύθισης του Α/Τ ΨΑΡΑ, καθώς αυτή ήταν ορατή τόσο από το πλήρωμα όσο και από τους αυτόπτες μάρτυρες του βομβαρδισμού.
- Οι ενέργειες διάσωσης επικεντρώθηκαν τόσο στην περισυλλογή των ναυαγών του πληρώματος όσο και του ίδιου του Α/Τ ΨΑΡΑ.
- Μετά τη βύθιση, η μέριμνα του κυβερνήτη για το πλήρωμα περιελάμβανε την ιατροφαρμακευτική του περίθαλψη, τις βιοτικές του ανάγκες και την ψυχολογική του στήριξη, ώστε να συνεχίσει τον Αγώνα στη Μέση Ανατολή.
- Οι εξεταζόμενες μαρτυρίες οδηγούν σε τρία διακριτά χρονικά στάδια ενεργειών: 1) Πριν από τη βύθιση του Α/Τ ΨΑΡΑ, 2) Η επίθεση και η βύθιση του Α/Τ ΨΑΡΑ, 3) Μετά τη βύθιση του Α/Τ ΨΑΡΑ.

III) Η απόδοση του αντιαεροπορικού πυροβολικού του Α/Τ ΨΑΡΑ

Η επιβίωση ενός πολεμικού πλοίου την δεκαετία του 1930 υπό το καθεστώς αεροπορικής προσβολής ήταν ένα απαιτητικό εγχείρημα, το οποίο σπριζόνταν σε πολύ μεγάλο βαθμό στην οργάνωση του πυροβολικού του, αποτελώντας την βάση της «*όλης του πλοίου οργανώσεως*». Πολύ δε μάλλον όταν τα εχθρικά αεροσκάφη, ήταν πολλά σε αριθμό, τεχνολογικά άρτια και με ικανοποιητικό βαθμό εκπαίδευσης των πιλότων τους, όπως στην περίπτωση των Γερμανών πιλότων στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 1941.

Προκειμένου να τυποποιηθεί η εκπαίδευση του πυροβολικού των πολεμικών του πλοίων το 1931 το Πολεμικό Ναυτικό εξέδωσε το «*Εγχειρίδιον Πυροβολικού των Π. Πλοίων-Μέρους Α΄ - Οργάνωσις & Εκπαίδευσις του Πυροβολικού*». Ένα χρόνο πριν εξάλλου είχαν παραγγελθεί τα τέσσερα αντιτορπιλικά ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ, ΣΠΕΤΣΑΙ, ΎΔΡΑ και ΨΑΡΑ από ιταλικά ναυπηγεία Ansaldo. Χωρίς αμφιβολία η οργάνωση του πυροβολικού του αντιτορπιλικού Ψαρά βασίζονταν στο εγχειρίδιο αυτό. Σκιαγραφώντας την πληρέστερη σύνθεση της εικόνας των ενεργειών του πυροβολικού του κατά την ημέρα της βύθισης του, κρίνεται απαραίτητο να παρατεθούν συνοπτικά ορισμένα στοιχεία/ διαδικασίες που προβλέπονταν στο παραπάνω εγχειρίδιο και τηρήθηκαν από το πλήρωμα του ηρωικού αντιτορπιλικού σταχυολογώντας κάποιες από τις εξεταζόμενες μαρτυρίες στην ανά χειρας μελέτη.

Στην περίπτωση του Διόπου Πυροβολητή Νικολάου Τριαντάφυλλου αναφέρεται ότι την 20η Απριλίου 1941 υπήρξαν συνεχή «*προειδοποιητικά βομβαρδισμού*». Με τον τρόπο αυτό ήταν μόνιμα επανδρωμένος ο μισός οπλισμός του Ψαρά μέχρι να σαλπίσει ο κανονικός συναγερμός. Πράγματι η κατάσταση αυτή του πλοίου αναφέρεται στο Εγχειρίδιο Πυροβολικού του 1931 ως «*επαγρύπνηση ή πολεμικός πλοός εν ημέρα και νυκτί*», ενώ με σάλπισμα κατά την εμφάνιση εχθρικών αεροσκαφών, επανδρώνονταν και οι υπόλοιπες μισές θέσεις του οπλισμού.

Ιδιαίτερη μέριμνα λήφθηκε στο Ψαρά ώστε η ταχύτατη επάνδρωση των πυροβόλων να γίνεται από άνδρες οι οποίοι «*θα κατακλίνονται πλησίον του χώρου εργασίας τους εν καιρώ ειρήνης και των πυροβόλων τους εν καιρώ πολέμου*». Η μαρτυρία του Τριαντάφυλλου αναφέρει ξεκάθαρα ότι ο ίδιος ενδιαιτούνταν στο πρωραίο υπόφραγμα του ΨΑΡΑ κοντά στα πλωραία πυροβόλα τα οποία επάνδρωνε.

Σύμφωνα με το «*Βιβλίο Διαιρέσεων του πλοίου*» σε κάθε πυροβόλο υπήρχαν οι σκοπευτές, οι χειριστές, οι γεμιστές και οι τροφοδότες του. Τηρουμένων των προτεραιοτήτων όμως μετά τις πρώτες απώλειες και με καλή οργάνωση, υπήρχε διαθέσιμο προσωπικό το οποίο θα μπορούσε να αντικαταστήσει τους θανόντες κατά την αεροπορική προσβολή.

Στην περίπτωση του Μάχιμου Αρχικελευστή Ανδρέας Ιωάννου εκ Σχολής Ναυτικών Δοκίμων, εκείνος ανέλαβε καθήκοντα γεμιστή του πλωραίου αντιαεροπορικού πυροβόλου Ρομ Ρομ μετά την αποκοπή της πλώρης του Ψαρά. Δύο άλλοι υπαξιωματικοί όπως αναφέρει, ήταν οι τροφοδότες του οι οποίοι συνέχιζαν να τροφοδοτούν το πυροβόλο αφού πιθανότατα είχαν τελειώσει τα πρώτα πυρομαχικά τα οποία σε κάθε συναγερμό τοποθετούνται πλησίον του πυροβόλου. Η διαίρεση του πληρώματος έτσι εξασφάλισε «*τα μέσα συμπληρώσεως των εκ των απωλειών επερχόμενων κενών*» επιτρέποντας

Αντιπλοίαρχος Παναγιώτης Κώνστας ΒΝ, Κυβερνήτης Α/Τ ΨΑΡΑ.

Υποναύαρχος Σακελλαρίου Αλέξανδρος,
Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Ναυτικού

με ψυχραιμία τη συνεχή λειτουργία του πυροβόλου και επιτυγχάνοντας εν συνεχεία την κατάρριψη ενός γερμανικού αεροπλάνου σύμφωνα με τον Ιωάννου.

Οι εκρήξεις οι οποίες ακολούθησαν την ρίψη των βομβών οι οποίες έπληξαν το ΨΑΡΑ προκάλεσαν μέχρι και πτώσεις ατόμων στην θάλασσα σύμφωνα με τον τότε ναύτη πυροβολητή Εμμανουήλ Κατερίνη, ο οποίος υπηρετούσε στο αντιτορπιλικό ΣΠΕΤΣΑΙ. Αυτό ήταν αγκυροβολημένο στα Μέγαρα. Τα άτομα αυτά πιθανότατα ανήκαν στις ομοχειρίες των πυροβόλων οι οποίοι ευρισκόμενοι εξωτερικά εκτινάχτηκαν από την έκρηξη. Αν και κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό να ταυτοποιηθεί, ενδεχομένως μέλη του πληρώματος τα οποία έπεσαν στην θάλασσα ήταν πλημμελώς στερεωμένοι/δεμένοι στο πλοίο, κάτι που ούτε στο εξεταζόμενο Εγχειρίδιο Πυροβολικού της εποχής προβλέπονταν.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Κελευστή πυροβολητή Δημητρίου Πολυχρονίου, το πλήθος των γερμανικών αεροσκαφών που εκτελούσε τις προσβολές έμοιαζε με πλήθος από «σφίγγες». Η διασπορά της συγκέντρωσης των πυρών σε τόσους στόχους δυσκόλευσε τους Έλληνες πυροβολητές, αφού τα γερμανικά αεροπλάνα επιτίθεντο κατά κύματα και χωρίς ανάπαυλα. Η τακτική των γερμανικών αεροπλάνων της επίθεσης στην ελληνική ναυτική δύναμη από την πλευρά του ηλίου, αναμφισβήτητα θα καθυστέρησε τον εντοπισμό τους από τους δύο οπτήρες αεροσκαφών σε αντιτορπιλικά τύπου Κουντουριώτης. Ο χρόνος αντίδρασης αλλά και η ακρίβεια της σκόπευσης από τις ομοχειρίες των πυροβόλων, θα ήταν ελαττωμένα αδυνατώντας να βάλλον μεγαλύτερο αριθμό βολών σε σχέση με ένα εντοπισμό από μεγάλη απόσταση.

Παρόλα αυτά, οι οπτήρες, όπως και οι αρχηγοί των ομοχειριών των αντιαεροπορικών πυροβόλων, γνωρίζοντας καλά τους τύπους των φίλιων αεροσκαφών σταμάτησαν το αντιαεροπορικό πυρ με τις αναφορές τους, όταν εντόπισαν στον ορίζοντα τα βρετανικά καταδιωκτικά αεροπλάνα Hurricane, τα οποία τελικά αναχαίτισαν τα γερμανικά αεροπλάνα στα Μέγαρα το απόγευμα της 20ης Απριλίου. Αναμφίβολα, η ταχύτητα αντίληψης των Οπτήρων Αεροσκαφών των ελληνικών αντιτορπιλικών οι οποίοι παρατηρούσαν «από του ορίζοντος προς τον αέρα», ώστε να αντιληφθούν «παν προσεγγίζον αεροσκάφος», απέτρεψε τα πυρά σε φίλια αεροσκάφη, σύμφωνα και με την μαρτυρία του ναύτη στρατεύσιμου διαχειριστή Νικόλαο Λάχανου, ο οποίος υπηρετούσε στο Βασίλισσα Όλγα, που έπλεε κοντά στο ΨΑΡΑ στις τελευταίες του στιγμές. Επίσης, εμφανίστηκαν φίλια καταδιωκτικά τα οποία απομάκρυναν γερμανικά αεροπλάνα σύμφωνα με τον δίποπο πυροβολητή Παναγιώτη Γαβρά, μέλος του πληρώματος του αντιτορπιλικού ΑΕΤΟΣ, το πλοίο του ήταν αγκυροβολημένο σε σχετικά κοντινή απόσταση από το ΨΑΡΑ. Μάλιστα στο πλαίσιο συνεχούς επαγρύπνησης αλλά και λόγω έλλειψης χώρου από τους πρόσθετους άνδρες από υποχωρούσες μονάδες, τα πληρώματα των πυροβόλων του ΑΕΤΟΥ έτρωγαν στα καταστρώματα που ήταν πολύ κοντά στα πυροβόλα τους, ώστε να μπορούν να τα επανδρώσουν τάχιστα σε περίπτωση συναγερμού.

Σύμφωνα με τον Γαβρά, οι πρυμναίες ομοχειρίες των πυροβόλων του ΨΑΡΑ έβαλλαν ως το τέλος, κάτι που θα μπορούσε να συμβεί μόνο λόγω της υψηλής εκπαίδευσής τους, της οργάνωσης αλλά και του υψηλού πνεύματος μονάδας τους, το οποίο αναπτύχθηκε μόνο μετά από επαρκή αριθμό γυμνασίων που είχαν ως σκοπό «την τήρησιν και προαγωγήν του αποκτηθέντος βαθμού μαχητικότητας», ιδιότητα η οποία έχτισε το υψηλό ηθικό τους. Τα

συνεχής πυρά των πυροβόλων του ΨΑΡΑ, αναμφισβήτητα σημαίνουν και συνεχή τροφοδότηση από τις Ομάδες Αναχωρηγίων οι οποίες φρόντιζαν να υπάρχουν συνεχώς πυρομαχικά διαθέσιμα στους πυροβολητές και όχι μόνο «δια την πρώτην χρήσιν». Βολές των πρυμναίων αντιαεροπορικών πυροβόλων ως τη βύθιση αναφέρει και ο ναύτης στρατεύσιμος Μηχανικός Θ. Παπαγεωργίου, ο οποίος υπηρετούσε την περίοδο εκείνη στο ΨΑΡΑ.

Σύμφωνα με τον ναύτη πυροβολητή Γ. Γεράρδη, ο οποίος υπηρετούσε στο Α/Τ ΙΕΡΑΞ, αγκυροβολημένο και εκείνο στα Μέγαρα, οι απανωτοί συναγερμοί κράτησαν το πλήρωμα για ώρες στις θέσεις του και όχι τμηματικά με κάποιου είδους ανάπαυλα. Εξάγει και εκείνος την αποφασιστικότητα των πυροβολητών του ΨΑΡΑ, το οποίο έβαλλε με τα πυροβόλα του μέχρι την τελική βύθιση του, εναντίων των αεροσκαφών που ξεπρόβαλλαν από την κατεύθυνση του ηλίου που ετοιμαζόταν να δύσει.

Γενικά Συμπεράσματα

Η Ιστορία είναι κυριολεκτικά ένας ατελείωτος διάλογος ανάμεσα στο παρόν και το παρελθόν. Η ηρωική αντίσταση του ΨΑΡΑ αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση για τις επόμενες γενιές όσον αφορά στην υπέρ βωμών και εστιών αυταπάρνηση του πληρώματος του. Ωστόσο, η συγκέντρωση τόσων πολλών ναυτικών μονάδων σε ένα σχετικά κλειστό όρμο με περιορισμένες από μέρους τους δυνατότητες ελιγμών με υψηλή ταχύτητα αποφυγής της αεροπορικής προσβολής εν αναμονή μεταστάθμευσης, ήταν καταστροφική. Και μάλιστα στα πλοίων που η ταχύτητα τους μπορούσε να φτάσει τα 40 μίλια ανά ώρα! Η μέθοδος πλου με μεγίστη ταχύτητα σε παρόμοιες συνθήκες χρησιμοποιείται και σήμερα.

Η έλλειψη βούλησης από μέρος της ελληνικής Κυβέρνησης που μεταφράζονταν σε καθυστέρηση για την μεταστάθμευση στην Αλεξάνδρεια, κόστισε πέρα από το Α/Τ ΨΑΡΑ και άλλα αξιόμαχα πλοία όπως τα αντιτορπιλικά Βασιλεύς Γεώργιος και Ύδρα τις μέρες εκείνες. Η επίδρασή των απωλειών αυτών πέρα από το υλικό έφερε και απώλειες σε εκπαιδευμένο προσωπικό πολύτιμο για την ανασύνταξη στην Αλεξάνδρεια.

Η έλλειψη της επαρκούς αεροπορικής υποστήριξης είτε από τους Βρετανούς είτε από την ασθμαίνουσα Πολεμική Αεροπορία σε συνδυασμό με την έλλειψη αντιαεροπορικής άμυνας από την ξηρά προδίκαζαν το αποτέλεσμα των απωλειών. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι με την μεταστάθμευση των ελληνικών πλοίων στην Αλεξάνδρεια το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού τους θα μεριμνούσε πρωτίστως για τοποθέτηση πρόσθετων σύγχρονων αντιαεροπορικών πυροβόλων αλλά και συσκευών ραντάρ.

Το μνημείο στα Μέγαρα

Στο πλαίσιο της διατήρησης της ιστορικής μνήμης αλλά και διάσωσης της Ναυτικής Παράδοσης, ο Δήμος Μεγαρέων οργάνωσε στις 19 Μαΐου 2002 εκδήλωση μνήμης στο λιμάνι της Πάχης για τη βύθιση του Α/Τ ΨΑΡΑ. Στην εκδήλωση, παραβρέθηκε και ο Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αντιναύαρχος Αντώνιος Αντωνιάδης ΠΝ, πλήθος επισήμων, ενώ διατέθηκε και το ΤΠΚ ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ προκειμένου να συμμετέχει στην εκδήλωση μνήμης. Κατά την εκδήλωση, κατατέθηκαν στεφάνια στο μνημείο πεσόντων του αντιτορπιλικού ΨΑΡΑ αλλά και στην θάλασσα από το κατάστρωμα το ΤΠΚ ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ.

Με την παρουσία τους λάμπρυναν την εκδήλωση ο διασωθείς Α' Μηχανικός του Α/Τ ΨΑΡΑ Αντιναύαρχος Μηχανικός εν αποστρατεία Αλέξανδρος Μιχόπουλος αλλά και ο διασωθείς Πλωτάρχης Πυροβολητής εν αποστρατεία Δημήτριος Μαρτίνος.

Αν και οι νεκροί του Α/Τ ΨΑΡΑ απέπλευσαν για το τελευταίο ταξίδι τους το μοιραίο εκείνο Πάσχα, τα ονόματά τους παρέμειναν στους Δέλτους της Ιστορίας. Τα νεότερα στελέχη του Ναυτικού συνεχίζουν με την ίδια αποφασιστικότητα να φέρνουν εις πέρας τις αποστολές που τους ανατίθενται τιμώντας τις ναυτικές παραδόσεις με τις οποίες γαλουχήθηκαν.

Sharing Professional experience by socializing.

The case of Naval Dinner

SHAPE J6 FMN FLOROS, Marios Ioannis OF-4 | SCL article | January 2, 2025

Introduction

There has not been an instance in world history or mythology where people and most importantly mentors and tutors were not the catalytic factor of driving progress and evolution.

This drive, within the spectrum of sciences, societies, politics, environment, culture, and all other forms of life is no other but connectivity and communication.

Scope

This article's scope is to underline how forming teams in a convenient environment can transform not just individual thinking and achievement but reach out all the way to collective evolution.

The assumption

Most of us, (especially in the military and the private sector, challenge ourselves by working over hours than people in other lines of duty. Add to that the fact that most of our time we spend in expedition, operating at remote places in an unfriendly environment or even hostile, subject us to maximum stress.

One thing that probably stands out other than sports, diet balance and keeps us mentally healthy is the fact that we try to form companionships helping us throughout the aforementioned challenges. Within the operational spectrum from the political domain down to the tactical and technical one, team effort is imperative to operational success and achieving goals for each of those domains.

Still, the highest investment driven by inspiration to mentors and leaders is accumulated experience. That factor is imperative to help us digest knowledge and understand any context so we can then apply best practices to real life. This inspiration is motivated through interpersonal influence.

All that said, what must be clear is our reference on the importance of socializing in a non-professional environment but within the frame that project true value, principles and ethics constitute as part of a modern and courteous society.

Ingredients for success

What are the basic ingredients of a productive gathering? In my personal view, the answer comes as follows:

- Common understanding and professional origin
- Willingness of inclusion between generations
- Determined number (not to exceed 10 people)
- Free speaking individuals not limited by professional barriers
- Moderation of discussion
- Respect, appreciation, acceptance, good will, courtesy and admission from one to the other
- Idea launching and spreading
- Diversity of the meeting environment that promotes relaxing and suggests a promising experience
- Periodical maturity in gathering
- A "Guest Star"

All those mentioned, contribute in forming a solid Team that delivers its members storing knowledge and an intelligence cloud, by individual contribution grown by everyone's gained experiences.

Furthermore, it is not just that this wisdom storing rests within the strict professional world, as it tends to expand in general aspects of life and one's perception of it. Meaning that the thanatology has a widespread context, expanding from occupational life, to culture, travelling, interests, politics forming a variable and wide agenda.

The Naval Dinner

Back in May 2019, I met at a dinner, a group of people, I actually barely knew from my line of work and through Social Media. During that dinner, stories and facts kept coming in that shaped a new vision in my understanding of professional life.

Former Naval Officers now working for the Defence and Maritime Security Industry as well as Active Duty ones and a Doctor became my new mentors, by shaping my view on how the Navy and Armed Forces should

move forward constantly transforming in order to achieve Operational integrity, ready to shape the future and support National and International Strategy.

It took two years' time and a lot of thought was put into it, for me to organise and conduct a second gathering, which since has become a consistent event occurring approximately every two months or "...*whenever time through events has provided mature conditions for its conduct...*" quoting the Dr.

At some point I thought to introduce an extra "guest star" member, preferably non-Armed Forces person but with an immediate interest on their behalf, in order to enhance the osmosis of the "outside" environment towards the inner one.

Figure 1: Mrs. Bilio Tsoukala is a famous TV Presenter and Producer. Her Show is about culture, science, civilization, music and well-being. Her late father an iconic WWII Submarine hero, had a significant impact on Officers up to my generation. Mrs. Tsoukala share her experiences on how being a "Navy brat" formed her intuition, mentality and way of life.

Through this process, people acknowledged nationally and internationally for their work in their individual fields have participated, including a TV Show producer and presenter, a World Class Deepsea Diver and former Navy SEAL, Defence Journalist etc. They have all actively engaged and shared knowledge and experience very hard to fathom, still after listening to them, a new perspective developed on how facts that were unexplainable to us occurred.

Now the core of this wonderful company consists of:

- A former Commander in Chief of the Hellenic Fleet and former NMR to NATO HQ., Navy SEAL and my first professional Mentor, now working for the Maritime Security industry.
- A former vice Chief of the Hellenic Fleet and my First CO on HS 'HYDRA' (MEKO-200HN) Frigate, now working for the Defence industry
- A former Vice Admiral head of the HN's Procurements Directorate, now working for the Defence industry
- A former Navy Captain expert in underwater weapons and tactics, now working for the Defence Industry
- A former Navy Captain, distinguished alumni from the MIT, responsible for introducing a welding method for submarines now a world class patent and owner of an applied innovation in industry, company
- A former Navy Captain and highly trained Naval Aviator and test Pilot that I was privileged to serve him as Deputy Marine Engineering Officer on his Ship, now a Captain for a Maritime Works company, a skilled documentary audio visual expert, a Naval History expert and a web radio producer on one of the most successful web radio shows that blends music, arts, history and well being
- A former Navy Captain and Navy SEAL, now working for the Maritime Security industry and pioneering to that respect.
- An active duty Commodore head of the Hellenic Navy History Service.
- An active duty Commodore former head of the Hellenic Naval Aviation Command and highly trained Naval Aviator and Test Pilot
- A Dr. of orthopaedics, which is the 'Godfather' of this great companionship, an invaluable donator and

Greece's most important collector of Naval History. The only one not a graduate from the Hellenic Naval Academy, but his late father made sure he extremely appreciated the Navy and its legacy.

- And myself.

It is literally not easy to explain how huge is the amount of professional development I have gained through the works of this den. The analysis of each subject from those SMEs has provided me also analytical and critical thinking skills, not quite easy to ascertain through academia.

Definitions

Cambridge dictionary provides as the following definitions:

- **artificial**
made by people, often as a copy of something natural

Therefore, when we people make something, we use emotions.

- **intelligence**
the ability to learn, understand, and make judgments or have opinions that are based on reason.

By definition, emotional intelligence is required in order to be able to conduct thinking in a right manner.

- **artificial intelligence**
the use or study of computer systems or machines that have some of the qualities that the human brain has, such as the ability to interpret and produce language in a way that seems human, recognize or create images, solve problems, and learn from data supplied to them.

No emotions required or not utilized, as they are not obviously easy to simulate (lack of spirit).

Conclusion

Human interaction is based by definition on 'A' and 'I' but a machine will never carry this capability, as it will never experience emotion in the context of ambient and internal conditions manipulating the senses, shifting all sorts of chemical reactions to an ever unique soul and body. Mass production can only achieve a small proportion of a gigantic spectrum within this vast ocean, where emotions blend colourful and blooming. As such, Intelligence cannot be artificial as explained on the latter definition.

Figure 2: counting from the right side screen going back the third person is Mr. Thoctarides. Costas is a world class deep-sea diver, Navy Underwater Demolition Teams Frogman and record man, with an amazing wreckage exploring and finding record. His contribution to the Hellenic Navy and the Nation has been unmatched, as he was the main ingredient of achieving to salvage a 700tn. FPB from a depth of more than 160m. the first worldwide salvage of such a ship from such a depth, as well an AB-212 Twin Huey Naval Helicopter lost in Operations plus her crew. A unique person that brought tension and enthusiasm to the Team. Lately he discovered HMS Triumph the hardest mission he undertook in his life, quoting him.

That said, information, knowledge and wisdom sharing, will never have the quality provided by human coaching and mentoring, through a computer monitor where e mails travel from one another on adjacent desks, offices, rooms.

Αεροσκάφη F-35B για το Ιαπωνικό Ναυτικό

Το Ιαπωνικό Ναυτικό¹ ολοκλήρωσε με επιτυχία (είχε ξεκινήσει στις 19 Οκτωβρίου 2024 στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ) την εκπαίδευση και την πιστοποίηση των πληρωμάτων του στην επιχειρησιακή χρήση των μαχητικών αεροσκαφών αμερικανικής κατασκευής F-35B. Ολόκληρη η διαδικασία πραγματοποιήθηκε υπό το Αμερικανικό Ναυτικό (USN) το οποίο παρέχει πληθώρα εγκαταστάσεων και μέσων. Το ιαπωνικό αεροπλανοφόρο *JS Kaga* (DDH-184) χρησιμοποιήθηκε ως πλοίο εκπαίδευσης καθώς όλα τα μαχητικά αεροσκάφη του συγκεκριμένου τύπου θα επιχειρούν από τα πλοία κλάσης *Izumo* (συνολικά δύο μονάδες του τύπου βρίσκονται σε υπηρεσία). Οι κατά κύριο λόγο εν πλω δοκιμές αποτελούν τη δεύτερη σειρά τέτοιων αντίστοιχων. Οι πρώτες είχαν γίνει το 2021 επί του *JS Izumo* (DDH-183) στις οποίες όμως χρησιμοποιήθηκαν αεροσκάφη του Σώματος των Αμερικανών Πεζοναυτών και όχι του Αμερικανικού Ναυτικού όπως τώρα.

Φωτογραφία της τελετής ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης των πληρωμάτων του Ιαπωνικού Ναυτικού στα αεροσκάφη F-35B επί του αεροπλανοφόρου *JS Kaga* (DDH-184), αριστερά ο Αμερικανός Διοικητής του 3ου Στόλου USN και δεξιά ο Ιάπωνας Διοικητής της Ναυτικής Δύναμης Συνοδείας FEF (Πηγή: https://x.com/JMSDF_PA0).

ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΗ ΙΣΧΥΣ

Αν και η ιαπωνική ναυπηγική βιομηχανία είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη τα δύο αεροπλανοφόρα κατασκευάστηκαν με αμερικανική βοήθεια αρχικά ως ελικοπτεροφόρα. Η μετατροπή και των δύο έγινε σταδιακά και αφορούσε κυρίως την ενίσχυση του καταστρώματος, την αλλαγή των χρωμάτων βαφής των καταστρωμάτων με ειδικά υλικά για τα καυσαέρια των αεροσκαφών, την τοποθέτηση συστημάτων προσγείωσης και απογείωσης αεροσκαφών καθώς και τη ριζική επανασχεδίαση των επικοινωνιακών τους συστημάτων καθώς και των αεροβοηθημάτων για την υποστήριξη αεροπορικών επιχειρήσεων. Σε δεύτερο χρόνο πρόκειται να γίνουν μετατροπές και στους εσωτερικούς χώρους των πλοίων της κλάσης *Izumo* ώστε να μπορούν να φιλοξενούν το σύνολο του οπλισμού των ιαπωνικών αεροσκαφών² F-35B καθώς και το απαραίτητο ιπτάμενο προσωπικό και επιτελείο. Ο συνολικός τους αριθμός θα είναι 42 μαχητικά ενώ η Ιαπωνική Αεροπορία διαθέτει συνολικά 105 F-35A. Οι Μοίρες Αεροσκαφών του ναυτικού ανήκουν οργανικά σε αυτό όπως και το σύνολο των πληρωμάτων τους. Αντίθετα, με το Ιταλικό και το Βρετανικό Ναυτικό τα οποία χρησιμοποιούν τέτοια αεροσκάφη τα πληρώματα είναι μεικτά προερχόμενα από τις τάξεις του Πολεμικού Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας³.

Το αεροπλανοφόρο *JS Izumo* (DDH-183) του Ιαπωνικού Ναυτικού από το οποίο θα επιχειρούν τα αεροσκάφη F-35B, στο κατάστρωμα του βρίσκονται Ε/Π SH-60J/K (Πηγή: <https://www.seaforces.org>).

**ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ**

**Σύνταξη ειδήσεων
Αντιπλοίαρχος Εμμανουήλ Μουρτζάκης ΠΝ**

¹ Αν και η επίσημη ονομασία είναι Ιαπωνικές Ναυτικές Δυνάμεις Αυτοάμυνας θα χρησιμοποιείται ο πρακτικός όρος Ιαπωνικό Ναυτικό σε όλο το κείμενο.

² <https://news.usni.org/2024/11/08/japanese-big-deck-js-kaga-wraps-california-f-35b-trials>

³ Οι τρεις χώρες συνεργάζονται αρκετό χρονικό διάστημα στην καλύτερη αξιοποίηση και υποστήριξη των F-35B καθώς και στην ανταλλαγή τεχνικών και επιχειρησιακών εμπειριών. Ειδικότερα Ιάπωνες Αξιωματικοί του Ναυτικού παρακολούθησαν ολόκληρο

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

Το Ιαπωνικό Ναυτικό αποτελούσε κατά τον ΄Β ΠΠ την πιο ισχυρή και καλύτερα οργανωμένη αεροναυτική δύναμη στην Ασία, σαφώς ανώτερη της αμερικανικής. Η δημιουργία της είχε ξεκινήσει την περίοδο της Παλινόρθωσης Meiji⁴ όπου η θέση του αυτοκράτορα ισχυροποιήθηκε (σεχδόν θεοποιήθηκε), η οικονομία στράφηκε προς τον δυτικού τύπου καπιταλισμό με έμφαση ταυτόχρονα στη σύγχρονη εκπαίδευση και της ανάπτυξη της τεχνολογίας. Μετά τη λήξη όμως του ΄Β ΠΠ και τη συνθηκολόγηση της χώρας, μετατράπηκε σε αυστηρά αμυντική δύναμη όπως και οι υπόλοιπες ΕΔ σύμφωνα με τις προβλέψεις του συντάγματος. Η βασική του αποστολή είναι η προάσπιση των νησιών και των περιφερειακών περιοχών της χώρας. Κατά τον Ψυχρό Πόλεμο επικεντρώθηκε στις βόρειες και δυτικές θαλάσσιες περιοχές λόγω των εδαφικών διαφορών με της ΕΣΣΔ στις Κουρίλες νήσους⁵. Η αμερικανική υποστήριξη ήταν δεδομένη ως αντάλλαγμα της στάθμευσης μεγάλου αριθμού αμερικανικών δυνάμεων (πλοίων, αεροσκαφών και μονάδων πεζοναυτών) στη χώρα.

Η ραγδαία όμως στρατιωτική αναβάθμιση της γειτονικής Κίνας τα τελευταία είκοσι χρόνια ιδιαίτερα στον αεροναυτικό τομέα, οδήγησε σε αλλαγές και στη ναυτική στρατηγική της Ιαπωνίας η οποία αμφιταλαντεύεται ακόμα μεταξύ της «στρατηγικής αυτοσυγκράτησης» και της «στρατηγικής επαναφοράς» στον ασιατικό χώρο⁶. Προς το παρόν και πριν τη πλήρη αξιοποίηση των αεροσκαφών F-35B, οι ιαπωνικές ναυτικές δυνάμεις θεωρούνται από τις πιο ισχυρές (ειδικά οι μονάδες επιφανείας διαθέτουν τον μεγαλύτερο και βαρύτερο οπλισμένο στόλο αντιτορπιλικών στην περιοχή) σε τοπικό επίπεδο.

Όμως η δομή τους παραπέμπει σε αμυντική ναυτική δύναμη με περιορισμένη εμβέλεια και ικανότητα αποστολών η οποία περιορίζεται πλησίον των ακτών της χώρας. Διαθέτει 4 Landing Helicopter Docks (LHDs), 3 πλοία αμφίβιων επιχειρήσεων (LSTs), 8 βαριά εξοπλισμένα A/T με σύστημα Aegis, 28 A/T για ωκεάνιες επιχειρήσεις και μεγάλο αριθμό περιπολικών και μικρότερων σκαφών. Επίσης, διαθέτει 22 συμβατικά Υ/Β και μεγάλο αριθμό ιπτάμενων μέσων αμερικανικής κατασκευής (Ε/Π τύπου SH-60J/K και ΑΦΝΣ P-3C). Σχεδιάζεται η συνέχιση του προγράμματος ναυπήγησης των Φ/Γ τ.Mogami και των Υ/Β τ.Tagei τα οποία θα ενδυναμώσουν ακόμα περισσότερο τις ιαπωνικές ναυτικές ικανότητες.

Δοκιμές επιχειρησιακής αξιοποίησης και υποστήριξης των F-35B του Ιαπωνικού Ναυτικού επί του JS Izumo (DDH-183) (Πηγή: <https://www.military.com>).

Η καθιερωμένη στρατηγική θαλάσσια ασφάλεια της Ιαπωνίας μπορεί σε γενικές γραμμές να διαχωριστεί σε δύο τομείς με βάση τη γεωγραφική κατανομή. Το πρώτο, αφορά τα εγχώρια ύδατα και το δεύτερο τις θαλάσσιες οδούς του Ινδικού και του Ειρηνικού Ωκεανού. Στις εγγύς θάλασσες, η Ιαπωνία αντιμετωπίζει σημαντικές πιέσεις ασφαλείας από το βορρά, τα δυτικά και τα νότια. Οι επιθετικές στρατιωτικές πρακτικές, το βεβαρημένο ιστορικό παρελθόν και οι εδαφικές διαφωνίες δημιουργούν ανησυχίες για την ασφάλεια της περιοχής και περιορίζουν εκ των

πραγμάτων τη συνεργασία μεταξύ της Ιαπωνίας και των γειτονικών κρατών (Ρωσίας, Κίνας και Κορέας). Και οι δύο θαλάσσιες ζώνες (εγγύς και μακράν των ιαπωνικών ακτών) είναι εξίσου σημαντικές για την ιαπωνική οικονομία και εθνική ευημερία. Η εθνική ασφάλεια της Ιαπωνίας εξαρτάται από τη διαμετακόμιση αγαθών κατά μήκος των κρίσιμων θαλάσσιων οδών. Εξαρτάται από τις εισαγωγές για περισσότερο από το 60% των τροφίμων της, κατά 99,7 %, 97,5 % και 99,3 % από τις εισαγωγές αργού πετρελαίου, υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) και άνθρακα, αντίστοιχα. Μαζί, αυτά τα τρία εμπορεύματα παρέχουν περισσότερο από το 85% της ενέργειας της Ιαπωνίας. Το 88% του αργού πετρελαίου προέρχεται από το Μέση Ανατολή ενώ η Αυστραλία είναι ο κύριος προμηθευτής άνθρακα. Συνεπώς, το μεγαλύτερο μέρος της ενέργειας της Ιαπωνίας περνά κατά μήκος των θαλάσσιων οδών της Νοτιοανατολικής Ασίας, η οποία τροφοδοτεί την ιδιότητα της Ιαπωνίας ως τέταρτου μεγαλύτερου εξαγωγέα προϊόντων στον κόσμο.

Την τελευταία δεκαετία, το Ιαπωνικό Ναυτικό, σε συνδυασμό με την Ακτοφυλακή, έχει επεκτείνει τις ναυτικές επιχειρήσεις του στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Σε αντίθεση με τις πολυμερείς ασκήσεις του παρελθόντος και τις δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων στα βόρεια και δυτικά, φαίνεται να επικεντρώνεται περισσότερο στην ανάπτυξη επιλογών για τη διεξαγωγή ναυτικών επιχειρήσεων υψηλής έντασης στη Σινική Θάλασσα και νοτιότερα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη Α/Υ δράση καθώς θεωρείται βέβαιο από τους Ιάπωνες ειδικούς ότι κινεζικά υποβρύχια (σε περίπτωση κρίσης/πολέμου) θα προσπαθήσουν, και πιθανόν να καταφέρουν, να παρενοχλήσουν τις θαλάσσιες γραμμές επικοινωνιών καθώς και να προσβάλλουν στόχους με χρήση πυραύλων τύπου Cruise. Ταυτόχρονα, η συνεχής αύξηση της δύναμης των αεροπορικών δυνάμεων του Κινεζικού Ναυτικού οι οποίες επιχειρούν από τα αεροπλανοφόρα του αποτελεί σημαντικό επιχειρησιακό πρόβλημα⁷. Στην περίπτωση περιφερειακών συγκρούσεων μικρής/μεσαίας κλίμακας, ένα κινεζικό αεροπλανοφόρο έχει τη δυνατότητα να περιπλέξει σοβαρά τους υπολογισμούς των ανταγωνιστών στην περιοχή.

Η εισαγωγή των F-35B στο Ιαπωνικό Ναυτικό αυξάνει το αντίβαρο προς το Κινεζικό Ναυτικό ενώ αποτελεί ενισχυτικό παράγοντα προς το Αμερικανικό Ναυτικό στην περιοχή του Ειρηνικού. Η παρουσία ενός κινεζικού αεροπλανοφόρου σε μια περιοχή κρίσης θα είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση των κινεζικών αεροπορικών δυνατοτήτων χωρίς να απαιτούνται υπερπόντιες αεροπορικές βάσεις⁸. Συνεπώς, θεωρήθηκε μονόδρομος η απόκτηση ισχυρού αεροπορικού βραχίονα και από το Ιαπωνικό Ναυτικό, κατά τα αμερικανικά πρότυπα, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία τετελεσμένων επί του πεδίου με δραματικές στρατηγικές συνέπειες στην ισορροπία δυνάμεων στο θέατρο ανταγωνισμού της Ασίας διασφαλίζοντας τα ζωτικά συμφέροντα της χώρας.

Αεροσκάφος F-38B διαμόρφωσης STOVL (Short Take Off and Vertical Landing) του USN σε φάση αιώρησης (Πηγή: <https://www.military.com>).

το πρόγραμμα των δοκιμών αποδοχής των αεροσκαφών στα βρετανικά αεροπλανοφόρα HMS Prince of Wales (R09) και HMS Queen Elizabeth (R08) ενώ η ιταλική Cavour Carrier Strike Group (CSG) επισκέφθηκε την Ιαπωνία στο πλαίσιο συνεργασίας των δύο χωρών και της ανταλλαγής εμπειριών.

4 Αναλυτικότερα για την εν λόγω περίοδο και τις αλλαγές που προκάλεσε στο <https://www.lehigh.edu/~rfw1/courses/1999/spring/ir163/Papers/pdf/shs3.pdf>

5 The Japan Institute of International Affairs (JIIA), "Japan's Territorial Issues and the Historical Understandings of the Concerned Countries: Case Studies on the Senkaku Islands, Takeshima and the Northern Territories," March 2014, 29, <http://www2.jiia.or.jp/>.

6 Ιδιαίτερα αναλυτικό και κατατοπιστικό το παρακάτω άρθρο <https://digital-commons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1930&context=nwc-review> του US Naval War College.

7 Η Κίνα διαθέτει τρία αεροπλανοφόρα κατασκευασμένα με βάση ρωσικά σχέδια και εγχώριες τροποποιήσεις/προσθήκες.

8 Ένα αεροπλανοφόρο δεν αναπτύσσεται μόνο του. Για να μπορέσει να επιβιώσει σε έντονο περιβάλλον μάχης, χρειάζεται υποβοήθεια για την προστασία του. Ενώ η Κίνα έχει αποκτήσει νέα σκάφη επιφανείας με εξελιγμένες ικανότητες αντιαεροπορικού πολέμου και πολέμου επιφανείας, προς το παρόν υστερεί στον τομέα της Α/Υ ικανότητας και δράσης.

9 Σαφέστατα, ο εφοδιασμός του με καύσιμα, τρόφιμα, πυρομαχικά και άλλα αναλώσιμα γίνεται πιο δύσκολος όσο μεγαλώνει η απόσταση. Το Αμερικανικό Ναυτικό επίλυσε το πρόβλημα αυτό με τη δημιουργία μιας ακολουθίας υπερπόντιων αεροναυτικών βάσεων ώστε να καλύπτει τις ανάγκες σε διοικητική μέριμνα. Αντίθετα, το Κινεζικό Ναυτικό δίνει μεγαλύτερη σημασία στη κατασκευή μεγάλων σε εκτόπισμα και υψηλό σε αριθμό πλοίων γενικής υποστήριξης.

Το Πολεμικό Ναυτικό ...με άλλη ματιά

Κελευστής Τ/ΗΝ
Αθανασία Κοκκορού

Η Κελευστής (Τ/ΗΝ) Αθανασία Κοκκορού, γεννήθηκε στις 8 Μαΐου 2002 στη Σπάρτη Λακωνίας με καταγωγή το Καστόρειο και το Ήεροκάμπι.

Όπως χαρακτηριστικά μας ανέφερε «θυμάμαι ήμουν 8 χρονών όταν έτρεξα πρώτη φορά σε έναν αγώνα 3χλμ στο χωριό μου, στο Καστόρειο Λακωνίας, εκεί όπου με είδε ο πρώτος μου προπονητής, ο κύριος Μιχάλης Καλομοίρης, και με παρότρυνε να ξεκινήσω στίβο». Από την ηλικία των 8 έως τα 14 πήγαινε με φίλους της από το Καστόρειο στη Σπάρτη για προπονήσεις γύρω στις 3-4 φορές την εβδομάδα. Στην ηλικία των 14 ετών μετακόμισε με την οικογένειά της στη Σπάρτη και ξεκίνησε τις πιο εντατικές προπονήσεις.

Στη Τρίτη Λυκείου έδωσε Πανελλήνιες εξετάσεις με πρώτη επιλογή της τη Σχολή Μονίμων Υπαξιωματικών Ναυτικού (ΣΜΥΝ). Δεν κατόρθωσε να επιτύχει στην πρώτη της επιλογή και εισήλθε στη Γυμναστική Ακαδημία της Θεσσαλονίκης. Οι υγειονομικοί περιορισμοί της πανδημίας Covid-19 της έδωσαν την ευκαιρία να συνεχίσει τις προπονήσεις της στη Σπάρτη, με τον κύριο Μιχάλη Καλομοίρη, παρακολουθώντας παράλληλα διαδικτυακά μαθήματα στη Γυμναστική Ακαδημία. Έπειτα από πολλές ώρες προπόνησης κατέκτησε τη τρίτη θέση και για πρώτη φορά μετάλλιο στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα στα 3χλμ με φυσικά εμπόδια στην κατηγορία μέχρι 20 ετών.

Λίγους μήνες αργότερα με την έναρξη του Ακαδημαϊκού έτους μετακόμισε στη Θεσσαλονίκη για σπουδές, όπου άρχισε τις προπονήσεις με τον κύριο Αντώνη Στόικο, Προπονητής με τον οποίο συνεργάζεται έως σήμερα.

Τον Οκτώβριο του 2021 κέρδισε τη τρίτη θέση στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα ανωμάλου δρόμου στα Τρίκαλα στη κατηγορία μέχρι 20 ετών. Ενώ οι προπονήσεις και το Πανεπιστήμιο στη Θεσσαλονίκη συνεχίζονταν, ένα αναπάντεχο τηλεφώνημα από την ΣΜΥΝ της άλλαξε την ακαδημαϊκή πορεία. Της ανακοινώθηκε πως ήταν επιλαχούσα στη ΣΜΥΝ οδηγώντας την στην απόφαση να ακολουθήσει την πρώτη της επιθυμία.

Εισήλθε στη ΣΜΥΝ, παραγκωνίζοντας πρόσκαιρα τις προπονήσεις. Ουδέποτε όμως μπορούσε να σκεφτεί ό,τι δε θα ξανά τρέξει σε αγώνες. Έτσι, 4 μήνες πριν το Πανελλήνιο Πρωτάθλημα αποφάσισε να ξεκινήσει την προετοιμασία εντός της Σχολής στο χωμάτινο γήπεδο του Κέντρου Εκπαίδευσης Παλάσκα. Ξυπνούσε στις 5.30 το πρωί και έκανε την πρωινή της προπόνηση. Κατόπιν, πήγαινε για τα προγραμματισμένα μαθήματα της Σχολής, μετά φαγητό, μεσημεριανό ύπνο και την ώρα της απογευματινής γυμναστικής πήγαινε στο γήπεδο για τη δεύτερη προπόνηση της ημέρας.

Αυτό γινόταν κάθε Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη που βρισκόταν στη Σχολή, ενώ τις υπόλοιπες μέρες πραγματοποιούσε τις απαραίτητες προπονήσεις της σε εξωτερικά γήπεδα, είτε στη Σπάρτη, είτε στο Αιγάλεω και στον Άγιο Κοσμά. Έτσι, τον Ιούλιο του 2023 αγωνίστηκε στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα κ23 και κέρδισε τη δεύτερη θέση στα 3χλμ με φυσικά εμπόδια. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους έλαβε την 2η θέση στα 6χλμ ανωμάλου δρόμου στην ίδια κατηγορία. Ο καιρός περνούσε και βρισκόταν στο δεύτερο έτος της Σχολής όπου συνεχίζονταν οι προπονήσεις με τις ίδιες συνθήκες.

Εκείνη τη χρονιά μαζί με τον προπονητή της αποφάσισαν να αυξήσουν τα χιλιόμετρα και να δοκιμάσει να τρέξει στο πανελλήνιο πρωτάθλημα 10χλμ, όπου κατέκτησε τη 3η θέση. Λίγους μήνες αργότερα έλαβε τη 3η θέση στα 3χλμ με φυσικά εμπόδια και τον Οκτώβριο του ίδιου έτους κατέκτησε τη 2η θέση στον ανώμαλο δρόμο.

Η νέα πορεία είχε ξεκινήσει να διαγράφεται. Έλαβε μέρος στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Ημιμαραθωνίου στην Αθήνα, όπου παρά την απειρία της κατέστησε την 5η θέση ανάμεσα σε πολύ αξιόλογες αθλήτριες με επίδοση 1.19.58. Τον Απρίλιο του 2024 κατέβηκε ξανά στα 10 χιλιόμετρα και αυτή την φορά να κατακτά τη πρώτη θέση, τόσο στη κατηγορία της μέχρι 23 ετών όσο και στη κατηγορία των γυναικών, κατορθώνοντας μεγάλο ατομικό ρεκόρ με επίδοση 36.00.27, εν συγκρίσει με το 37.42 που είχε κάνει το 2023.

Λίγο αργότερα κατέφτασε η ευχάριστη είδηση από την Ομοσπονδία, όπου εκπροσώπησε για πρώτη φορά τη χώρα με το εθνόσημο στους Μεσογειακούς αγώνες στην Ισμαίλια της Αιγύπτου και κατέκτησε την 3η θέση στα 3χλμ με φυσικά εμπόδια. Μερικούς μήνες μετά αγωνίστηκε στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα κατακτώντας την 3η θέση στα στίπλ.

Μέχρι που ήρθε η μέρα της αποφοίτησης από τη Σχολή ΣΜΥΝ και την ενεργό συμμετοχή της πλέον ως μόνιμο στέλεχος του Πολεμικού Ναυτικού. Ένα γεγονός όμως δεν στάθηκε εμπόδιο στην αγωνιστική της καριέρα ως δρομέα. Στο τέλος του καλοκαιριού της ανακοινώθηκε ότι θα έφευγε τρίμηνο ταξίδι με το πολεμικό πλοίο όπου υπηρετούσε. Ήταν αποφασισμένη να γυρίσει δυνατότερη από αυτό το ταξίδι κάνοντας καθημερινές προπονήσεις στον διάδρομο του πλοίου και στα διάφορα λιμάνια κατά τον κατάπλου, δίχως βέβαια να παραμελεί τα υπηρεσιακά της καθήκοντα, ως πλήρωμα σε μια Μάχιμη Μονάδα.

Αυτοί που έφυγαν

Αποστρατείες

Αποστολές - Εκδηλώσεις

Συνδρομές

Δελτίο Ενημέρωσης

Υποναύαρχος ε.α.

Βαρδής Βαρδινογιάννης ΠΝ

Απεβίωσε την 11η Νοεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1933 στο Ρέθυμνο. Το 1951 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 1983 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποναύαρχος ε.α.

Αντώνιος Θεοχάρης ΠΝ

Απεβίωσε την 5η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1933 στον νομό Ευβοίας. Το 1951 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 1985 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αρχιπλοίαρχος (Μ) ε.α.

Χρύσανθος Πρεβεδούρος ΠΝ

Απεβίωσε την 14η Νοεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1937 στον Πειραιά. Το 1954 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 1985 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αρχιπλοίαρχος (Μ) ε.α.

Αντώνιος Τσουτσάνης ΠΝ

Απεβίωσε την 12η Νοεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1933 στον νομό Κορινθίας. Το 1950 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 1980 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αρχιπλοίαρχος ε.α.

Νικήτας Σίμος ΠΝ

Απεβίωσε την 1η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1935 στην Αθήνα. Το 1953 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 1983 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Αριστείδης Δήμας ΠΝ

Απεβίωσε την 14η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1966 στην Αθήνα. Το 1985 εισήλθε στη ΣΜΥΝ και το 2022 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Σπυρίδων Κοκκινόπουλος ΠΝ

Απεβίωσε την 19η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1938 στην Κέρκυρα. Το 1955 κατετάγη στο ΠΝ ως ναύτης μαθητής τεχνίτης και το 1990 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Εμμανουήλ Λεβέντης ΠΝ

Απεβίωσε την 4η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1945 στον νομό Ευβοίας. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1994 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Μιχαήλ Ντορμπάρης ΠΝ

Απεβίωσε την 28η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1936 στον νομό Πόρο. Το 1952 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1987 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Νικόλαος Κρυσταλογιάννης ΠΝ

Απεβίωσε την 10η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1936 στον νομό Ευβοίας. Το 1952 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1987 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Αριστείδης Σαμαράς ΠΝ

Απεβίωσε την 26η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1942 στον νομό Ευβοίας. Το 1957 κατετάγη στο ΠΝ ως ναύτης μαθητής τεχνίτης Φάρων και το 1992 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλοίαρχος (Ε) ε.α.

Γεώργιος Λυμπέρης ΠΝ

Απεβίωσε την 29η Νοεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1954 στα Καλάβρυτα. Το 1970 εισήλθε στη ΣΔΥΤΕΝ και το 2005 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Αριστοτέλης Αναγνωστέλιας ΠΝ

Απεβίωσε την 7η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1941 στον Βόλο νομού Μαγνησίας. Το 1956 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1991 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Νικόλαος Λεβέντης ΠΝ

Απεβίωσε την 11η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθη-

κε το 1962 στον Πειραιά. Το 1980 εισήλθε στη ΣΔΥΗΝ και το 2011 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Παναγιώτης Μαχαίρας ΠΝ

Απεβίωσε την 30η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1941 στον νομό Λακωνίας. Το 1956 κατετάγη στο ΠΝ ως ναύτης μαθητής τεχνίτης και το 1991 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Πέτρος Κατσανεβάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 15η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1942 στα Χανιά. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως ναυτόπαις και το 1990 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Σπυρίδων Καββαδίας ΠΝ

Απεβίωσε την 20η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1960 στο Πέραμα. Το 1974 εισήλθε στη ΣΔΥΝ και το 2007 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Κωνσταντίνος Μπελδέκος ΠΝ

Απεβίωσε την 21η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1947 στον νομό Αρκαδίας. Το 1962 εισήλθε στη ΣΔΥΝ και το 1997 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Σταμάτιος Νάνος ΠΝ

Απεβίωσε την 11η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1941 στην Σάμο. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως ναύτης μαθητής τεχνίτης Λεβητοποιός και το 1993 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Αντώνιος Μελλές ΠΝ

Απεβίωσε την 27η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1958 στην Σαλαμίνα. Το 1973 εισήλθε στη ΣΔΥΤΕΝ και το 2007 τέθηκε σε αποστρατεία.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Νικόλαος Μάρκου ΠΝ

Απεβίωσε την 17η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1959 στην Νέα Ιωνία Αττικής. Το 1975 εισήλθε στη ΣΔΥΝ και το 2008 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.

Ευάγγελος Συκόφιλος ΠΝ

Απεβίωσε την 27η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1943 στην Σαλαμίνα. Το 1960 κατετάγη στο ΠΝ ως Δίοπος Η/Ν και το 1990 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.

Γεώργιος Καρκαλέτσος ΠΝ

Απεβίωσε την 9η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1941 στον νομό Ευβοίας. Το 1955 κατετάγη στο ΠΝ ως ναυτόπαις και το 1985 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (ΕΜ) ε.α.

Χαρίλαος Μέξας ΠΝ

Απεβίωσε την 30η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1964. Το 1992 κατετάγη στο ΠΝ και το 2010 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α.

Αλέξανδρος Ανδρειώτης ΠΝ

Απεβίωσε την 19η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1949 στην Σάμο. Το 1964 κατετάγη στο ΠΝ ως ναυτόπαις και το 1999 τέθηκε σε αποστρατεία.

Πλωτάρχης ε.α.

Ανάργυρος Κώνστας ΠΝ

Απεβίωσε την 29η Οκτωβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1947 στον Πόρο. Το 1965 εισήλθε στη ΣΝΔ και το 2002 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υποπλοίαρχος (Ε) ε.α.

Πάυλος-Απόστολος Παναγιώτου ΠΝ

Απεβίωσε την 19η Νοεμβρίου 2024. Γεν-

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: GEN

νήθηκε το 1964 στον νομό Μαγνησίας. Το 1982 εισήλθε στη ΣΜΥΝ και το 2009 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υπολοίαρχος (Ε) ε.α. Πέτρος Γιούργας ΠΝ

Απεβίωσε την 6η Νοεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1943 στην Κέρκυρα. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως ναύτης μαθητής τεχνίτης και το 1989 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υπολοίαρχος (Ε) ε.α. Ιωάννης Λίβας ΠΝ

Απεβίωσε την 15η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1964 στην Αθήνα. Το 1982 εισήλθε στη ΣΜΥΝ και το 2008 τέθηκε σε αποστρατεία.

Υπολοίαρχος (Ε) ε.α. Κωνσταντίνος Δουκάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 17η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1939 στην Κέρκυρα. Το 1958 κατετάγη στο ΠΝ ως ναυτης πρότακτος και το 1987 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυπολοίαρχος ε.α. Θεμιστοκλής Μπιλιαρδής ΠΝ

Απεβίωσε την 3η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1945 στον νομό Μαγνησίας. Το 1959 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1986 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυπολοίαρχος ε.α. Ιωάννης Βραστός ΠΝ

Απεβίωσε την 23η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1953 στον νομό Ιωαννίνων. Το 1968 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναυτόπαις και το 1994 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυπολοίαρχος (Ε) ε.α. Μενέλαος Μεγαρίτης ΠΝ

Απεβίωσε την 3η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1933 στον Πειραιά. Το 1954 κατετάγη στο ΠΝ ως μόνιμος Υποκελευστής Β' Πυροβολητής και το 1979 τέθηκε σε αποστρατεία.

Ανθυπολοίαρχος (Ε) ε.α. Αλκιβιάδης Χριστόπουλος ΠΝ

Απεβίωσε την 7η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1938 στα Τρίκαλα. Το 1952 κατετάγη στο ΠΝ ως ναυτόπαις και το 1977 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Γεράσιμος Βίνος ΠΝ

Απεβίωσε την 3η Φεβρουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1942 στην Κέρκυρα. Το 1957 κατετάγη στο ΠΝ ως ναυτόπαις και το 1981 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Παναγιώτης Τσιλιβίγκος ΠΝ

Απεβίωσε την 14η Νοεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1933 στην Σαλαμίνα. Το 1955 κατετάγη στο ΠΝ ως Ναύτης και το 1979 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Παρασκευάς Μαχαίρας ΠΝ

Απεβίωσε την 14η Ιανουαρίου 2025. Γεννήθηκε το 1938 στον νομό Φωκίδας. Το 1954 κατετάγη στο ΠΝ ως ναύτης μαθητής τεχνίτης εφαρμοστής και το 1982 τέθηκε σε αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α. Νικόλαος Μαρίνης ΠΝ

Απεβίωσε την 5η Δεκεμβρίου 2024. Γεννήθηκε το 1945. Το 1960 κατετάγη στο ΠΝ ως Μηχανικός και το 1989 τέθηκε σε αποστρατεία.

Εκ μέρους του Πολεμικού Ναυτικού εκφράζονται τα πιο ειλικρινή συλλυπητήρια προς τις οικογένειες και τους συγγενείς των εκλιπόντων. Ευχόμεθα ο Πανάγαθος να τους προσφέρει παρηγορία και δύναμη ψυχής.

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: GEN

■ Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως «Ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του» ο **Αντιναύαρχος Μάχιμος** Πολυχρόνης Κουλούρης διατηρώντας τον τίτλο του Επίτιμου Αρχηγού Στόλου.

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως «Ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους» οι παρακάτω **Υποναύαρχοι**:
Μάχιμος: Ιωάννης Καμπόλης
Υγειονομικού/Ιατρός: Νικόλαος Γεωργόπουλος.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Αρχιπλοίαρχοι**:
Μάχιμοι: Ιωάννης Σταματόγιαννης, Παναγιώτης Καλαθάς
Μηχανικοί: Βασίλειος Παπαλιάκος, Νικόλαος Κουρουτσίδης, Ιωάννης Παπαμάρκος.

■ Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως «Ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του» ο **Αρχιπλοίαρχος Μάχιμος** Δημήτριος Μορελάτος.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Πλοίαρχοι Μάχιμοι**: Ιωάννης Ντούρμας, Χαράλαμπος Γκιώνης.

■ Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία η **Πλοίαρχος** Αλέξανδρος Κετίκογλου, αποστρατεία λογιζόμενη από 29 Νοεμβρίου 2024, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Αντιπλοίαρχοι**:
Μάχιμοι: Λάμπρος-Ορφέας Κανδύλης, Νικόλαος Κουρμουλής
Μηχανικός: Παναγιώτης Κωνσταντόπουλος
Υγειονομικού/Ιατρός: Νικόλαος Νατσιούλας.

■ Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους ο **Αντιπλοίαρχος (Ε)** Λεονάρδος Μάτσαλης.

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως «Ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους» οι παρακάτω **Πλωτάρχες (Ε)**: Ελένη Αλε-

ξανδρή, Δήμητρα Βγενοπούλου, Δήμητρα Δρόσου, Ανδριάντα Τσιλιβίγκου, Γιαννούλα Βουρτσάνη, Ανδρονίκη Παχάκη, Αργυρή Χαρούπα, Δήμητρα Μαυροπούλου, Αφροδίτη Τρίμη, Δημήτριος Μαλακάσης, Ευθυμία Μπασδέκη, Δημήτριος Σαλάς.

■ Τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του ο **Πλωτάρχης (Ε)** Ξενοφώντας Βατάλης.

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία οι παρακάτω **Πλωτάρχες (Ε)**: Χρήστος Μουρκούσης, Αναστάσιος Μήτρου.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Υπολοίαρχοι**:
Μάχιμοι: Λούκας Σεραφείμ, Τρύφωνας Κοσμάς, Γεράσιμος Καραναγνώστης, Άννα Πετροπούλου, Χριστίνα-Ελένη Λαζάρου,
Υγειονομικού/Νοσηλευτικής: Απόστολος Παπανικολάου
Οικονομικός: Ολυμπία Φρογουδάκη.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Υπολοίαρχοι (Ε)**: Παναγιώτης Αντωνόπουλος, Ευάγγελος Κυρτάτας.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Ανθυπολοίαρχοι**:
Μάχιμοι: Οδυσσέας Χατζηδημητρίου, Νικόλαος Λάττας, Σπυρίδων Κόρμης, Παναγιώτης Μαντζαρούδης
Μηχανικοί: Θεοφανεία Καράτση, Αντώνιος Γαλάνης, Αθανάσιος Πετσαγγουράκης, Σπυρίδων Παπανάσιος
Οικονομικοί: Αγγελική-Ζωή Καραμικαλίδου, Νικόλαος Θεοφάνης.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Ανθυπολοίαρχοι (Ε)**: Άγγελος Τζιβάνης, Ιωάννης Κρουονερίτης, Ηλίας Δημητρίδης, Βασίλειος Σφάλτος, Απόστολος Σαλαγιάννης, Στυλιανός Μακρυνίτσας, Σωτήριος Βλαχογεώργος, Παντελής Δελής, Νικόλαος Χαντζόπουλος, Σωτήριος Σίννης, Μιλτιάδης Γεωργίου.

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: GEN

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία λόγω συμπλήρωσης 35ετούς συντάξιμης πραγματικής υπηρεσίας οι παρακάτω **Ανθυποπλοίαρχοι (Ε)**: Αναστάσιος Κωνσταντινίδης, Ιωάννης Τομαής, Σταμάτιος Νέρης, Ιωάννης Σιδέρης, Νικόλαος Μπακόλας, Αντώνιος Μοστράτος, Ιωάννης Θρουβάλας, Δαμιανός Ευσταθίου, Κυριάκος Κελενίδης, Σπυρίδων Κανιός, Αθανάσιος Μάρκου, Βασίλειος Νικολίτσας, Γρηγόριος Τζανακόπουλος, Νικόλαος Αλεξάνδρου, Φώτιος Σουρτζής, Θεόδωρος Γεωργαντώνης, Κυριάκος Γερογιάννης, Ευάγγελος Μιχάλας, Δημήτριος Μπιθιζής, Πέτρος Σπυρόπουλος, Χρήστος Μελές, Δημήτριος Κοντοκώστας, Ευάγγελος Χριστοπάνος, Παναγιώτης Κουρούνης, Ελευθέριος Βεργετζής, Νικόλαος Μαστρομανώλης, Νικόλαος Οικονομάκος, Ελευθέριος Χίος, Μιχαήλ Μιχασουρίδης, Παναγιώτης Σαλματιάνης, Ευάγγελος Γιαννακέας, Σπυρίδων Λιόγρης, Ανδρέας Μιαούλης, Άγγελος Καλογεράς, Κωνσταντίνος Μαγκανιάρης, Ιγνάτιος Λαζαρίδης, Θεόδωρος Πίτσικας, Στυλιανός Αρβανίτης, Γεώργιος Ντάλλας, Φίλιππος Βερούκιος, Ιωάννης Σουλιώτης, Κωνσταντίνος Καραβασιλίας, Ιωάννης Γκουβάς, Ανδρέας Παπαδόπουλος, Παναγιώτης Δουμένης, Ιωάννης Καπαρალიώτης, Παναγιώτης Κανάκης, Γεώργιος Κυριτσόπουλος, Δημήτριος Τσούσης, Γεώργιος Ρέππας, Νικόλαος Στεφανής, Μιχαήλ Κατρίνης, Βασίλειος Χλωρός, Περικλής Σατσαλαμάς, Γεώργιος Βράκας, Λάμπρος Πάντος, Παναγιώτης Λέλες, Κωνσταντίνος Χιωτάκης, Παναγιώτης Κύπριος, Αργύριος Παπακωνσταντίνου, Δημήτριος Μαγκανιάρης, Βασίλειος Κοκονίδης, Κωνσταντίνα Καραϊσκάκη, Παναγιώτα Αμπαρτζόγλου, Καλλιόπη Σακκά, Ζωή Παπαθανασίου, Μαρία Λαμπίρη, Μαρία Ψαρρού, Μερόπη Σκούρα, Ευτυχία Περπερίδου, Σοφία Σοφρά, Καλομοίρα Μολδοβάνη, Ευαγγελία Παρασκευοπούλου, Ελένη Αγριτάκη, Μαρία Κωστάκη, Βασιλική Τσολιάκου, Σταυρούλα Ταγκούλη, Σωτηρία Κακάρη, Σταματίνα Ανεζύρη, Ελένη Δημητρολοπούλου, Αγγελική Δημητροπούλου, Αγγελική Τσώκου, Γεωργία Τσάκωνα, Ιωάννα Σωτοπούλου, Άννα Περούλακη, Κων-

σταντίνα Σιλιντζήρη, Λαμπρινή Κωλέτση, Θεοδώρα Βαϊτσοπούλου, Μαρία Τζινιέρη, Μαρίνα Μαλιαράκη, Βαία Τσακνάκη, Δήμητρα Τσόπελα, Ανδρονίκη Βαμβακερού, Αναστασία Μανανά, Γρηγορία Ζέρβα, Σοφία-Νεκταρία Χατζηχρυσάφη, Ελένη Μίκου, Μάρθα Μαρτίδου, Αναστασία Σταθοπούλου, Μαρία Κανελλάκη, Αναστασία Μιχαηλίδου, Σοφία Χατζημικήλη, Αναστασία Βασιλείου, Αθανασία Λανοπούλου, Ειρήνη Δρακουλάκη, Αναστασία Μελά, Γεωργία Κανελλοπούλου, Παναγιώτα Φιλίππου, Βασιλική Παπαιωάννου, Αλεξάνδρα Πλατανιά, Βασιλική Λέκκα, Δέσποινα Αθανασίου, Νεκταρία Κοτζιά, Χριστίνα Δελακοβία, Γεωργία Ζυγουράκη, Βιολέτα Λαλιώτη, Ιωάννα Βερβερέλη, Ελπίδα Λαμπροπούλου, Βασιλική Ζαρκάδα, Φρατζέσκα Κουκά, Δέσποινα Παππά, Μαρία Καντιώτου, Σταματία Αντιπάτη, Ελπίδα Αθανασιάδου, Μαρία Πούτου, Χριστίνα Παπουτσή, Δήμητρα Ντούμα, Ανδριάνα Αγγελοπούλου, Φιλίω Γεωργαλά, Σπυριδούλα Μαρίνου, Ειρήνη Φαλίδα, Χρυσούλα Σιαμανδούρα, Ερασμία Βούσβουρα, Αγγελική Πατσιώτη, Αγγελική Αθανασοπούλου, Ευσταθία Σολομήτρου, Αλεξάνδρα Μπουλούμπαση, Φωτεινή Αλειφτήρα, Θεοδώρα Ζήκου, Ελένη Δαμανάκη, Ελισσάβετ Σελινιωτάκη, Κυράνη Διαλεκτάτου, Γεωργίου Ρίζου, Σοφία Χάιτα, Ελένη Γερονίκου, Ελένη Θεοδωρακοπούλου, Βασιλική Λούκου, Μυρόπη Νουκάρη, Ευαγγελία Πούλου, Ελένη Ζαχαρία, Ελένη Θεοδωροπούλου, Μαρία Καλδάνη, Χριστίνα Κάτσα, Αγγελική Συριοπούλου, Σταυρούλα Παναγιωτοπούλου, Γεωργία Αντωνίνη, Σωτηρία Νικολούλη, Παναγιώτα Πισκοπάνη, Ευαγγελία Μοστρού, Μαρία Ψωμά, Αγγελική Χειμαριού, Ουρανία Στρατή, Κασσιανή Φλαμπούρη, Γεωργία Μούζουλα, Θεοδότη Λίτσα, Βασιλική Πασχάκη, Παννούλα Ντατσοπούλου, Ιωάννα Κώτση, Μαριάννα Πάκου, Αγγελική Πετρίδη, Μαρία Βαρβαδούκα, Αναστασία Ρηγανά, Μαρία Χαλκιά, Ευδοκία Δημοπούλου, Μαρία Τζάμου, Αγγελική Οικονόμου, Παρασκευή Γεωργίου, Δήμητρα Τριανταφυλλίδου, Μαγδαληνή Γιαννάκη, Αθηνά Πασχαλίδου, Σοφία Τακτικού, Αθανασία Μαργαρίτη, Βασιλική

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: GEN

Παλιούρα, Ελένη Τρόκα, Μαρία Διβάνη, Ελένη Δουδού, Ελένη Γκατζελάκη, Γεωργία Αδαμοπούλου, Μαρία Δορλή, Σωτηρία Πανάρα, Κωνσταντίνα Γιαννακοπούλου, Χρήστος Ευθυμίου, Σπυριδούλα Σιδέρη, Γεώργιος Γραμμένος, Αντώνιος Λιώσης, Ιωάννης Μπελίας, Σπυρίδων Μεταλλινός, Ζαχαρίας Κουλουριώτης, Γεώργιος Γιαννακουδάκης, Γεώργιος Μιχαλίδης, Παντελής Τσώτας, Χρυσάνθης Βασιλειάδης, Σπυρίδων Χριστόπουλος, Λεωνίδας Νταραδήμος, Αναστάσιος Καλόβολος, Μιλτιάδης Σίτος, Νικόλαος Γούναρης.

■ Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία η **Ανθυποπλοίαρχος (Ε)** Αναστασία Μπιτσηλαίου, αποστρατεία λογιζόμενη από 19 Σεπτεμβρίου 2024, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

■ Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία η **Ανθυποπλοίαρχος (Ε)** Σωτηρία Σιγάλα, αποστρατεία λογιζόμενη από 1 Οκτωβρίου 2024, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία οι παρακάτω **Ανθυποπλοίαρχοι (Ε)**: Πολυξένη Ζέρβα, Σταυρούλα Παχλίδη.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Σημαιοφόροι (Ε)**: Αναστάσιος Ρούγκας, Παναγιώτης Κιαμίλης, Γεώργιος Θυμής, Ιωάννης Φλώρος, Νικόλαος Στάμος, Ευαγγελία Καψάλη, Γεώργιος Βαλούκος, Σταύρος Πολύχρονος, Ευάγγελος Αναστασίου, Ιωάννης Τζαβέλλας, Παναγιώτης Γούμενος, Δημήτριος Κριτσιδήμας, Γεώργιος Παιρακταρίδης, Μαλάμω Παραδείση, Νικόλαος Δανόπουλος, Απόστολος Σιώζος, Νικόλαος Σκρεπέτης, Αλέξανδρος Ακριτόπουλος, Ευστάθιος Σιώζιος, Αικατερίνη Γαγανέλη, Σωτηρία Μανωλά, Αδαμαντία Κοντού, Ιωάννης Ηρακλείδης, Ηλίας Μιχαηλίδης, Ιωάννης Τασσόπουλος, Αλέξανδρος Βέργης, Μαρίνα Αντιόχου, Αικατερίνη Μπιζά, Ιωάννης Χατζημικήλης, Φωτεινή Καλλιάνου, Αγγελή Ηλιάδη, Δήμος Τσομπανίδης, Ιωάννης Στεργίου, Σπυρίδων Μήτσουρας, Δημή-

τριος Αναγνωστόπουλος, Τριαντάφυλλος Βάρκας, Σωτήριος Μονεμβάσιος, Γεωργία Τσιριγωτάκη, Απόστολος Αυγέρης, Ανδρέας Καστρουνής, Δημήτριος Μαντζαρτζής.

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία λόγω συμπλήρωσης 35ετούς συντάξιμης πραγματικής υπηρεσίας οι παρακάτω **Σημαιοφόροι (Ε)**: Παναγιώτης Γιαννούλος, Νικόλαος Μαρκαντωνάκης, Μαγδαληνή Τσάκου, Μαρία Τσοπανάκη, Ελένη Γιαννάκη, Παναγιώτης Τατμικήλης, Γεώργιος Αλοΐζος.

■ Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ο **Σημαιοφόρος (Ε)** Χαράλαμπος Τσάκαλος.

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Ανθυπασπιστές**: Νικόλαος Γενοβέζος (Τ/ΗΝ-ΑΥ), Θεόδωρος Βορρίσης (Τ/ΜΗΧ), Αθανασία Μουστρουφά (Τ/ΜΗΧ-ΨΥΚΤ), Σοφοκλής-Λάμπρος Παπαβασιλείου (ΑΡΜ), Νικόλαος Κοκκινόπουλος (Τ/ΜΗΧ), Αλέξανδρος Γιάννης-Γεώργαλης (ΕΕ-ΠΕΣ), Βασιλική Φλεβάρη (Τ/ΜΗΧ), Ανδρονίκη Κουρελά (Τ/ΗΝ-ΑΥ), Γεώργιος Καραγκιουλές (Τ/ΜΕΚ), Δημήτριος Βασιλειάδης (ΑΡΜ), Ζήσης Τριδήμας (Τ/ΜΗΧ), Ειρήνη Δράκου (Τ/ΗΝ-ΔΒ), Γεώργιος Σηφαλάκης (Τ/ΟΠΛ-Ν), Κωνσταντίνος Μπουλάς (Τ/ΜΗΧ).

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία οι παρακάτω **Ανθυπασπιστές**: Αγγελής Πάλλας (ΗΛ), Διαμαντής Μεσσάρης (Τ/ΗΝ-ΣΝ).

■ Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία λόγω συμπλήρωσης 35ετούς συντάξιμης πραγματικής υπηρεσίας ο **Ανθυπασπιστής** Αλέξανδρος Καλούτσος (Τ/ΗΝ-ΣΝ).

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία οι παρακάτω **Αρχικελευστές ΕΠΟΠ**: Νεκτάριος Παντελής (ΗΛ), Στέφανος Χατζηωακειμίδης (ΗΛ), Νικόλαος Καθρέπτης (Τ/ΣΥΝ/ΕΦ/ΜΕΚ), Νικόλαος Τσονίδης (ΕΣΧ), Σαριδάκης Ακύλας-Λουκάς (Τ/ΣΥΝ-ΣΥΓΚ), Παναγιώτης Παπαδόπουλος (Τ/ΟΠΛ-ΠΜ).

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Αρχικελευστές**: Πρόδρομος Κούτλας (Τ/ΗΝ-ΑΥ), Γεώργιος Διαμαντόπουλος (ΕΕ-ΣΗΜ).

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Αρχικελευστές ΕΠΟΠ**: Παναγιώτης Κασκαρίκης (ΑΡΜ), Ιωάννης Πετράκης (Τ/ΜΗΧ), Μαρίνος Πέρρος (ΗΛ), Αντώνιος Θώδος (Τ/ΟΠΛ-ΠΒ), Αναστασία Κατσιμήγα (ΗΛ), Γεώργιος Καρπούζης (Τ/ΗΝ-ΔΒ), Βασίλειος Σταύρου (ΗΛ), Κωνσταντίνος Δημητριάδης (Τ/ΜΗΧ), Βασίλειος Ζέρβας (ΗΛ), Ιωάννης Ξανθούλης (ΗΛ).

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία οι παρακάτω **Αρχικελευστές ΕΠΟΠ**: Γεώργιος Τσούμας (ΗΛ), Νικόλαος Ρουχωτάς (ΕΕ/ΣΗΜ), Μιχαήλ Κυρίσογλου (Τ/ΣΥΝ/ΕΦ-ΜΕΚ).

■ Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία οι παρακάτω **Επικελευστές ΕΠΟΠ**: Γεώργιος Σακκάς (ΑΡΜ), Χρήστος Πουλακίδας (ΑΡΜ).

■ Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Επικελευστές Επαγγελματίες Οπλίτες ΕΠΟΠ**: Σωτήριος Ταμπουρατζής (Τ/ΗΝ-ΡΕ), Γεώργιος Παππάς (Τ/ΟΠΛ-ΠΒ), Ακριβή Χατζηθεοδωρίδου (ΔΙΑΧ-ΛΟΓ).

■ Απολύθηκαν οι παρακάτω **Δίοποι Επαγγελματίες Οπλίτες ΕΠΟΠ**: Φρατζέσκος Δημήτριος (Τ/ΣΥΝ/ΕΦ/ΜΕΚ), Γεώργιος Ντόντος (ΕΕ/ΣΗΜ), Γεώργιος Βελλιόπουλος (Τ/ΗΝ/ΑΥ), Κωνσταντίνος Τριανταφύλλου (Β/ΦΑΡ), Ουρανία Φρέρη (ΕΕ/ΣΗΜ), Δέσποινα-Χρυσοβαλάντω Άγουρου, Φειδίας Λαουρδέκης (ΑΡΜ), Βαΐα Απειρανθίτου (Β/ΝΟΣ), Σοφία Παγκού (Δ/ΥΠ/ΘΑΛ), Ανδριανός Κυριάκος (Β/ΝΟΣ-ΑΝΑΙΣ), Ιωάννης Σπανός (ΕΣΧ), Ιωάννα Μπεκρή, Νικόλαος Πασσιάς (ΑΡΜ), Κωνσταντίνος Πανάογλου (ΑΡΜ), Νικόλαος Λεσιώτης (ΑΡΜ), Λάμπρος Κορέτσος (ΑΡΜ), Μιχαήλ Μελαδάκης (Τ/ΣΥΝ/ΕΦ), Μαρίνα Αφατάτο (ΑΡΜ), Μαρία-Παρασκευή Κράλλη (Β/ΝΟΣ), Νικόλαος Γεωργίου (ΑΡΜ), Λουκάς-Χρήστος Γερασιμόπου-

λος (Δ/ΥΠ-ΘΑΛ), Ιωάννης Ταξίδης (ΑΡΜ), Δημήτριος Ζαχαράκης (Δ/ΥΠ-ΘΑΛ), Αλέξανδρος Σιμεώνογλου, Δημήτριο Τσελώνη (Τ/ΣΥΝ-Χ/ΝΑΥΤ), Κωνσταντίνος Ντέρκος (Τ/ΣΥΝ-ΞΥΛ), Ελευθέριος Βαΐτσος (ΑΡΜ), Γεώργιος Στροφύλλας (ΑΡΜ), Ανέστης Καστός (ΕΕ-ΠΕΣ), Ιωάννης Σκαμνιώτης (ΕΕ-ΠΕΣ), Αντώνιος Μουτζούρης (Δ/ΥΠ-ΘΑΛ), Φίλιππος Βαρδακαστάνης (ΕΣΧ), Ιάσωνας Ανιτσάκης (ΑΡΜ), Παναγιώτης Μπεκουλής (Β/ΝΟΣ-ΧΕΙΡ), Αναστάσιος Τσαρούχας (Β/ΝΟΣ-ΔΣ), Δημήτριος Κασσάτ (Β/ΝΟΣ-ΧΕΙΡ), Ιωάννης Δημητρακόπουλος (ΑΡΜ), Νικόλαος Καλκάνης (ΑΡΜ), Ιωσήφ Χαλεπλής (ΕΣΧ), Τριαντάφυλλος Μανασσής (ΑΡΜ), Ανδρέας Μαμουνάς (ΕΕ-ΠΕΣ).

■ Απολύθηκαν οι παρακάτω **Ναύτες Επαγγελματίες Οπλίτες ΕΠΟΠ**: Παπαπορφυρίου Ευστράτιος-Ταξιάρχης (ΑΡΜ), Χατζηδημητρίου Βηθλεέμ (Τ/ΜΗΧ), Γεωργία Μπίτζιου (Τ/ΗΝ/ΔΒ), Σταματία Λαζάρου (ΕΕ/ΡΕ), Δήμητρα Χριστοδουλοπούλου (ΕΕ/ΡΕ), Πηνελόπη Τσακιτζίδου (Τ/ΗΝ/ΑΥ), Σπυρίδων Φουντόπουλος (Ρ/ΗΝ/ΔΒ), Παναγιώτης Καλαμάλος (Τ/ΟΠΛ/ΠΒ), Κοσμάς Γιαννίκος (Τ/ΜΗΧ), Μαρία-Αναστασία Δειμέζη (ΕΕ/ΣΗΜ), Νικόλαος-Βάσγκεν Χριστοφορίδης (Τ/ΟΠΛ/ΠΒ), Δημήτριος Γιαννακός, Γαρυφαλία Κακολύρη (ΔΙΑΧ/ΛΟΓ), Ευαγγελία Μπουλουγουρά (Π/Λ/ΚΥΑΜ), Αθανάσιος Κουζόγλου (ΕΕ/ΣΗΜ), Γεώργιος-Χρήστος Μαρσιράκης (ΕΕ/ΣΗΜ), Παναγιώτης Δημητρόπουλος (Τ/ΟΠΛ/ΗΟ/ΟΟ), Ελένη Εφραιμίδου (ΔΙΑΧ/ΥΛ), Άννα-Μαρία Μαργαρίτη (Τ/ΗΝ/ΔΒ).

ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ

1. Εθνικές Ασκήσεις

■ Από 04 έως 08 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Σαρωνικού κόλπου, Ν.Ο. Φλεβών και ΠΒ Πλατείας η άσκηση μικρής κλίμακας «ΚΥΜΑ 4/24», με συμμετοχή προσωπικού και μέσων της ΔΥΚ.

■ Από 11 έως 15 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή βορειοδυτικά Πελοποννήσου η άσκηση μικρής κλίμακας χωρίς πυρά «ΔΟΥΡΕΙΟΣ ΙΠΠΟΣ», με συμμετοχή πλοίων της ΔΦΓ, ΔΑΔ, ΔΤΣ, Ε/Π της ΔΑΝ και Α/Φ της ΠΑ.

■ Την 18 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νότια Αστυπάλαιας η άσκηση μικρής κλίμακας χωρίς πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 29/24», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Από 18 έως 19 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στο Ναυτικό Οχυρό Σκαρμαμαγκά η άσκηση Φύλαξης Ναυτικών Εγκαταστάσεων «ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ 4/24», με συμμετοχή των ΦΝΕ και ΦΣ του Οχυρού.

■ Από 19 έως 20 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στον ΚΣΑΝ η άσκηση Φύλαξης Ναυτικών Εγκαταστάσεων «ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ 5Β/24», με συμμετοχή των ΦΝΕ και ΦΣ του Οχυρού.

■ Από 22 έως 29 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη η Διακλαδική άσκηση άνευ στρατευμάτων «GORDIAN KNOT», με συμμετοχή από πλευράς ΠΝ 12 Επιτελών.

■ Από 25 Νοεμβρίου έως 04 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή του Μυρτώου Πελάγους - Κυκλάδων - Βόρειου Κρητικού Πελάγους - Νότιου Κρητικού Πελάγους η άσκηση ανάπτυξης Υ/Β «ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΗΡ 2/24» με συμμετοχή Υ/Β της ΔΥ.

■ Από 25 έως 29 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Μυρτώου Πελάγους και Κεντρικού Αιγαίου η τεχνική άσκηση μικρής κλί-

μακας αποβατικών ενεργειών «ΑΙΓΙΑΛΟΣ 3/24», με συμμετοχή πλοίων της ΔΑΔ.

■ Την 25 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νότια Αγίου Ευστατίου η άσκηση μικρής κλίμακας με πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 30/24», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Από 26 έως 27 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στον Ν.Σ. η άσκηση Φύλαξης Ναυτικών Εγκαταστάσεων «ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ 5Β/24», με συμμετοχή των ΦΝΕ και ΦΣ του Οχυρού.

■ Την 26 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στην ν. Χίο, η συνεκπαίδευση του 3ου ΕΤΕΘ με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ.

■ Την 27 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη νοτιοανατολικά ν. Ρόδου, η άσκηση Έρευνας - Διάσωσης ΤΑΜΣ «ΑΕΤΟΣ 24» με συμμετοχή πλοίου της ΔΤΣ, ενός (1) Ε/Π της ΔΑΝ και ενός (1) ΠΛΣ ΑΛΣ-ΕΛΑΚΤ.

■ Την 28 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή δυτικά ν. Ψαρών η άσκηση μικρής κλίμακας χωρίς πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 31/24», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Από 28 έως 30 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στο Ν.Κ. η άσκηση Φύλαξης Ναυτικών Εγκαταστάσεων «ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ 5Κ/24», με συμμετοχή των ΦΝΕ και ΦΣ του Οχυρού.

■ Από 02 έως 06 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στον όρμο Σούδας και στον όρμο Αλμυρού η άσκηση ναρκοπολέμου «ΓΡΙΠΟΣ 2/24», με συμμετοχή πλοίων της ΔΦΓ, της ΔΠΕ, της ΔΝΑΡ και ενός (1) Ε/Π της ΔΑΝ. Επίσης συμμετείχαν οι μονάδες της SNMCMG-2.

■ Την 03 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νότια ν. Αστυπάλαιας η άσκηση μικρής κλίμακας χωρίς πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 32/24», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Την 03 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στην ν. Χίο, η συνεκπαίδευση του 3ου ΕΤΕΘ με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ.

■ Την 05 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή δυτικά ν. Ψαρών η άσκηση μικρής κλίμακας χωρίς πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 33/24», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Από 11 έως 13 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Μυρτώου Πελάγους, Κυκλάδων και ανατολικού Αιγαίου η διακλαδική άσκηση μεσαίας κλίμακας «ΛΑΙΛΑΨ 3/24», με συμμετοχή πλοίων της ΔΦΓ, της ΔΤΣ, της ΔΥ, Ε/Π και ΑΦΠΑ.

■ Την 12 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νοτιοανατολικά ν. Χίου η άσκηση μικρής κλίμακας χωρίς πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 34/24», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Από 13 έως 19 Δεκεμβρίου διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Κυκλάδων και Κεντρικού Αιγαίου η άσκηση των Υ/Β σε πολεμική περιπολία μακράς διάρκειας σε πιθανές περιοχές δράσης, «ΔΕΛΦΙΝΙ 2/24», με συμμετοχή πλοίων της ΔΦΓ, της ΔΠΕ και ενός (1) Ε/Π της ΔΑΝ.

■ Από 18 έως 19 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθησαν συνδυαστικά, στην περιοχή όρμου Πεταλιών, η άσκηση εκπαίδευσης πληρωμάτων Ε/Π σε διαδικασίες Α/Υ «ΓΟΡΓΟΝΑ 1/24» με συμμετοχή τριών (3) Ε/Π της ΔΑΝ και μονάδα της ΔΥ.

■ Την 20 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή βόρεια ν. Λήμνου η άσκηση μικρής κλίμακας χωρίς πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 1/25», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Την 21 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στην ν. Χίο, η συνεκπαίδευση του 3ου ΕΤΕΘ με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ.

■ Από 21 έως 22 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στον ΝΣ η άσκηση Φύλαξης Ναυτικών Εγκαταστάσεων «ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ 1Σ/25», με συμμετοχή των ΦΝΕ και ΦΣ του Οχυρού.

■ Την 22 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή βορειοανατολικά ν. Σκύρου η άσκηση μικρής κλίμακας με πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 2/25», με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Την 28 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νοτιοανατολικά ν. Καρπάθου η άσκηση μικρής κλίμακας με πυρά «ΤΡΙΑΙΝΑ 3/25», με συμμετοχή πλοίου της ΔΤΣ και ΑΦΔΒ της ΠΑ.

■ Από 29 έως 31 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Σαρωνικού κόλπου, Μυρτώου Πελάγους και Κυκλάδων η άσκηση μικρής κλίμακας με πυρά «ΑΣΤΡΑΠΗ 1/25», με συμμετοχή πλοίων και ιπτάμενων μέσων της ΔΦΓ, της ΔΑΔ, της ΔΤΣ, της ΔΥ και της ΔΑΝ.

■ Από 29 έως 30 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στο Ναυτικό Οχυρό Κοτρωνίου η άσκηση Φύλαξης Ναυτικών Εγκαταστάσεων «ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ 1/25», με συμμετοχή των ΦΝΕ και ΦΣ του Οχυρού.

2. Συμμαχικές – Διακρατικές Ασκήσεις

■ Από 03 έως 09 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη Βουλγαρία, η πολυεθνική άσκηση «POSEIDON» 24, με σκοπό την εξάσκηση σε διαδικασίες και τακτικές Ναρκοπολέμου, με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς ενός (1) επιτελούς ΔΝΑΡ.

■ Από 04 έως 08 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή ΝΒΝΕ η άσκηση Ειδικών Δυνάμεων «AEGEAN SEAL II» με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς μίας (1) ομάδας ΟΕΝ, 2 RHIB, Νοσηλευτικού προσωπικού και ομάδας Υποστήριξης. Στην άσκηση συμμετείχαν επίσης

δύο (2) στελέχη από τη Γεωργία και πέντε (5) στελέχη από την Ιορδανία.

■ Από 04 έως 15 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή NB Aksaz, Μεσογείου και θαλάσσιας περιοχής Καστελλόριζου η άσκηση SUBEX/ASWEX,LIVEX,INVITEX «MAVI BALINA - 24» με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίου της ΔΦΓ.

■ Από 23 έως 29 Νοεμβρίου 2024 διεξήχθη στο Κρητικό Πέλαγος και στο Νότιο Αιγαίο η άσκηση «NIRIIS 24», με συμμετοχή πλοίων της ΔΦΓ, της ΔΑΔ, της ΔΥ, της ΔΠΕ, της ΔΝΑΡ, της ΔΤΣ, της ΔΥΚ, 1 ΜΡΑ (USN), 2 Ε/Π της ΔΑΝ. Επίσης συμμετείχαν από τη Βουλγαρία 1 Επιτελής, από το Ισραήλ 4 Παρατηρητές, από την Αλβανία 2 Παρατηρητές και από την Αίγυπτο 1 Επιτελής.

■ Την 02 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Ανατολικής Μεσογείου η συνεκπαίδευση «PASSEX» με το INS MAGEN, με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίου της ΔΦΓ.

■ Την 04 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Μυρτώου Πελάγους και Κρητικού Πελάγους συνεκπαίδευση «PASSEX» με το FS COURBET, με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίου της ΔΦΓ.

■ Από 06 έως 13 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νοτιοδυτικά Πελοποννήσου, συνεκπαίδευση με FS CHARLES DE GAULLE-CDG, με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίων της ΔΦΓ και της ΔΥ.

■ Την 11 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή νοτιοανατολικού Αιγαίου, συνεκπαίδευση «PASSEX» με ναυτική δύναμη Επιχείρησης «CLEMANCEAU 25», με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίων της ΔΦΓ, της ΔΤΣ και της ΔΠΕ.

■ Την 12 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή Σαρωνικού κόλπου η άσκηση τύπου LIVEX Operation SEA GUARDIAN, με συμμετοχή πλοίων της ΔΦΓ, της ΔΤΣ, της ΔΥΚ ενός (1) ΟΑΠ-5/ΔΥΚ, ενός (1) NSW RIB-11, και ενός (1) Ε/Π της ΔΑΝ.

■ Την 19 Δεκεμβρίου 2024 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή βόρειας Ερυθράς Θάλασσας συνεκπαίδευση «PASSEX», με ISN LAHAV με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίου της ΔΦΓ.

■ Την 10 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στη θαλάσσια περιοχή προσβάσεων PORT SAID Αιγύπτου συνεκπαίδευση «PASSEX» με ITS ALPINO, με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίου της ΔΦΓ.

■ Την 23 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στην θαλάσσια περιοχή ανατολικά Πελοποννήσου συνεκπαίδευση «PASSEX» με FS COMMANDANT BIROT, με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς πλοίου της ΔΦΓ.

■ Από 27 Ιανουαρίου 2025 διεξήχθη στην Οστάνδη (Βέλγιο), η διασυμμαχική άσκηση «DYNAMIC MOVE 25-I» με συμμετοχή από Ελληνικής πλευράς τριών (3) Αξιωματικών από ΑΣ/ΔΝΑΡ.

3. Επισκέψεις Ξένων Αντιπροσωπειών

Ουδέν

4. Συμμαχικές – Πολυεθνικές Επιχειρήσεις

α. Επιχείρηση UNIFIL MAROPS:

Το ΠΝ συμμετέχει καθ' όλο το έτος με μία Φ/Γ στην επιχείρηση UNIFIL MAROPS, η οποία διεξάγεται στη θαλάσσια περιοχή της ανατολικής Μεσογείου.

β. Επιχείρηση SEA GUARDIAN (OSG):

Το ΠΝ συμμετέχει καθ' όλο το έτος με ένα (1) Πολεμικό Πλοίο (ΤΠΚ ή Κ/Φ) υπό 8ωρη ετοιμότητα στο ΝΣ και με μία (1) Ομάδα Ειδικών Επιχειρήσεων 12 ατόμων της ΔΥΚ. Παράλληλα το ΠΝ συμμετέχει στην εν λόγω επιχείρηση με εν πλω μονάδες σε ρόλους «Direct Support» και «Associated Support», σε επιλεγμένα χρονικά διαστήματα.

γ. Συμμετοχή σε Μόνιμες Ναυτικές Δυνάμεις NATO.

TG 441.02 (πρώην SNMG-2):

■ Από 17 Φεβρουαρίου 2016, στο πλαίσιο της δραστηριότητας «NATO SUPPORT TO ASSIST WITH THE REFUGEE AND MIGRANT CRISIS IN THE AEGEAN SEA», στοιχείο της Δύναμης SNMG-2 (TU.01) διεξάγει περιπολίες στη θαλάσσια περιοχή του ανατολικού Αιγαίου. Στην εν λόγω δραστηριότητα συμμετείχαν για το χρονικό διάστημα από 01 Νοεμβρίου 2024 έως 31 Ιανουαρίου 2025 πλοία της ΔΤΣ, της ΔΠΕ και της ΔΝΑΡ.

■ Από 01 έως 16 Νοεμβρίου 2024 πλοίο της ΔΦΓ συμμετείχε στη δύναμη VJTF/TG 441.02. Η ανωτέρω δύναμη επιχειρεί στη θαλάσσια περιοχή της κεντρικής και ανατολικής Μεσογείου.

TG 441.04 (πρώην SNMCMG-2):

Ουδέν.

δ. Συμμετοχή σε Αποστολές Ευρωπαϊκής Ένωσης

■ Το ΠΝ συμμετέχει καθ' όλο το έτος με μία Φ/Γ στην επιχείρηση «IRINI» η οποία διεξάγεται στη θαλάσσια περιοχή της κεντρικής Μεσογείου. Από 01 Νοεμβρίου 2024 έως 14 Ιανουαρίου 2025 συμμετείχαν 2 Φ/Γ.

■ Το ΠΝ συμμετέχει καθ' όλο το έτος με μία Φ/Γ στην επιχείρηση «ASPIDES» η οποία διεξάγεται στη θαλάσσια περιοχή της Ερυθράς Θάλασσας και του Κόλπου του Άντεν. Από 27 Σεπτεμβρίου 2024 έως

20 Δεκεμβρίου 2025 συμμετείχε πλοίο της ΔΦΓ, ενώ από 11 Ιανουαρίου έως 09 Απριλίου 2025 συμμετέχει έτερο πλοίο της ΔΦΓ.

ε. Επιχειρήσεις Αεροπλανοφόρων

■ Από 06 έως 12 Δεκεμβρίου 2024 πλοίο της ΔΦΓ εκτέλεσε συνοδεία στο CSG - «CLEMENCEAU 25» του Γαλλικού Αεροπλανοφόρου CHARLES DE GAULLE, στη θαλάσσια περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

5. Κοινωνική προσφορά των Ενόπλων Δυνάμεων

α. Αποστολές Εσωτερικού – Εξωτερικού:

Ουδέν

β. Κατάσβεση πυρκαγιών – Περιπολίες – Επιτήρηση

Ουδεμία

γ. Έρευνα - Διάσωση

Μονάδες του ΠΝ συμμετείχαν, στις κάτωθι αποστολές Έρευνας-Διάσωσης (Ε-Δ):

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 08 Νοεμβρίου 2024, σε επιχείρηση Ε-Δ στο πλαίσιο μεταφοράς ασθενούς από Μ/Υ STENA POLARIS στη θαλάσσια περιοχή ΝΔ Καλαμάτας.

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 23 Νοεμβρίου 2024, σε επιχείρηση Ε-Δ σε κινδυνεύον ιστιοφόρο SAMARTH στη θαλάσσια περιοχή παραλίας Κυπαρίσι Λακωνίας.

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 24 Νοεμβρίου 2024, σε επιχείρηση Ε-Δ αγνοούμενου κολυμβητή, στη θαλάσσια περιοχή Πόρτο Ράφτη.

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 14 Δεκεμβρίου 2024, σε επιχείρηση Ε-Δ αγνοούμενου κολυμβητή, στη θαλάσσια περιοχή νότια νήσου Γαύδου.

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 30 Δεκεμβρίου 2024, σε επιχείρηση Ε-Δ στο πλαίσιο μεταφοράς ασθενούς, στη θαλάσσια περιοχή δυτικά-νοτιοδυτικά Κυθήρων.

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 11 Ιανουαρίου 2025, σε επιχείρηση Ε-Δ στο πλαίσιο μεταφοράς τραυματία, στη θαλάσσια περιοχή δυτικά-νοτιοδυτικά Κρήτης.

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 15 Ιανουαρίου 2025, σε επιχείρηση Ε-Δ στο πλαίσιο μεταφοράς ασθενούς, στη θαλάσσια περιοχή βόρεια Ακρωτηρίου Καφηρέας.

■ Ένα Ε/Π S-70-B την 16 Ιανουαρίου 2025, σε επιχείρηση Ε-Δ στο πλαίσιο μεταφοράς τραυματία, από Αεροδρόμιο Μυτιλήνης.

6. Εκδηλώσεις – Επισκέψεις

■ Την 11 Νοεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στη ν. Χίο ο εορτασμός για την απελευθέρωση της νήσου, με συμμετοχή ενός ΠΠ.

■ Την 21 Νοεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών και στο Μνημείο Άγνωστου Στρατιώτη ο Εορτασμός των Ενόπλων Δυνάμεων, παρουσία Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας.

■ Την 23 Νοεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στον σταθμό μετρό Σύνταγμα, συναυλία στο πλαίσιο Εορτασμού της Ημέρας των Ενόπλων Δυνάμεων, παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.

■ Την 24 Νοεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών και στο Μνημείο Άγνωστου Στρατιώτη, εορτασμός Εθνικής Αντίστασης, με συμμετοχή Αντιπροσωπείας στελεχών.

■ Την 01 Δεκεμβρίου 2024 έλαβαν χώρα στα Χανιά οι Εορταστικές Εκδηλώσεις για την επέτειο της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα με συμμετοχή πλοίου της ΔΦΓ.

■ Την 01 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στο Ναυτικό Οχυρό Σκαρामαγκά το Μνημόσυνο Πεσόντων Π.Ν παρουσία Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας .

■ Την 03 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, συναυλία για τον Εορτασμό του Αγίου Νικολάου με συμμετοχή της Μπάντας του Πολεμικού Ναυτικού.

■ Την 04 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στο ΚΕ ΠΟΡΟΣ η ορκωμοσία της Δ' ΕΣΣΟ παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.

■ Την 05 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στο ΚΕ ΠΑΛΑΣΚΑΣ η επίδοση ξιφών σε Αξιωματικούς (Ε) παρουσία Πολιτικής και Στρατιωτικής Ηγεσίας.

■ Την 06 Δεκεμβρίου 2024 έλαβαν χώρα οι Εορτασμοί του Αγίου Νικολάου στο Μαρί Κύπρου με συμμετοχή πλοίου της ΔΦΓ, στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης με συμμετοχή του πλοίου της ΔΤΣ, στις Οινούσες με συμμετοχή ΠΠ, στην ΣΝΔ με συμμετοχή πλοίου της ΔΦΓ και στη Σύρο με συμμετοχή του πλοίου της ΔΤΣ.

■ Την 09 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στο Στρατόπεδο ΠΑΠΑΓΟΥ η επίσκεψη του Α/ΓΕΝ της Γαλλίας, κατόπιν πρόσκλησης του Α/ΓΕΝ.

■ Την 10 Δεκεμβρίου 2024 έλαβαν χώρα οι Εορτασμοί του Αγίου Σπυρίδωνα στον ΝΣ και στο ΝΝΑ παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.

■ Την 12 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στον Ιερό Ναό Πειραιά, ο εορτασμός του Αγίου Σπυρίδωνα παρουσία Αντιπροσωπείας στελεχών.

ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ

- Την 14 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στο Ίδρυμα Ελπίδα, η εορταστική εκδήλωση Χριστουγέννων παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.
- Την 20 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα σε Ειδικό Σχολείο Μαθητών Αιγάλεω, η Χριστουγεννιάτικη γιορτή παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.
- Την 25 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στη ΛΑΕΔ, η Εκδήλωση Χριστουγέννων παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.
- Την 31 Δεκεμβρίου 2024 έλαβε χώρα στο Προεδρικό Μέγαρο, η Εκδήλωση Διακλαδικής Μουσικής για τα κάλαντα στην Α.Ε. Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
- Την 01 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών, ο Εορτασμός 1ης του Έτους παρουσία της Α.Ε. Προέδρου της Δημοκρατίας.
- Την 01 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στην Αγία Τριάδα Πειραιά, ο Εορτασμός 1ης του Έτους με τη συνοδεία της Μπάντας του Πολεμικού Ναυτικού.
- Την 01 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στο Προεδρικό Μέγαρο, Απόδοση τιμών κατά την τελετή υποβολής ευχών στην Α.Ε. Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
- Την 01 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στο Προεδρικό Μέγαρο, Απόδοση τιμών κατά την τελετή υποβολής ευχών στην Α.Ε. Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τη συνοδεία της Μπάντας του Πολεμικού Ναυτικού.
- Την 06 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στον Πειραιά, ο Εορτασμός των Θεοφανείων με συμμετοχή πλοίων της ΔΤΣ.
- Την 20 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στα Ναυπηγεία Σαλαμίνας, η Τελετή ύψωσης Σημαίας ΠΠ τ. Island, με συμμετοχή αντιπροσωπείας στελεχών παρουσία πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας.
- Την 24 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στο ΓΕΝ, η Κοπή βασιλόπιτας με συμμετοχή υπηρετούντος προσωπικού.
- Την 24 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στη Νίκαια, η Λιτάνευση Ι. Λειψάνων και εικόνας Ι.Ν. Οσίας Ξένης με συμμετοχή ένοπλου αγήματος.
- Την 26 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στη ν. Κάλυμνο, η Τελετή Επετείου των Ιμίων 2025 με συμμετοχή πλοίου της ΔΠΕ.
- Την 26 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα σε Κεντρική Πλατεία Ιμίων Δήμου Βάρης, Βούλας, Βουλιαγμένης, η Τελετή Επετείου των Ιμίων 2025 με συμμετοχή αντιπροσωπείας προσωπικού.
- Την 27 Ιανουαρίου 2025 έλαβαν χώρα στο Θησείο, οι Εκδηλώσεις για την Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.
- Την 28 Ιανουαρίου 2025 έλαβε χώρα στον ΝΣ, η Τελετή παράδοσης – παραλαβής καθηκόντων Υ/ΑΣ παρουσία Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.
- Την 31 Ιανουαρίου 2025 έλαβαν χώρα στον Δήμο Ιλίου, τα Αποκαλυπτήρια Προτομής Πλοιάρχου Έκτορα Γαλοψού με συμμετοχή αντιπροσωπείας προσωπικού και Μουσικής του Πολεμικού Ναυτικού.

ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Υπεύθυνο για το περιεχόμενο: ΓΕΝ

7. Διάφορα Θέματα:

- Από 25 έως 29 Νοεμβρίου 2024 πραγματοποιήθηκε από πλοίο της ΔΑΔ ο Χειμερινός Εκπαιδευτικός Πλους της Σχολής Μονίμων Υπαξιωματικών Ναυτικού, στην περιοχή του Μυρτώου Πελάγους και του Κεντρικού Αιγαίου, σε συνδυασμό με την άσκηση «ΑΙΓΙΑΛΟΣ 3/24»
- Από 13 έως 15 Δεκεμβρίου 2024 πραγματοποιήθηκε από πλοίο της ΔΑΔ ο Χειμερινός Εκπαιδευτικός Πλους της Σχολής Μονίμων Υπαξιωματικών Ναυτικού, στην περιοχή του Σαρωνικού κόλπου και Αργολικού κόλπου.
- Από 13 έως 16 Δεκεμβρίου 2024 πραγματοποιήθηκε από πλοίο της ΔΦΓ και της ΔΑΔ ο Χειμερινός Εκπαιδευτικός Πλους της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων, στην περιοχή του Σαρωνικού κόλπου, Κυκλάδων, Κρητικού Πελάγους και λιμένα Σούδας Χανίων.

ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΕΣ ΟΕΝ/ΔΥΚ

A.A	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	07/11/2024	στη θαλάσσια περιοχή Φάρου Αρκουδίου Δήμου Πηνειού.
2	15/11/2024	στη θαλάσσια περιοχή Κεχερών Κορινθίας.
3	20/11/2024	στη θαλάσσια περιοχή Αγίου Γεωργίου Αργυράδων Κέρκυρας.
4	14/12/2024	στη θαλάσσια περιοχή Πάτρας.
5	17/12/2024	εντός λίμνης Ιωαννίνων.
6	23/01/2025	στη θαλάσσια περιοχή Κεχερών Κορινθίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΣΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ
Φ.800.1/11/610165/Σ.17/03 Φεβ 25/ΑΣ/Ε2

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΣΤΟΛΟΥ 2024		
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΤΜΣ 31/12/2023	13.321,46 €	
ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΑΠΟ ΚΕΡΔΗ ΥΠΑΓΟΜΕΝΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	5.146,35 €	
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΕ ΣΤΡΑΤΕΥΣΙΜΟΥΣ		-
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΕ ΜΟΝΙΜΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ		1.500,00 €
ΑΘΡΟΙΣΗ	18.467,81 €	1.500,00 €
ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΤΜΣ 31/12/2024		16.967,81 €
ΕΞΙΣΩΣΗ	18.467,81 €	18.467,81 €

Το τρίμηνο που πέρασε, έγιναν οι ακόλουθες παραχωρήσεις αρχειακού υλικού στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού και ευχαριστούμε θερμά για την ευγενική χορηγία:

■ Ο κ. Χρυσόστομος Φουντούλης, παραχώρησε στην Βιβλιοθήκη της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, το βιβλίο με τίτλο: Οι Αιγαιομάχοι της Ικαρίας, έκδοση: Χρονικό, Αθήνα, 2024, ιδίας συγγραφής.

■ Η κα. Αναστασία Κυπραίου παραχώρησε στην Βιβλιοθήκη της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού πλήθος αρχειακού υλικού και βιβλίων από την προσωπική της συλλογή.

■ Ο κ. Ηλίας Γλύτσας, παραχώρησε στην Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού, πλήθος αρχειακού υλικού και αντικειμένων από την προσωπική του συλλογή.

Η Ταμίας

Πλωτάρχης (Ο) Ροδούλα Γκικόκα ΠΝ

Ο Γραμματέας

Υποπλοίαρχος (Ο) Αναστάσιος Κοσμέτος ΠΝ

Ο Πρόεδρος

Αρχιπλοίαρχος Ιωάννης Ρέτσας ΠΝ

Η Επιτροπή

Αρχιπλοίαρχος (Ο) Αναστάσιος Κόκορης ΠΝ (ΔΚΕ)

Πλοίαρχος Γεώργιος Δεληπέτρος ΠΝ (ΔΚΒ)

Αντιπλοίαρχος (ΥΙ) Γεώργιος Κυριαζής ΠΝ (ΔΥΓ)

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αντιναύαρχος Χρήστος Σασιάκος ΠΝ

ΑΡΧΗΓΟΣ ΣΤΟΛΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ετήσια Συνδρομή Εσωτερικού

- Στρατιωτικό προσωπικό ε.ε., ε.α. και πολιτικό προσωπικό Πολεμικού Ναυτικού .... 10€
- Ιδιώτες & νομικά πρόσωπα..... 12€
- Ετήσια Συνδρομή Εξωτερικού..... 30€

Η εγγραφή των νέων στελεχών του ΠΝ διενεργείται σύμφωνα με το έγγραφο ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ Φ.800/05/05 από 6 Σεπτεμβρίου 2005.

Η εγγραφή ιδιωτών, νομικών προσώπων και πολιτικού προσωπικού ΠΝ υλοποιείται ως ακολούθως:

Οι ενδιαφερόμενοι καταθέτουν την ετήσια συνδρομή τους στον λογαριασμό της τράπεζας ALPHA BANK (χωρίς χρέωση εξόδων κατάθεσης) IBAN GR 0601404370437002001000022, δηλώνοντας στο πεδίο αιτιολογία του αποδεικτικού κατάθεσης τα στοιχεία του συνδρομητή.

Εκδόσεις Βιβλίων Υ.Ι.Ν.

Για παραγγελίες των εκδόσεων της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, μπορείτε να απευθυνθείτε στην Υπεύθυνη Εκδόσεων **Σημαιοφόρο(Ε)ΦωτεινήΚωτσιοπούλου** ΠΝ, στα παρακάτω τηλέφωνα και E-mail.

E-mail: f.kotsiopoulou@hellenicnavy.gr

Τηλ: 210 3484136-244-246-151-233-243

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

«ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ»

ΜΑΡΚΟΝΙ 20 – ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ

τ.κ: 104 47 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ: 210 3484 233 - 243

E-mail: yin_syndromes@navy.mil.gr, yin_naftep@navy.mil.gr, yin1935@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100069217894592>

Website: <http://www.yin.mil.gr/>

Youtube: <http://www.youtube.com/@navalhistorydepartment248>

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού απευθύνει θερμή πρόσκληση προς τις/τους αξιότιμους αποστράτους συναδέλφους, για εθελοντική συνδρομή στην αποστολή και τα έργα της. Η απαίτηση για εθελοντική εργασία, ειδικά από έμπειρα στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού μετά από πολυετή εμπειρία σε Πολεμικά Πλοία και Ναυτικές Υπηρεσίες, καθίσταται πιο επίκαιρη από ποτέ, λαμβανομένων υπ' όψη των υφιστάμενων περιορισμών σε οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους.

Θεωρώντας ότι η φλόγα της αγάπης προς το Πολεμικό Ναυτικό διατηρείται άσβεστη εφ' όρου ζωής, καλούμε όλες και όλους τους εκλεκτούς συναδέλφους εν αποστρατεία, να συμμετάσχουν στο έργο της ΥΙΝ, ώστε να εργαστούμε από κοινού προς όφελος της ναυτικής μας ιστορίας και της ανάδειξής της προς το κοινό και τις επόμενες γενιές, σε Ελλάδα και εξωτερικό. Στην προσπάθεια αυτή δεν περισεύει κανείς.

Οι τομείς της εθελοντικής συμμετοχής είναι οι ακόλουθοι:

- Καταλογογράφηση, Ψηφιοποίηση, Τεκμηρίωση Ιστορικού και Φωτογραφικού Αρχείου Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού.
- Οργάνωση αρχείων ΠΝ.
- Εργασίες Βιβλιοθήκης ΥΙΝ.
- Σχεδίαση εντύπων, τυπογραφία, βιβλιοδεσία.

Η εθελοντική εργασία αφορά σε πρωινά εργασίμων ημερών.

Για περισσότερες πληροφορίες – συντονισμό και παροχή τυχόν διευκρινίσεων παρακαλούμε όπως επικοινωνήσετε με την Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού (Μαρκόνι 20, Βοτανικός) στα τηλέφωνα 2103484151 και 2103484246 και στο email: yin_istarx@navy.mil.gr.

